UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Index Baldi Pervsini. I. V. D. In prælectiones in totum Codicem Iustinianeum locupletißimus

... In Primvm Codicis Praelectiones / Annotarunt, Alexander Imol. Celsus, Barbatias, Philippus Decius. Matthævs Antonianvs Recensvi

Baldus

Lugduni, M.D.LXI.

Juris [et] facti ignorantia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96035

Visual Library

¶ De mandatis principum. Rubrica.

1 ☞ Mandatum principis non probatur niſi per ſcripturam.
2 Iuriſdictio delegata debet probari: quia nunquam pro ea preſumitur.
3 Mandatū ꝓcuratoris an poſſit ꝓbari ꝑ teſtes.

¶ Lex vnica.

SI quis aſſerat.

1 ¶ † Not. mandatum principis
nō poſſe ꝓbari niſi per ſcriptu-
ram. ſic. j. de iure fiſ. l. ꝓhibitum
lib. x. de diuerſis offi. l. probato-

a ¶ Significātib⁹. Uide Bal. in. l. libertorū. j. de teſti.

rias. lib. xij. de hoc plene no. xcvi. diſt. c. nobiliſſi-
mus. ⁊ ideo dicit gl. in. c. cum in iure. de offi. dele
ga. ꝙ reſcriptum eſt ſuper omnia cuſtodiendum
ne amittat̃: q: ſi non apparet de iuriſdictiōe, nul
2 lum eſſet iudicium. ¶ † Ultimo no. ꝙ pro iuriſ-
dictione delegata nunꝗ̃ preſumit̃, niſi probetur.
tex. eſt hic. delegatio tñ inferioris a principe poſ-
ſet probari per teſtes: vt. xxv. q. ij. c. inſtitutiōis.
¶ Item no. ꝙ ſi aliquis dicit ſe tabellionem ex

b ¶ Nō ſoluti. Adde Bald. in. l. per emptorias. j. ſentē. reſcin. non poſ.

priuilegio principis: non creditur ei, niſi produ-
cat inſtrumentū priuilegij: ⁊ eſt ita multū not. in
3 omni officio qđ decernitur a principe. ¶ † Ex-
tra tangit hic. d. Azo in ſum. vtrum mandatum
procuratoris poſſit probari per teſtes: ⁊ dicit ꝙ
ſic. Idem dicit Ber. extra de procu. c. j. ſic ⁊ reuo-
catio mandati probatur per teſtes: vt extra de
procura. c. ex inſinuatione. vbi eſt tex. no. Tu dic
de hoc vt plene legi. ⁊ no. per Pet. j. de proc. l. j.
⁊ adde quod dixi. ſ. tit. j. l. humanum. Bal.

c ¶ Inuētarij. Adde Bal. in. l. ab executione. quorū appel. nō reci. ⁊ ibi vide ſingu. limitationem ad iſtam materiam.

¶ De iuris ⁊ facti ignorantia. Rubrica.

1 ☞ Exceptio que non excluditur per ſentētiam, excluditur per executionem ſententie.
2 Exceptio peremptoria non poteſt opponi poſt ſententiam diffinitiuam. fallit in milite. nu. 3.
4 Exceptio que nō excluditur per ſententiam, poteſt opponi poſt ſententiam.
5 Exceptio ſuperueniens poſt ſententiam, poteſt poſt ſententiam opponi.
6 Exceptio nullitatis, non eſt proprie exceptio.
7 Miles an poſſit replicare poſt ſententiam.
8 Milites noſtri temporis an habeant priuilegiū, quod poſſint opponere exceptionem peremptoriam poſt ſententiam.
9 Ruſticus an habeat priuilegium militis: vt poſſit opponere exceptionē peremptoriam poſt ſententiam.
10 Sententia lata iudice excommunicato, eſt ipſo iure nulla, etiam de iure ciuili.
11 Quid de notario, ⁊ quolibet officio publico.
12 Quid in impetratione reſcripti, ibidem.
13 Conueniri incipit ex ſentētia, qui citatur ad executionem ſententie.

d ¶ Exceptio. Adde Bald. in. l. peremptorias. j. ſentē. reſcin. nō poſ. Cōtrariū tenet Bart. in. l. eleganter. §. ſi quis poſt. ff. de cōdi. indeb. faciūt no. per Imol. ⁊ quod ibi dixi in. l. j. §. j. ff. ad trebel.

¶ Lex prima.

QUamuis.

Permit-
titur mili-
ti qui exceptionem peremptoriā
per iuris ignorantiā ante ſñiam
non obiecit, vt eā poſt ſentētiaꝫ
poſſit opponere. hoc dicit. ⁊ eſt
l. multum no. Poſito caſu venio ad notabilia. ⁊
1 duo no. Prīo no. id qđ dixi ī ſummario. ¶ † Se
cundo no. extra tex. dū dicit ſi nondū ſatiſfeciſti.
a ↄ̃rio ſenſu, qđ exceptio q̃ nō excludit̃ ꝑ ſñiam,
2 excludit̃ per executionē ſentētie. ¶ † Opp. ↄtra
primū no. q: lege cauet̃ ꝙ exceptio peremptoria
non pōt opponi poſt ſñiam, vñ vr̃ ob. ſen. reſcin.
non poſ. l. peremptorias. Sol. no. regulam ⁊ in-
ſtātiā a regula. regula eſt ꝙ exceptio perēptoria
nō pōt opponi poſt diffinitiuā ſñiam, vel haben
tem vim diffinitiue. Et rō eſt: q: ex ipſa ſñia orit̃
nouū ius, qđ exceptio nō cōcernit: vt. ff. de euic.
l. ſi per imprudētiā. §. ſi plures. ff. de fund. inſtr. l.
nepoti. ff. fami. erciſ. l. cū putarē. inſti. de excep. §.
itē ſi in iudicio. ⁊ plene legit̃ ⁊ no. ff. de cōdi. ide.
3 l. Iul. ¶ † Sed iſta regula gñalis fallit in milite: vt hic fauore militie: in
qua repñtat̃ publica vtilitas. ¶ Scđo fallit. ff. de re iudi. l. Neſenni⁹. §.
fi. ⁊. ff. ſol. ma. l. ex diuerſo. §. fi. ⁊ ī alijs caſib⁹ no. in gl. q̃ tñ eſt imperfecta:
q: ponit caſus, ⁊ non rōnes caſuū. Et ideo alij volētes cōprehēdere ca-
4 ſum ⁊ rationē ſic dicūt. ¶ † Aut exceptio concernit nullitatē ꝓceſſus, ⁊
omni tpe pōt opponi: vt. j. de pcur. l. 3. Aut cōcernit equitatē actus de
quo agit̃. ⁊ iſta debet ꝓponi ante ſentētiā: vt. ff. de excep. doli. l. qui equi
tate. Aut ↄcernit reuerētiā perſone: vt in parētibus, ⁊ patronis, ⁊ ſi. vel
fauorē: vt in militibus. vel odiū: vt in macedoniano. ⁊ pōt tūc poſt ſen-
tentiā opponi: vt. l. ex diuerſo. §. fi. ⁊ ī. l. Neſenni⁹. §. fi. ⁊. l. noſtra. ⁊. ff. ad
mace. l. tñ ſi. ſm Cy. qui ita no. j. de ꝓba. l. exceptionē. in additiōib⁹ ſuis.
Iac. but. dicit quaſi idē. Aut enim per exceptionē declarat̃ nullitas ꝓ-
ceſſus: tūc pōt ſemper opponi: q: iſta nō eſt ꝓprie exceptio, ſed defenſio:
⁊ q: ſemper ſumus ab initio, cū proceſſus ſit nullus: ⁊ q: ſñia nulla non
pōt excludere ius cōpetens. facit. ff. de interro. act. l. ſi filius. el. ij. de iure
patro. l. Carmelia pia. ff. fami. erci. l. quedā mulier. j. quō ⁊ qñ iudex. l. ſi
vt ꝓponis. ⁊. l. ſi preſes. j. de accu. l. abſentē. ff. de re iudi. l. iiij. §. condem-
a natū. ⁊. l. ſi cum nulla. ⁊ extra de purga. vulg. c. ſignificātibus[a]. Aut exce
ptio nō reſpicit ꝓceſſus nullitatē: ⁊ tunc aut de natura ſui tendit ad ex-
cludendū condēnationē. ⁊ non pōt opponi poſt condēnationem: niſi in
cauſa appellationis: vt. j. de tempo. appel. l. per hanc. ⁊. l. ampliorē. j. de
appel. Et eſt ratio: q: per ſentētiā talis exceptio excludit̃ ꝓpter duo: pri
mo rōne cōtrarietatis. ſcđo ratione termini legalis: q: ſententia eſt pro
peremptorio termino ad opponendū. ⁊ adde qđ no. Inn. extra qui ma.
accu. poſ. c. cum in tua. Aut exceptio non ordinat̃ ad excludendā cōde-
nationē, quinimo preſuppoſita condēnatione, tunc dicit ⁊ intendit ad
moderandū cōdemnationē, ſiue eius executionē: tūc talis exceptio cō-
patitur ſe cū ſentētia, ⁊ pōt opponi in executione: vt in. l. ex diuerſo. §. fi.
cū ſi. ff. ſol. ma. ſm Ia. but. adde ꝙ per hoc cognoſces qđ cōpatiat̃ ſeci
ſententia: q: cōpatitur ſe cum ciuili ⁊ naturali obligatione. ex qua agit̃:
vt. ff. qđ cum eo. l. pen. ¶ Ex hoc no. quandā regulam, ꝙ exceptio que
non excluditur per ſententiā, pōt opponi poſt ſententiā. Dices tu: quō
poteſt excludi exceptio, ex quo non fuit obiecta, nec ventilata in iudi-
cio: Reſpō. excludit indirecte: q: ius agentis qđ fuit vētilatū, eſt exce-
ptioni cōtrarium. ⁊ poſito vno cōtrarioꝝ, remouet̃ reliquū. ſed qñ eſt ta
lis exceptio q̃ examinat̃ ſeorſum a principali, ⁊ que nō elidit ipſum prin
cipale: iſta bene opponit̃ poſt ſentētiam. De quo pono tria alia exēpla.
Primum eſt in exceptione cedēdarū: vt. ff. de fideiuſ. l. ſi fideiuſſores. §.
b Idem reſpondit. Secundū in exceptione pretij non ſoluti[b]: q: tanquā
impletio modi poteſt excipiendo peti in executione ſentētie. vt. ff. de re
ſcin. ven. l. fundum qui lucij titij. Tertium exemplū eſt in beneficio in-
c uentarij[c], quod poteſt opponi in executione. ar. ff. de cōfeſſ. l. cū fideicō-
miſſum. ⁊ ſic per ſententiā non auget̃ effectus in his que opponuntur
preter ſentētiam, ⁊ non cōtra ſentētiam. facit ad hoc in ratione ſui. j. de
col. l. ſi ſoror. ¶ Conclude ergo quod quedam opponūtur ſecundū ſen-
tentiam: puta in ſentētia continetur cōditio vel modus: certe poteſt op
poni defectus cōditionis, vel modi: vt. ff. ad. l. aquil. in. l. aquiſ. ſi deletū.
⁊. j. de ſen. ⁊ interlo. l. cū eorum. Quedā opponunt̃ preter ſentētiā. ⁊ iſta
ſimiliter poſſunt opponi: puta q: ſentētia nō ſit liquida. verbi gratia: ſu
per expēſis nondū taxatis, ⁊ ideo non exequenda in expenſis: vt in ma-
teria. l. terminato. ⁊ in. l. hoc aūt. §. j. qui. ex cau. in poſſ. ea. in verbo lique
re conſtareꝗ; pretori. Sunt ⁊ alia tria exempla ſuperi⁹ poſita. ⁊ vbicūꝗ;
exceptio nō redarguit ſententiā de iniquitate: vt no. Cy. in. l. j. j. de ↄdi.
inde. ⁊. ff. de eden. l. argentarius. §. cum autem. Interdū exceptio oppo-
nitur cōtra ſententiam: tunc regula eſt ꝙ nō poteſt opponi propter au-
thoritatē rei iudic. Fallit qñ exceptio ſuperuenit poſt ſententiā: vt. ff. de
5 condi. ſine cau. l. ſi fullo. ¶ † Ex qua lege pōt dari quedam regula, ꝙ ex-
ceptio ſuperueniens poſt ſententiā pōt cōtra ſñiam opponi. Ratio: q:
in veteri iudicio non potuit excludi nec includi: q: ius ⁊ cā ſuperuenit
poſtea. ad hoc. ff. de tranſ. l. ⁊ poſt. rem. §. j. ¶ Secūdo fallit qñ talis exce
ptio eſt reſeruata a iure poſt ſententiā, qđ non cōtingit niſi in caſibus in
iure expreſſis, in quibus occurrit ratio fauoris, vel odij: vt. d. l. tamen ſi.
d ¶ Et ideo Mar. ſil. diſputando tenuit ꝙ exceptio[d] banni que eſt mero
odio introducta, etiaꝫ in forma, peremptorie poſſit opponi poſt ſñiam:
q: l. tacite reſtituit ad opponendū per. d. l. tamen ſi. ſecundū cū. ¶ Item
fallit in caſibus vbi ↄceditur reſtitutio in inte. iudicis miniſterio. qđ eſt
quando eſt obreptū in ꝓbationibus. vt. ff. ad treb. l. ſeruo inuito. §. cum
pretor. nam obreptio ſolius libelli ſeu petitionis nō inducit reſtitutio-
nem in integ. vt. d. l. cum putarē. niſi forte in cauſa criminali ſm quoſ-
dam: vt. ff. de fal. l. ſi qs obrepſerit. Sed glo. intelligit illā. l. in obreptio-
ne ꝓbationū. ⁊ iſta eſt veritas. ¶ Interdū exceptio nō opponit̃ ſñie, ſed
opponitur actioni prime denuo intentate: tunc iſta exceptio poteſt op-
poni: q: nō fuit per ſententiā ipſo iure ſublata. ⁊ denuo agens non in-
nititur ſententie, vnde imputet ſibi. hoc dicit gl. or. ff. de excep. rei iudi. l.
duobus. ⁊ probatur. ff. de mino. l. minor. xxv. an. cui fideicōmiſſum. in ra
tione ſui. ergo ſentētia nō ꝓcedit ad replicandū cōtra excipientē, qđ for
te nō eſt verū. nā cū ex ſñia oriat̃ actio: multo forti⁹ orit̃ replicatio. opin.
6 tñ gl. eſt vt dixi. ⁊ glo. ſequunt̃ Pe. ⁊ Cy. ⁊ Bart. ¶ † Ex predictis col-
lige ꝙ exceptio nullitatis nō eſt ꝓprie exceptio: ergo termin⁹ ſtatutus
a iudice vel ſtatuto municipali ad excipiēdū nō cōprehēdit exceptiones
nullitatis

a nullitatis, qđ eſt no. dignū. nā etiā ipſa aſſignatio termini[a] eſt ipſo iure
7 nulla. ⁊ ideo nō excludit veniētes poſt terminū. qđ tene mēti. ¶ †Que-
ro vtrum lex iſta habeat locū in replicatitione, ꝙ miles poſſit replicare
poſt ſentētiā abſolutoriā aduerſarij, ſicut pōt excipere poſt ſentētiam
condemnatoriā. gl. dicit ꝙ nō. ⁊ ideo exponit agēs. i. defendēs. ⁊ in alia
gl. ſimiliter dicitur ꝙ iſte miles erat reus, ⁊ nō actor. Alij dicūt contra.
vnde ſi miles intētauit cōgruā actionē, ⁊ aduerſariꝰ oppoſita exceptiōe
pacti de nō petēdo eſt abſolutꝰ, ⁊ miles denuo agit, ⁊ opponit̄ ſibi de re
iud. poterit replicare de alio pacto de petēdo, vt in. l. ſi vnꝰ. §. pactus ne
peteret. ff. de pac. qđ verū credo, qm̄ replicatio hꝫ in ſe naturalē equitatē:
qꝛ eadē eſt ratio que in exceptione. ſ. naturalis equitas, ⁊ militie priuile-
giū ⁊ error iuris probabilis. ⁊ hoc tꝫ Bar. ¶ Quid ergo ſi miles omiſiſ-
ſet opponere ex certa ſciētia iuriꝫ ⁊ facti exceptionē ſuā: tūc certe ſibi nō
prouideret̄ ꝑ hāc. l. qꝛ ſicut reſtitutio pretoris dꝫ fundari in rationabili
cauſa: ita reſtitutio huiꝰ legis. ⁊ hoc no. ꝓpter practicā: nā ſi cōtra militē
excipientē vel replicantē ꝓbet̄ ſciētia iuris: vt qꝛ cōſuluit peritiores, vel
ipſe habebat peritiā: qꝛ audierat iura in ſcholis: iſte talis nō eſſet audiē-
8 dus. ad hoc facit qđ le. ⁊ no. j. de mune. pa. l. ꝓfeſſio. li. x. ¶ †Quero vtrū
lex iſta habeat locū in militibꝰ noſtri tp̄is: dic ꝙ ſic, ſi vacāt armis: ſecꝰ
ſi vacāt otijs, ⁊ ſtāt quotidie ſuper bācis ſm̄ Old. ⁊ Cy. ⁊ alios: qꝛ iſti
imputēt ſibi, ſi nō cōſulūt peritiores. veri tñ milites ſunt: licet ī eis nō ſit
9 ſeruata forma antiq̄ militie: ſm̄ ꝑfatos doc. ⁊ iſta eſt veritas. ¶ †Que-
ro vltimo, qd in ruſtico: vtrū habeat priuilegiū militis: dicit gl. ꝙ ſic, ſi
nō potuit cōſulere peritiores. oēs doc. reprehēdūt gl. qꝛ loquit̄ ſine lege.
Itē aliud in milite propter publicā vtilitatē, quā in ruſtico: in quo ſolū
priuata vtilitas attendit̄. facit ad iſtā differentiā qđ no. ff. de her. inſti. l.
teſtamēto dñi. ⁊ qđ no. per Cy. ſ. de ſacroſan. eccl. auth. quas actiones.
10 in. q. de vidua ⁊ ruſtico. ¶ †Vnū omiſi, qđ eſt multū not. vcꝫ ꝙ ſentētia
lata a iudice excōicato ē ipſo iure nulla, etiā de iure ciuili. ⁊ hec exceptio
pōt apponi etiā in foro ſeculari. qđ intellige in publice excōicato. ſecus
b ſi excōicatio eēt occulta[b]: vt no. in. c. pia. de excep. lib. vj. facit extra de re
iud. c. ad ꝓbandū. ad hoc. ff. de of. ꝓto. l. barbarius. ⁊. j. de ſen. ⁊ interl. l. ſi
arbiter. Itē ꝙ in ſententia dicendū eſt in interpoſitione decreti. vnde ſi
excōmunicatꝰ interponit decretū in aliqua alienatiōe: vel in aliquo cō-
c tractu: decretū eſt nullum[c]. Idem dico in qualibet authorite. vñ tutor ⁊
11 curator excōicatus non pōt authorari. ¶ †Idē in quolibet officio pu-
blico ⁊ ciuili. Vnde ex quo eſt excōicatꝰ notariꝰ, nō pōt cōficere inſtru-
d mētum[d]: vt hic, ⁊ prout hec omnia legūtur ⁊ not. in. d. c. pia. in nouella.
⁊ hec omnia intelligēda ſunt publice excōicato, nō in eo cuius excōmu-
nicatio ꝓbabiliter ignorat̄. vnde habemꝰ de tabellione, ꝙ licet ſit occul-
te depoſitus: tñ conficit inſtrumēta: vt not. in auſ. de tabel. §. penult. in
gl. ord. que eſt ad hoc valde ſing. Actus vero priuati ⁊ extraiudiciales,
vt cōtractus proprio nomine celebrādi. Itē etiā matrimonia, nō interdi-
cunt̄ excōicatis, nec etiā factio teſtamēti: vt not. in. c. decernimꝰ. de ſen.
excō. lib. vj. in nouel. In iudicialibꝰ vero actibus que agunt̄ ab excōica-
12 to tanq̄ a parte. dic vt in. d. c. pia. in tex. ¶ †In impetratione autem re-
ſcripti, dic ꝙ eſt nulla: vt in. c. j. de reſcr. li. vj. ¶ Cōclude quidā ſunt actꝰ
authoritatis: ⁊ iſti ſunt ipſo iure interdicti excōicatis tam in iudicijs q̄
extra. quidā ſunt actus iuriſdictiōis: ⁊ idem. quidā ſunt actus admini-
ſtratiōis rei priuate: ⁊ iſti nō ſunt interdicti, quin poſt factū valeāt. qui-
dā ſunt actus impetrationis: iſti ſunt interdicti: vt in. d. c. j. quidā ſunt
actus iudiciorū, iſti nō ſunt interdicti: niſi excipiātur. replicatio vero nō
13 datur: qꝛ excōicatus pōt ſe defendere: ⁊ iſta eſt veritas. ¶ †Deinde no-
e tandum eſt[e] aliud ex tex. dum dicit ſi ceperis ex ſententia cōueniri. nam
ille incipit ex ſnīa cōueniri, qui citat̄: vt inſtit. de pe. te. litig. §. fi. ergo eſt
hic expreſſuꝫ ꝙ in executione ſnīe requirit̄ citatio. hoc tꝫ hic Pet. gl. ēt
videt̄ tenere de hoc. ff. de inof. teſ. l. q de inofficioſo. vbi ōt gl. ꝙ in cā exe-
cutionis dātur dilatiōes ad defendēdū, lꝫ debeāt eſſe valde breues. In
contrariū facit qđ no. j. de iud. l. j. ff. de mino. l. minor. xxv. an. cū fideicō-
miſſum, in verbo, paratā executionē. facit etiā. j. qñ ex fa. tu. l. j. ⁊. j. quorū
ap. nō reci. l. ab executione. ꝑ Pe. ⁊ Cy. ſuper hoc dicit Inn. ꝙ executor
ſnīe nō tenetur citare cōdēnatū: nec tenetur ad aliquē ordinē iudicariū.
ita no. Inn. extra de appel. in. c. ex rōne. Sed alibi diſtinguit: aut eſt exe-
cutio mera q̄ fit in rem ipſam, q̄ deuenit in ſnīa: ⁊ nō eſt neceſſaria cauſe
cognitio. vnde ſi qs eſt condēnatus ad rē reſtituendā ſine alia citatione,
pōt cōpelli reſtituere. ff. ne vis fi. ei. l. ſi qs miſſum. Aut eſt executio indi-
recta: q̄ fit in aliquā rē. verbi gratia: condēnatus ad quātitatē patit̄ exe-
cutionē in alijs rebꝰ. iſto caſu eſt neceſſaria citatio: vt. ff. de re iud. l. a di-
uo pio. Et eſt ratio: qꝛ de hoc nō erat prius cognitū: vt patet in ea. l. §. ſi
f ſuper rebus ſm̄ Inn. q ita no. extra de excep. c. cū inter priorē.[f] ¶ Sed
g de vno eſt dubitandū. vtrū captura[g] que nō proprie eſt executio, ſed cō-
pulſio, poſſit fieri poſt ſententiā ſine alia citatione. ⁊ credo ꝙ ſit preſup-
poſito ꝙ nō requirat̄ executio bonorū. ꝓpter bellantes petūt condēna-
ri, ⁊ condemnatum cogi: vnde de hoc totū eſt cognitum. facit. j. qui bo.
cede. poſ. l. j. ſed ſecundum aliam opi. ꝙ nō poteſt quis perſonaliter ca-
pi pro executione, niſi facta excuſſione bonorum, eſt neceſſaria citatio:
quia excuſſio non poteſt fieri ſine citatitone. de hoc not. ff. de ſuſpec. tut.
l. iij. §. tutores qui. in gloſ. ord. vbi omnino videas.

1 ☞ Renuntians hereditati materne, an eam poſtea adire poſſit.
2 Filio repudiāte ius adeūdi: ſtatim queritur alteri ſubſequēti in gradu.

¶ Lex. ij.

Cum ignorātia. Renun-
tians hereditati materne. eam poſtea
non pōt adire, lꝫ pretēdat iuris igno-
1 rantiam. ¶ †Opp. videtur ꝙ imo debeat adiri.
vnde videtur ob. j. de repu. here. l. fi. Sol. ibi lo-
quit̄ in hereditate paterna: hic in materna. ecce
vna ſo. Dicit glo. ꝙ hec ſo. ibi non placet. ¶ Et
ideo opp. ſcđo contra ſol. ⁊. l. ꝙ ille qui repudiat
hereditatē maternā, audiat̄ vſq; ad annū. vñ vr̄
ob. ff. ad tertu. l. filij mater. §. j. Sol. defendendo
noſtrā, ⁊ ſol. precedentē, rñdet̄ ꝙ ibi non fuerunt a
verba renuntiationis expreſſiua, ſed renuntia-
tionis enuntiatiua ⁊ ſuſpenſiua: ⁊ ideo nō trāſ-
eunt in diſpoſitiuam renuntiationem, niſi per
lapſum anni. iſta eſt intentio gl. quod iſta lex in-
telligitur ſecundum illam. ſ. quod de rigore he-
reditas materna non poſſit adiri poſt renuntia-
tionem, ſed de equitate poſſet adiri intra annū.
et ſic iſta. l. limitatur per illam: vt. ff. de legi. l. ſed
⁊ poſteriores. Soluit glo. tertio modo, quod in
iſta. l. alius admittatur ad hereditatē: quia eam
adiuerat antequam renuntiantē peniteret, vn-
de ex quo eſt ius alij queſitum: non admittitur
penitentia repudiātis. ſecus ſi res eſſet integra.
⁊ in hac ſo. reſidet glo. Dicunt doc. quod iſta ſo.
continet diuinationem. ⁊ dicunt verum: quid er-
go dicendum eſt: ¶ Dic ſecundum Iac. de are.
cum queritur vtrum hereditas repudiata poſſit
adiri: aut eſt hereditas extranei: ⁊ non pōt poſt-
ea adiri: vt. j. de repud. hered. l. ſicut. cum enim in
repudiatione interueniat quidā tacitus diſtra-
ctus, non habet locum penitentia. argu. ff. de ſo
lu. l. diſpenſatorem. in fi. Fallit in minore, cui ſuc
curritur beneficio in integrum reſtitu. niſi here-
ditas ſit diſtracta: vt. ff. de mino. l. qđ ſi minor.
§. Scevola. aut eſt hereditas aſcendentium: et
tunc refert: aut fuit vera repudiatio, aut fuit cu-
iuſdam preparatorij omiſſio. ſecundo caſu ha-
bet locum penitentia. ff. de col. bon. l. nonnunq̄.
quia illa eſt quedam purgatio more, que purga-
tur de equitate. primo autem caſu refert: aut he-
reditas eſt alij applicata per aditionem expreſ-
ſam, vel per neceſſariū ius accreſcendi, vel ſub-
ſtitutionis: vt. j. de impu. ⁊ alijs ſubſti. l. teſtamē-
to. ⁊ non habet locum penitentia repudiantis,
ſicut non habet locum in bonis diſtractis: vt. j.
de repud. hered. l. fi. nam iſta duo equiparantur
bona eſſe alij applicata per aditionem, vel per di-
ſtractionem ſm̄ Ia. de are. Aut res eſt integra:
tunc aut tractatur de hereditate paterna, aut de
materna. ſi quidē de paterna, vel ſimili, vt de he- c
reditate aui paterni: tūc aut loquimur de ſuo he
rede: ⁊ iſte admittitur intra terminū. Ratio eſt
quia licet abſtinuerit, tamē remāſerunt reliquie,
⁊ nomē inſeparabile ſui heredis: vt no. in. l. pro
herede. §. papinianus. ff. de acqui. here. ⁊ de iu- d
re delibe. l. ſi quis ſuus. ⁊ ideo de facili remittit̄
ad naturam ſuā. arg. ff. de pac. l. ſi vnus. §. ꝙ ⁊ in
ſpecie dotis. Si autē non eſt ſuus heres iſte qui
repudiat hereditatē patris, vel aui paterni. puta
qꝛ eſt emancipatus, vel qꝛ alius precedebat eum
in ſuitate: vt. j. vnde li. l. qui ſe patris. tūc nō ad-
mittitur niſi vſque ad annum. argu. d. l. nōnun- e
quā. aut loquimur in hereditate materna: tunc
admittitur vſq; ad annum: vt. d. l. filij mater. §.

a ¶ Termini. pro hoc facit quod not. Bart in. l. diuus. ff. de teſta. mil. fa-
cit. l. licet. j. de procur. ⁊ quod no. Bal. in. l. edita. j. de eden. ⁊ in. l. ſcire. §.
fin. ff. de excu. tuto.
☞ Adde L. infrā. de ori. in. c. quoniam contra falſam. §. ſtatuimꝰ. ver.
exceptiōes. nu. viij. verſi. ſed circa principiū. ⁊ ibi poſui in apoſtil. ad eū
poſt Bened. vadū,
in verſic. executio-
ne. extra de proba.
Phil. fran. in. c. ſi
qui. nu. ij. ⁊ ibi etiaꝫ
poſui in apoſti. ad
ipſum in verſic. de
exceptione nullita-
tis. extra d electio.
lib. vj. ⁊ Fede. in. c.
ex pte. verſicu. vlti.
fallit. extra de offi.
de leg. Celſus.
☞ Si excōicatio
eſſet occulta. In-
tellige hoc eſſe ve-
rū in ꝓphanis, vt
c. ad ꝓbandum ex-
tra de re iudi. qꝛ in
ſpiritualibꝰ quātū
cūq; ſit Iudex oc-
cultus, aut tollera-
tus, non pōt ferre
ſententiā. vnde nō
excōica. vt no. Car
di. in cle. ij. §. verū.
in fi. co. titu. dixi in
apoſt. ad pau. poſt
eum ⁊ alios coapo-
ſti. in ca. ſuper lite-
ris. nu. x. in ver. ex-
cōicatus. extra de
reſcri. glo. xxiij. q. i.
in ſum. ⁊ in. c. ij. de
ord. ab epō. Car. et
Imo. in alleg. c. ad
probandum. ⁊ ibi
Inn. in ſua gloſ. in
ver. duraturus. qđ
eſt verum etiam in
abſolutoria ab ex-
com. ſm̄ Gaſpa. et
Cardi. in alle. c. ad
probandum. licet
Panor. ibi ī ver. ve
nio ad ſecundum
membrum. contra-
riū teneat in vtro-
que. ⁊ Innoc. in. c.
ſi vero. in gl. ſua in
verſi. circa tempo-
ralia. extra de ſent.
excō. Celſus.
☞ Decretum eſt
nullū. Adde Iſtū
in rub. j. qui admit.
ad bono. poſ. q. vj.
Celſus.
☞ Non poteſt con
ficere inſtrumentū.
Adde qđ notaui
in apoſtil. ad Iſtū,
in. l. in exercendis.
j. de fide inſtrumē.
Celſus.
¶ Deinde notan-
dum eſt. Vide de
hoc que remiſi ad
Bal. in. l. ordo. C.
de except. rei iudica. ⁊ vide ſimilem tex. in cap. plerunq;. de reſcrip. An-
dreas Barbatias.
f ¶ Cum inter priorem. ibi non reperio, ſed forte voluit allegare Inno.
in. c. veniens. el. ij. in verbo incontinēti. de teſt. ⁊ atteſt. extra. ⁊ in. c. cum
ſuper. in glo. pe. extra de re iudica.
g ¶ Captura. Adde Bal. in. l. ſi filio. la. ij. ff. ſolu. matri. ⁊ Bart. in extra.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ad repet.in verſicu. executionem.

a ¶ Adeundi. Adde Bal.ꝛ qđ ibi dixi in.l.deo nobis. ad finē.ſ.de epiſcopis ꝛ clericis.
b ¶ Noceat. Adde Bald.in.l.iuris. in prin.ſ.qui admit.
c ¶ Tertio no. No. preſumi pro teſtamento. vide qđ no. in.l.fi.ſ.de edic. di. adria.nā talis preſumitur eſſe,qualis apparet in prima ſui figura.l.quamuis.ſ.ſi quis alteri vel ſibi.An.barba. ☞ Adde qđ notaui ī apoſtil.ad Lāfran.de oria. in ca. quoniam cōtra falſam.in princ. nu.3. verſicu.tertio nota ꝙ negatiua.in apoſtil.ī ver. corporis. ꝛ ſeq. extra de proba.Celſus.
d ¶ Omiſſis teſtibus. Adde gl.in.l.j.§.editiones. in fi. gloſſe magne.ff. de eden.quam allegat Bal.in.l.ij.ſ. de fideicom. ꝛ videtur tex.in.§.ſed ꝛ ſi inſtrumenta. in aut. de fide inſtru. cum ibi nota.ꝛ Bald.in l. comparationes. ſ.de fi.inſtru.
e ¶ Tertio caſu.Vide elegans conſilium qđ feci Mutineſuper iſto dicto Bal. And. Barb.
f ¶ Pias cauſas. Adde Bal. in.l.j. ſ.de ſac.ſanc.eccle.

ſ.ad tertul.ꝛ iſta eſt ſentētia Jac.de are.Sꝫ Pe. de bella perti.dicit ꝙ iſta diſtinctio hodie ē ſublata,ꝛ ꝙ illa.l.vl.đ repu.here.hꝫ locū in quolibet deſcēdente:qꝛ ſublata eſt differētia agnatiōis et patrie poteſtatis:vt ī aut.de here. ab inteſt.§. fi. ꝛ ideo dicit ꝙ re integra omnes deſcēdētes pñt penitere,ꝛ adire ꝙ repudiauerūt.q̄ opi.non placet Cy.nec modernioribꝰ:qꝛ illa differētia eſt ſublata quantū ad hereditatē adeundā a principio, ſed non quātū ad qualitatē heredis, nec q̄tū ad priuilegia huiꝰ qualitatis:ꝛ iura exiſtētie ſui heredis.ꝛ ideo inhereo opi.Jac.de are.q̄ eſt verior in hac parte:niſi forte repudiatio ſit facta in iudicio:qꝛ tūc videtur ꝙ nō habeat locū penitētia ꝓpter rigorē iudiciorū:iuxta no.in.l.q ſe patris. ſ.vnde liberi.ꝛ adde.l.ſi filiꝰ.el.j.ff.de interroga.
2 acti.¶ †Sed cōtra ꝓdicta ſic inſtatur:filio repudiāte ius adeūdi ſtatim querit̄ alteri ſubſequēti in gradu:ergo eſt ei ius queſitū. igitur in preiudiciū iuris queſiti tertio nō habet locum penitentia.arg.ff.de pac.l.fi.Sol.interdū tertio que-
a rit̄ ius adeundi[a] :tūc qꝛ iſtud ius adeūdi non eſt in bonis,habet locū penitētia.qđ nō ſit in bonis eſt expreſſum.ff.ad.l.fal.l. ꝓtia rerū.circa mediū. ꝛ nō eſt hoc alibi.Aut eſt queſitū ius bonorū.i. ius aditionis ꝛ dñij ꝑ aditionē:tunc nō eſt verū ꝙ habeat locū penitētia,ꝛ iſta verba ſunt not.digna.ad aliud:nam ſi poſt mortē patris eſt filius legitimatꝰ,aut veniētibꝰ ab inteſtato erat queſitum ius adeūdi,ꝛ non ius bonorum:tunc iſte legitimatus pōt adire hereditatē paternā.aut erat illi queſitū ius bonorū.i.dominij,qꝛ priꝰ adiuerat hereditatē:tūc legitimatꝰ nō poterit adire: qꝛ eſt impoſſibile ꝙ duo ſint heredes ī ſolidū: vt ff.de caſtrē.pecu.l.hereditatem.§.pater.ꝛ ita debet intelligi quod legitur ꝛ notatur.ff. de libe.et poſthu.l.gallus.§.ꝛ quid ſi tantum.ꝛ adde quod leg.ꝛ not.ſ.l.proxi.Bal.

1 ☞ Excluſio temporis interdū magis excludit quam excluſio repudiationis.
2 Quādo aliquis acquirit ſibi id qđ eſt quaſi debitum dr̄ lucrari,ꝛ iudicatur ſicut de eo qui lucrat̄.
3 Deinde ponit tria mēbra.aut eſt vere debitum, aut vere lucrum,aut tenet medium.

¶ Lex tertia.

Si emācipata. Lapſꝰ tēporis petendi bo.poſ.inducit tacitā ꝛ irreuocabilē repudiationē.h.d.
1 ¶ †Adde ꝙ excluſio tp̄is interdū magis excludit quam excluſio repudiationis expreſſe:vt.ff.ad treb.l. factam.§.ſi qs bonorū.ꝛ ibi ꝑ Ja.de are.Intellige ꝙ hoc eſt verū in iure querēdo,ſed in iure q̄ſito plꝰ operat̄ exꝓſſa repudiatio q̄ tacita.arg.ff. de interrog.act.l.ſi filiꝰ.el.j.Item intellige hāc.l. in emācipato veniente abinteſtato:q tp̄e harū legū nō veniebat niſi ꝑ ꝓtorē:ſꝫ in ſuo herede vel emācipato inſtituto:licet ius ꝓtoriū omittat̄: tñ ius ciuile nō ꝑditur:vt.ſ.de in.deli.l.ſuū heredē.ꝛ ar. ff.de ſerui.vr.pred.l.ſi domꝰ.¶ Oppo.trib.mod. primo de.l.fi.ſ.de repu.here.Scđo de.l.ī bonorū. ꝛ ſolue vt in gl.ꝛ dixi.ſ.l.pxi.ꝛ adde.ſ.e.l.fi.Tertio op.ꝙ filiꝰ tractat de dāno vitādo:vt.l.ī ſuis. de lib.ꝛ poſth.ꝛ.ſ.de cod.l.fi.ergo nō nocet iuris error.Rñ.gl.ꝙ nō eſt vere debitū,ſed quaſi debitum.¶ Ex hoc no.ꝙ hereditas paterna vel aſcē-
2 dentiū nō eſt debita,ſed quaſi debita.¶ †Scđo no.ꝙ qñ aliqs acquirit ſibi id qđ eſt quaſi debitū,dicit̄ lucrari,ꝛ iudicatur ſicut de eo q lucrat̄.
3 ¶ †Tertio no.tria mēbra:aut eſt vere debitum, aut eſt vere lucrū:aut tꝫ mediū,ꝛ tūc iudicat̄ magis vt lucrū q̄ vt debitū,quantū ad hoc vt noce-
b at[b] error iuris:qđ eſt valde not. ſecundum Bar. Habes ergo expreſſe ꝑ iſtā gl.ꝙ debita iure nature non eſt proprie ꝛ vere debita. Sed tu dic ꝙ aut eſt agnita,ꝛ eſt vere debita:vt.l.cum ratio.de bo.dam.ff.de fal.l.ſi quis legatū.§. vlt.in aut. de reſti.ꝛ ea q̄ par.§. quamobrē.ꝛ no. ī aut. de here. ꝛ fal.§.ſi quis vero nō implēs. Aut nō eſt agnita,ſed expreſſe repudiata,vel tacite omiſſa: tunc nō eſt debita, vel quaſi debita:vt.ff.de inof.teſ.l. ſi quis filiū.§.vl. Interim autē anteq̄ cognoſcatur, vel repudietur,eſt in pēdēti, ꝛ euētus declarabit.ita intelligitur hic,ꝛ eſt ipſa veritas. ¶ Querit hic.gl.vnuꝫ de quo eſt caſus.ff.de ſucceſ.edi.l.j.§.ſꝫ vidēdū.ꝛ no.ꝛ ibi videas de.q.iſta.

1 ☞ Scriptura teſtamenti preſumitur vera.
2 Error preſumitur eo ipſo quod veritas in contrarium repeirtur.
3 Notarius quandoqꝫ omittit ſolennitatem incumbentem parti, quandoqꝫ omittit vel preterit veritatem, quandoqꝫ omittit ſolennitatem incumbentem ſibi.
4 Notarius quādo ſcribit inſtrumentū de eo quod ſibi eſt prohibitū ex eo quod veritas poſſit de facili mutari: tūc tale inſtr̄m habetur pro falſo.
5 Teſtamentum non ſolenne non impedit ius accreſcendi.

¶ Lex quarta.

Si poſt diuiſionem. Erronea diuiſio errore probato nō officit diuidēti: ꝛ ꝓſumitur error ſi ex poſt facto apparet rē aliter ſe habere.h.d.vel ſic.Diuiſio facta pretextu teſtamēti putati vel non ſolēnis,nō officit vero heredi.Diuidit̄ in duas partes.ꝓmo ponitur quoddā dictū theorice.In ſcđa parte practica docet̄.ſecūda ibi
1 Oſtende igit̄.¶ †No.in illo verbo,oſtēde igitur:ꝙ ſcriptura teſtamēti preſumit̄ vera. ¶ Scđo no.ꝙ teſtm̄ in dubio ꝓſumit̄ ſolēne. ¶ Tertio
c no.[c] ꝙ aſſerēti negatiuā ad impugnationē ſcripture,incūbit onus ꝓbādi:vt ſi quis dicat iſta ſcriptura nō eſt vera:iſta ſcriptura nō eſt ſolēnis. concor.cū predictis.ſ.de prob.l.cū precibus.de ꝯhen.ꝛ cōmit.ſtip.l.opti-
2 mā.de pac.l.iuriſgentiū.§.ꝙ fere.cū ſi.¶ †Quarto ꝛ vltimo no.ꝙ error preſumitur eo ipſo ꝙ in ꝯriū veritas repitur.concor. qđ not.ꝛ legi.ff.de interr.act.l.de etate.§.fi.hoc verū qñ allegat̄ error facti alieni: vt hic.ſecus ſi allegatur error facti ꝓprij : qꝛ ꝓpriū factū ignorare eſt lata culpa.q nō preſumitur:vt in.l.vlt.ff.pro ſuo. ¶ Opponit̄ primo ꝙ teſtamētum non ꝓſumitur ſolēne:imo debet ſolēnitas ꝓbari:vt.ff.de fideiuſ.l.ſi veritas.ꝛ.ſ.de teſta.l.ſi vnus.Sol.aut laborat vitio patēti:vt qꝛ ibi nō ſunt deſcripti teſtes legitimi numeri:vel qꝛ ibi eſt raſura in loco ſubſtantiali: ꝛ tūc nō ꝓſumitur pro teſtō: vt in legibus ꝯrijs. Aut nō eſt ibi vitiū patēs:qꝛ ibi nulla eſt raſura : vbi eſt numerus teſtiū , ſed dr̄ ꝙ teſtes erant impuberes,vel infames:vel qꝛ erat notarius excōicatus:tūc iſta veniūt ab extra ꝓbāda. ꝛ interim ſtat̄ ſcripture:qꝛ habilitas perſonarū preſumit̄:vt.ff.de ꝓbat.l.ab ea parte.qđ eſt no.ꝛ ad de qđ no. Inn.extra de eo qui fur.ord.ſuſc.c.innotuit.vbi videas.¶ Scđo opp.ꝛ vr̄ ꝙ erronea diuiſio nō retractetur: vñ vr̄ ob.ff.fa.erciſc.l.cū putarē. Sol.ibi fuit facta diuiſio precedēte ſnīa diffinitiua, ſeu per ipſam ſententiā diffinitiuam, que ius facit inter litigātes:vt.ff.đ ſtatulib.l.ſtatuliberi a ceteris.§. quītus.hic vero fuit diuiſio extraiudicialis.ꝛ ſic non ob.Sed contra iſtam ſol.inſtatur,aut gl.ſe refert ad cauſam falſi teſtamēti,ꝛ tunc nō preiudicat ſentētia ope reſtitutionis in integrū. Aut ad cauſam teſtamēti non ſolēnis.ꝛ idē:qꝛ preſumitur falſum:vt.ſ.de teſta.l. iubemus.§.fin. Rñdeo ꝺm Rich.mal.ꝙ in falſo ꝛ non ſolēni dat̄ reſtitutio in integ.ſi poſt ſententiā hoc apparet:qꝛ iſta duo ſunt paria ꝺm eū quod eſt not.dignū. Sed Bar. dicit ꝙ teſtm̄ nō ſolēne habetur pro falſo quoad puniēdum
3 notariū,nō quoad alia.ꝛ ſic non tenet dictū.d. Ric.¶ †Tu dic ꝙ qñqꝫ tabellio omittit ſolēnitatē incūbentē ſibi, qñqꝫ omittit ſolēnitatē incūbentē parti,qñqꝫ omittit vel preterit veritatē:primo caſu,verbi gratia ſi
d tabellio cōſcripſit inſtr̄m omiſſis teſtibus[d], indictione,vel anno Dñi, que ꝑtinēt ad ſolēnitatē tabelliōis,tūc huic inſtr̄o nō credit̄:imo falſuꝫ preſumit̄:vt in aut.de tabel.§.fi.Scđo caſu nō ꝓſumit̄ inſtr̄m falſum,qđ apparet:qꝛ ex minꝰ ſolēni teſtō probat̄ volūtas:vt.l.vl.ff.de re.eo. ꝙ nō eſſet,ſi preſumeret̄ falſa ſcriptura.Itē habes exemplū.ff.de publiciana.
4 l.q̄cūqꝫ.§.fi.Itē habes gl.or.in aut.de nō alie.§.qꝛ ꝓo leonis.¶ †Ter-
e tio caſu[e] qñ tabellio ſcribit inſtr̄m de eo qđ eſt ſibi ꝓhibitū, ex eo ꝙ veritas poſſet de facili mutari,vel in veritate errari: tūc iſtud inſtr̄m hr̄ pro falſo:vt ſi ſcribat nomē heredis,qđ teſtator nō voce ſꝫ nutu videbat̄ de-
f clarare:vt.d.l.iubems.in fi.qđ tñ nō eſt prohibitū ad pias cāſ[f] ,nec in codicillis:vt extra de teſta.c.cū tibi.ꝛ.l.nutu.đ le.iij.tāgit̄ ꝑ Bar.in.l.j.de ver.ob.¶ Et no.ꝙ ex teſtō irrito ꝑ capitis diminutionē teſtatoris nulla orit̄ obligatio,etiā naturalis.ff.de le.ij.l.ſi qs teſtō.ꝛ qđ ibi no.ꝑ Dy. ¶ Tertio opp.ex teſtō nō ſolēni orit̄ obligatio naturalis:vt no.ſ.e.l.cū qs.ꝛ de fideicō.lib.l.in teſtō.ergo īter coheredes cū iſta ſit obligatio naturalis,lꝫ ſit erratū ī iure,tꝫ diuiſio.ar.ſ.ad.l.fal.l.error. Sol.dicūt qdā ꝙ inter coheredes nō eſt obligatio naturalis.Gl.reprobat,ꝛ male.veritas eñ eſt ꝙ illi qui ſunt heredes iure directo capiunt a ſeipſis , non ab alio : vt.ff.de her.inſti.l.ſꝫ ꝛ ſi ſub cōditione.§.fi.ꝛ.l.ex parte.de acq.her. nā qđ directe querit̄,ꝓprie nō debet̄:vt.l.Imperator. de fideic.lib.ꝑ Ja.de are.hoc etiā apparet:qꝛ oīs obligatio debet eſſe ad aliqd,ſꝫ vnus coheres nō tenet̄ alteri ad aliquid vi teſtamēti,niſi eſſent inter eos prelegata.ergo nulla cadit obligatio: cum etiā ex ſolēni teſtō cadere nō poſſit.ꝛ iſta eſt vera ſo. cōtrarij. ꝙ inter coheredes nō eſt obligatio naturalis vi teſtamēti,etiā ſolēnis. Eſt tñ verū ꝙ in coheredibꝰ hereditatis ex teſtō ſolēni: qꝛ ex nō ſolēni nō pōt oriri:oritur quedā obligatio.ad diuidendum:vt inſtit.de off.iud.§.j.ſed de iſta nō poſſumus hic loqui: quia(vt dixi)aditio hereditatis nō orit̄ ex teſtamēto nō ſolēni : cum ipſa aditio ſit precise

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

ſit preciſe actus iuris ciuilis:⁊ teſtm̃ non ſolenne nõ ſubſiſtit de iure ci-
5 uili. ¶ †Ex hoc infert, ꝙ teſtm̃ no ſolenne nõ impedit ius accreſcendi:
hoc probat̃. j. de teſta. l. hac cõſultiſſima. §. ex imperfecto. Itez vr̃ inferri
a etiã in foro cõſciẽtie ꝙ nõ tenet̃ qs admittere coheredẽ non ſolenniter
inſtitutũ. cũ non ſit ibi aliqua obligatio naturalis. qḋ verũ credo: quia
coheres non põt admitti, niſi per ius adeũdi: ſed hoc ius nõ h̃z ex teſta-
mento ſolenni, nõ enim dicere poſſumus ꝙ pars hereditatis ſit ſibi re-
ſtituẽda: q2 tũc directa efficeret̃ obliqua. cõtra. l. verbis ciuilib9. de vulg.
ſubſti. Credo tñ ꝙ ſi eſſet ibi clauſula codicillaris, qḋ glo. iſtius. l. poſſet
dicere verũ, tenẽdo cõem opi. ꝙ ex teſtõ nõ ſolẽni orit̃ naturalis obliga-
tio. de quo plene dicã. j. eo. l. cũ qs. ⁊ adde qḋ no. in. l. his conſequẽter. §.
idẽ tñ. ff. fami. erci. ¶ Ultimo glo. querit de vna qõne, dic vt in ea. ⁊ ad-
de qḋ no. ff. de vſucap. l. cum ſolus. ⁊ qḋ ibi not. pro. q. gloſſe hic poſite.

¶ Lex ſexta.

SI nõ tranſactionis. Cõtinuat̃ ad pre-
cedentia ſic: dictũ
eſt in. l. j. de errore omiſſionis circa exceptionẽ: dictũ eſt in. l.
ij. de errore circa repudiationẽ: dictũ eſt in. l. iij. de errore cir-
ca petendã bonorũ poſſ. dictũ eſt in. l. iiij. de errore circa diuiſionẽ. dictũ
eſt in. l. v. de errore circa cõfeſſionẽ. in litera noſtra dr̃ de errore circa pro-
miſſionẽ, ſed. j. l. proxi. tradunt̃ regule gñales circa iudicia. Itẽ in. l. cum
teſtm̃. tradit̃ regula, qḋ deficit factũ ab ignorãte, vz a ſciẽte: ſed in. l. non
idcirco. dicit̃ ꝙ error in verbis enũtiatiuis nõ officit. h. d. a principio ti-
tuli vſq3 ad. l. cũ quis. ⁊. h. d. hec. l. Promiſſio pro parte indebita eate-
nus reuocat̃, quatenus erratur: niſi ex cauſa tranſactionis interponat̃.
h. d. Cõcordat cum prima parte ſummarij. ff. de verb. obli. l. ſi diuortio.
ff. de leg. ij. l. qui ſolidum. in prin. cum exemplo. not. ff. ad trebel. l. lucius.
§. fi. ⁊ qḋ not. per glo. ⁊ doc. in. l. ij. j. de reſcin. vendi. ¶ Item not. hic ꝙ
exceptiones que concernunt partem petitionis, non ſuſpendunt aliam
partem petitionis: vt apparet hic dũ dicit, reddito qḋ debetis. ⁊ eſt arg.
ꝙ litis conteſt. poteſt fieri ſuper parte libelli, ſicut contradictio ⁊c.

1 ☞ Confitens aliquem eſſe legatarium, vel aliquem ex teſtamẽto libe-
rum, ſibi non preiudicat, ſi teſtamentum non valet.
2 Factum quandoq3 ab ignorante valet, qḋ non valeret factum a ſciente.

¶ Lex ſeptima.

CUm teſtamẽtum. Erronea confeſſio ſu-
per viribus teſtamenti
non preiudicat confitenti. Uel ſic: Erronea cõfeſſio non facit
valere teſtamẽtum inualidum: nec ei imponit vires: nec etiã
1 valet per ſeipſum, vt diſponat in aliquo effectu. h. d. ¶ †Not. ꝙ ille qui
confitetur aliquem legatarium, vel aliquem ex teſtamento liberuz, non
preiudicat ſibi, ſi non valet teſtamentum: vel ſi non ſit in teſtamento re-
licta libertas, ergo oẽs exceptiones quas patitur teſtamentum produ-
ctum, patitur teſtamẽtum cõfeſſionatũ. caſus eſt not. iſtius. l. adde quod
dicã. j. in. l. ſe. ¶ Gl. opp. ↄtra legẽ noſtrã. hic dicitur ꝙ errãtis volũtas
nulla eſt. ↄtra. ff. ad. l. fal. l. j. §. ſi legatarius. R̃ñ. gl. ꝙ error non ꝑiudicat
in iure: ſed preiudicat in poſſeſſione: q2 eſt facti. ⁊ facta nullo iure regu-
lant̃. vt. ff. de acq. poſ. l. j. §. ſi vir vxori. Sed tu dic ꝙ aut errat̃ in cã: aut
errat̃ in volũtate. ꝑmo caſu trãſfert̃ ius ⁊ fcm̃. vt. ff. de cõdi. inde. ꝑ totũ.
de cõdictio. ob cauſam. l. iij. §. ſubtilius. ſcḋo caſu nõ transfertur ius ſm̃
omnes. Sed ego dico ꝙ poſſeſſio trãſfertur, q̃ põt alterius adminiculo
retineri. verbi gratia: credẽs me non poſſidere, cum per ſeruum vel aliũ
poſſideã: ⁊ credẽs te poſſidere, dimitto tibi poſſeſſionẽ: certe in iſto caſu
non probo poſſeſſionem, quã per aliũ retineo: quã tñ perderẽ ſi ſcirẽ me
poſſidere, ⁊ ex certa ſcientia traderẽ. ff. de acq. poſ. l. ſi aliquã rẽ. ⁊. l. pere-
gre. §. qb9 explicitis. ⁊. l. j. §. nõ aliij. de vi ⁊ vi ar. ⁊ ibi eſt gl. ſing. ⁊ mẽti te
2 nẽda. ¶ †Uenio ad aliud no. ⁊ ad gl. Irnerij. dr̃ Irneri9 no. ꝙ ex igno-
rãtia deficit, vt hic in primo rñſo. id qḋ valeret ſi fieret a ſciẽte: vt hic in
ſcḋo rñ. ibi ſi nõ ipſi9 acceſſit iudiciũ. ſ. ſciẽtia, ptãs, ⁊ volũtas: q2 iſta tria
integrãt actus humanos, ſ3 Ariſtote. l3 Boeti9 dicat qḋ due ſunt, ſc3
ptãs, ⁊ volũtas. ſed Ariſtoteles dicit ꝙ ſunt tria: quia velle ⁊ poſſe ſine
ſciẽtia nihil operãt̃ in his q̃ depẽdẽt ex aĩo, vbi requirit̃ certitudo. ⁊ iſta
eſt veritas. niſi accipiamus potẽtiã prout eſt iuris ⁊ facti. vt. ff. de cõdi.
⁊ demon. l. multum intereſt. Dicit hic etiã Irnerius ꝙ ita eſt in pactis,
ꝙ valeat, nã in pactis valet a ſciẽte, quod deficit ab ignorãte: vt. ff. ſi qs
cau. l. ſ3 ⁊ ſi qs. §. fi. ff. de verb. obl. l. ſi diuortio. ff. de fideiuſſ. l. grece. §. ſi a
tutore. de excep. doli. l. ij. §. circa. de dona. l. ſi patron9. de ope. li. l. Cerdo-
nẽ. In delictis dic ꝙ deficit delictũ ab ignorãte, qḋ nõ deficit a ſciente.
exemplũ. ff. de fur. l. inter omnes. §. recte. ff. de cri. expi. heredi. l. fin. ff. de
adul. l. pe. ff. de decre. ab or. fa. l. fin. ⁊ iſta eſt vera expoſitio glo. Irne. licet
gloſſa ponat alias expoſitiones eorum qui exponũt improprie, ⁊ male.

1 ☞ Abbas recipiens cenſum ab emphyteuta, nõ intelligitur confiteri
eum emphyteutam, ſi apparet quod res non ſit emphyteutica.
2 Uerba quot ⁊ quibus modis poſſint operari.

¶ Lex nona.

NOn idcirco. Qui recipit aliquid tanquam a ta-
li, non intelligitur cõfiteri eum ta-
1 lem eſſe ſi appareat erraſſe per contrariorum terminorũ ve-
ritatem. hoc dicit eleganter. ¶ †Et ideo Abbas qui recipit
cenſum tanquam ab emphyteuta, non intelligi-
tur confiteri eum emphyteutam, ſi apparet qḋ
res non eſt emphyteutica. Item Abbas qui re-
cipit aliquẽ tanquã monachum ad oſculum pa-
cis, non intelligitur confiteri eũ monachũ. Ego
dico hoc eſſe verũ nõ ſolũ in recipiẽte, ſed etiam
in preſtante. vnde ſi ſoluo cenſum tanꝗ emphy-
teuta, referendo me ad antiquũ cõtractum, non
emphyteuticum: non cõſtituo emphyteuſim: q2 a
error in origine apparet. ⁊ error in origine conſti-
tuit errorem in proceſſu, ⁊ ſic facit decere cõſen-
ſum. ⁊ ideo recte tunc dici põt a primordio titu.
poſterior format̃ euẽtus: vt. l. j. j. de impo. lucra.
deſcri. lib. x. ⁊ iſtud eſt bene not. ⁊ pẽdet in patria
iſta, atis in magna cauſa. facit qḋ no. ff. de vſu. l.
cum de in rem verſo. in glo. ⁊. j. de pact. l. ſi certis
annis. ⁊ vide qḋ ibi ſcripſi. ⁊ qḋ ibi per doc. Con-
cluſio hec eſt, ꝙ cauſa prima regulatur a cauſa ſe-
cunda. ⁊ omnis preſtatio que ſequit̃ ex ea ſi appa-
ret ꝙ verba referantur ad cauſam primam, non
dubito niſi in hoc: q2 licet ſit error in obſeruatio-
ne: videt̃ tñ quod poſſit preſtare aduerſario cau-
ſam ꝑſcribẽdi: vt. ff. de vſuc. l. Celſus, nõ poſſum
viterius dicere: q2 non eſſet conueniens, tamen
2 ſm̃ doc. prima pars eſt vera. ¶ †Ulterius cir-
ca legem noſtram conſiderandum eſt, ꝙ interdũ
verba poſſunt operari de preterito, ⁊ poſſunt in-
ducere de preſenti: interdum poſſunt operari de
preterito ⁊ inducere, ſed non poſſunt inducere
de preſenti. Primo caſu, aut verba ſunt apta ad
diſponendũ, ⁊ diſponunt: vt. ff. de dona. l. ex hac
ſcriptura. Aut non ſunt apta ad diſponẽdum,
⁊ nõ diſponũt: vt. ff. de leg. ij. l. Titia. §. Lucius.
Si autẽ queris an poſſint inducere de preſenti,
an non, recurre ad theoricam Inn. nam aut eſt
actus qui põt tunc geri: ⁊ tunc verba diſponunt
de preſenti. Aut nõ poteſt tunc geri, vel propter
abſentiã alicuius perſone neceſſarie, vel propter
aliã cãm: tũc certũ eſt ꝙ non põt tũc fieri: ⁊ ideo
impoſſibile eſt ꝙ verba ſint diſpoſitiua: vt not.
Inno. de offi. deleg. c. cũ in iure. ⁊ de prob. c. quo-
niam contra falſam. Adde tñ quod ad deliberã-
dum verba enuntiatiua licet non poſſint diſpo-
nere, inducũt doli exceptionem. vt no. in. l. nõ ſo-
lum. §. ſi liberationis. de lib. leg. quod falſum cre-
do, per no. ff. de pac. l. Idem in duobus. nam cũ
ſit ſpeciale in quibuſdam perſonis. l. reſcriptum.
§. ſi. ff. de pac. ergo in contrariũ eſt ius cõe: ergo
verba prolata abſente parte, que ſunt de ſubſtan-
tia negotij, non pariũt nec diſponũt in iure que-
ſito, ſed tamẽ circa ius querendũ poſſunt opera-
ri, vbi iſtud ius cõſiſteret in ſola volũtate vnius.
vt no. de neg. geſt. l. pomponius. in glo. ⁊ ibi per
Guil. de cug. ¶ Secũdo caſu principali quãdo
poſſunt aliquid de ꝑterito declarare, ſed non de
preſenti diſponere, refert, aut declaratio concur-
rit cũ veritate: ⁊ tunc eſt ſtandum declarationi:
aut eſt contra veritatẽ: ⁊ tunc non eſt ſtandũ: vt
j. eo. l. cum falſa: aut eſt dubium: ⁊ tunc refert,
aut eſt talis actus ex quo oriatur ius probatio-
nis. ⁊ in dubio ſtatur verbis enutiatiuis de pre-
terito: vt. ff. depoſiti. l. publia. §. fin. Aut eſt talis
actus ex quo ſm̃ naturã ſui non oriatur ius pro-
bationis. ⁊ in dubio ſtatur verbis enuntiatiuis
de preterito: vt. ff. depoſi. l. publia. §. fi. aut eſt ta-
lis actus ex quo ſecũdum naturaz ſui non oria-
tur ius probationis: ⁊ tunc verba prolata non
faciũt probationem: vt. ff. de lib. leg. l. Aurelius.
§. fin. ⁊ adde quod not. per Cy. in. l. generaliter. j.
de non numera. pecu. Sed iuxta predicta adde
quod nota Iacob. de areti. infra de probationi. l.
rationes. ⁊ Cy. j. de teſtamen. mil. l. ex his ver-
bis. ⁊ Barto. ff. de dona. l. ex hac ſcriptura. ⁊ de
probationi. capitu. j. in clementinis. ¶ Ex pre-
dictis conclude, quod interdum verba tendunt
ad diſpoſitionem, ⁊ poſſunt diſponere. Inter-
dum ad probandum, ⁊ poſſunt probare. Inter-
dum ad neutrum tendunt, et neutrum poſ-
ſunt: vt ex predictis apparet. et nota bene pre-
dicta ⁊c.

a ¶ Foro cõſcientie. Aliud ſentit Inno. in. l. nemo poteſt. ⁊ ibi per me in repe. ff. de leg. j. ⁊ vide Bal. in. l. cuz quis. j. eo. ⁊ Ant. de but. in. c. nouit. extra de iudi. ⁊ in. c. q2 plerique. extra de immu. eccle. Alexan.

a ℂ Mulieres. Adde Anto. de but. in. c. fin. extra de conſue. in verſic. Ex hoc infero, an conſuetudo liget mulieres.
b ℂ Falſa demonſtratio ꝛc. pro intellectu iſtius. l. vide Bar. in. l. genera. liter. ad fi. j. de non nu. pe. ꝛ doc. in. c. ſi cautio. de fide inſtru. ꝛ. c. fi. de cõſ. Bar. in. l. non ſolum. §. liberationis. ff. de liber. leg. And. Barba.

☞ Adde quod notaui in apoſtil. ad Panor. poſt eum ꝛ alios coapoſtillatores in ca. ſuper literis. nu. 4. in ver. falſa demõſtratio. extra de reſcri. Celſus.

ℂ Cõfeſſio. Adde Bal. in. l. j. j. de confeſ. ꝛ Bart. in. l. qđ meo. ff. de acq. poſ. pau. de liaz. in conmẽto. c. ex parte extra de confeſſis. et ibi per do. Anto.

d ℂ Vẽditiõis. vide per Bal. in. l. ad pbationem. j. loc.

e ℂ Super hoc q̃ro vide do. Pe. de ancha. j. c. fi. de cauſa poſſeſſ. vbi dicit ſe habere de facto ꝙ longo tpe pro quadam domo quam tenebat ſoluit annuatim. v. ſolidos vni eccleſie: deinde ceſſauit p biennium, ꝛ alteri vẽdidit dominum prelatus vult vẽdicare, tanq̃ inciderit in commiſſum, nõ pōt probare quod res ſit eccleſie in emphyt. vel aliter conceſſa, que rit an ex ceſſatione vel ex alienatione rei inciderit in cõmiſſum, ꝛ ex no. ibi dicit decidi, tu vide Barto.

*Aduerte lector ad preposterum ſitum legum.

f ℂ Preſtante. vide per Bar. in. l. ſi aliquã rẽ. ff. de acqui. poſ. ꝛ Bal. in addi. Spec. tit. de loc.

g ℂ Preiudico. hoc ponit Bart. hic, et in. l. ſi in aliquã. ff. de acqui. poſſeſ.

h ℂ Informis. cum Bal. trãſit hic pau. de ca. q2 iſta verba cõfeſſionis cum nõ ſint diſpoſitiua, inducunt ſolã peobationẽ, ꝛ pōt ꝯtrium q̃cunq3 probari. ꝛ ſic nõ tribuunt titulum. vñ hoc caſu quando confiteor rem meã eſſe tuam, non ſumus in materia de qua in. l. ſi aliquã. q2 ibi verba ſunt diſpoſitiua. ꝛ ſic dicit melius loqui Bald.

ℂ Lex. xj.

Q Uanuis. De ſe patet. h. d. in lucro captãdo mulieribus non ſubuenitur. Et adde quod not. ſ. eo. l. ſi emancipata. hic non ſunt alia. Baldus.

ℂ Lex. xij.

C Onſtitutiones. Nota quod nemo poteſt diſſimulare ſe leges neſcire. Item no. differẽtiam inter ſimulo, ꝛ diſſimulo: vt in gl. Bal.

1 ☞ Mulieres ligantur ſtatutis terrarum generaliter vel indefinite prolatis, niſi ſpecialiter inueniantur excepte.

ℂ Lex. xiij.

N Epaſſim. Mulieribus ex priuilegio ſpeciali nõ ſuccurrif: niſi in caſibus expreſſis in iure. h. d. ℂ † Et ex hoc not. qđ
a mulieres ligãtur ſtatutis terrarum generaliter vel indefinite prolatis, niſi ſpecialiter inueniantur excep. ꝛ eſt multum no. Reliqua dic vt no. gl. magna hic. quam tene menti. Concluſio. mulier redigitur ad ius commune, niſi in caſibus in cõtrarium expreſſis in iure ꝛc.

1 ☞ Demonſtratio falſa non mutat ſubſtantiã veritatis, nec officit confitenti.
2 Confeſſio falſa non preiudicat confitenti circa proprietatem.
3 Cõfeſſio extra iudicium, an aliquod ius pariat. nume. 4.
5 Confiteor rem meam eſſe tuam, an mihi preiudicem.
6 Quid ſi emanat confeſſio ſuper dominio, ꝛ poſſeſſione: quia recognoſco te dominum ꝛ poſſeſſorem rei.
7 Confeſſio informis ſuper dominio nullum dat titulum, maxime ſpecialem.

*ℂ Lex. v.

C Um falſa. † Falſa demonſtratio[b] vel confeſſio non mutat ſubſtantiam veritatis, nec officit confitenti. h. d. Materia huius legis eſt q̃n falſa confeſſio ſit ſuper dominio, vel ſuper iure reali. Duobus modis legitur. vno modo in eo qui confitetur falſum ignoranter. alio modo in eo qui cõfitef falſum ſcienter. prima lectura tangitur in gl. que incipit, ſiue in facto. ſecunda lec. tangif in gl. que incipit, quo
1 ad dominium. ℂ † Ex hac. l. no. ꝙ falſa confeſſio
b non preiudicat confitenti circa proprietatem rei.
2 ℂ Sed contra. l. iſtã opp. ꝛ primo cõtra primam lec. nam imo vr̃ diſtinguendũ de errore: nam aut erratur in facto, aut in iure, primo caſu nõ nocet error, ſcđo ſic. Tu aũt indiſtincte loqueris: ergo male. vnde vr̃ obſtare. ff. de cõfeſſis. l. nõ fatetur. Sol. dicit gl. aut quis cõfitef in iudicio: ꝛ tũc loquitur lex contraria, qđ error iuris nocet, ſed nõ error facti. Et eſt ratio differẽtie, primo: q2 error iuris nõ pōt probari: vt. ſ. de legi. l. leges ſacratiſſime. ſcđo: q2 errare in iure eſt lata culpa, que in iudicio nocet erranti: vt. ff. de interrog. actio. l. de etate. §. qui iuſto. Aut quis cõfitef extra iudiciũ: tunc ſiue per errorẽ iuris, ſiue per errorẽ facti, non nocet. ꝛ eſt ratio: q2 nõ noceret ẽt ex certa ſciẽtia pbato ꝯtrio: vt hic in ſecunda lec. ℂ Modo cõtra ſcđam lec. opp. ꝛ videf qđ imo noceat cõfeſſio ex certa ſciẽtia: vt. ff. de cõfeſ. l. certũ. §. ſed ſi
c fundũ. vbi expreſſe dr̃ ꝙ falſa cõfeſſio [c] circa proprietatẽ rei preiudicat cõfitenti. Sol. ibi cõfitebatur in iudicio. hic extra iudiciũ. Et eſt ratio differentie: q2 cõfeſſus in iudicio, habef pro cõdẽnato: vt. ff. de re iud. l. poſt rem. Sed cõfeſſus extra iudiciũ, nõ habef p cõdẽnato, ꝛ ideo pōt poſtea in iudicio pbare ꝯtrium. ꝛ ita loquif hic. qđ no. ℂ Tertio oppo. ad idem ꝙ cõfeſſio ex certa ſciẽtia etiã extra iudicium facta, preiudicet. vñ ſi ego cõfiteor te poſſidere qđ ego poſſideo, mihi in poſſeſſione p̃iudico. vt. ff. de acq. poſ. l. ſi aliquam rẽ. ꝛ. l. ſi qs vi. §. differẽtia. no. ff. de pac. l. ab emptione. Sol. dicit gl. aut cõfeſſio emanat ſup dñio: ꝛ nõ p̃iudicat: vt hic. aut ſup poſſeſſione: ꝛ p̃iudicat. Et eſt rõ dr̃ie: q2 dñium nõ perditur nuda volũtate: ſed poſſeſſio ſic. vt in. d. §. differẽtia. Sz hoc dictum nõ plz Pe. q2 dicit ipſe ꝙ ad pdendã poſſeſſionẽ requirif animus declaratus ſz verba enũciatiua nõ declarãt animũ pdẽdi, verba aũt diſpoſitiua bene declarant. vt ſi ex certa ſciẽtia ego poſſeſſor ſic dicerẽ: confiteor hunc librũ tuũ eſſe: ꝛ propter hoc incipio tuo noĩe poſſidere: q2 iſta ſunt verba diſpoſitiua, que p̃iudicant ſm Pe. facit. j. e. l. cũ teſtm̃. ꝛ. l. non idcirco. in rõne ſui. Nõ ob. glo. q̃ eſt in. l. ab emptione. q2 illa dz intelligi in cõfeſſione p̃cedente cã poſſeſſionis transferende, ſed hic fuit nuda cõfeſſio. ꝛ ſic nõ obſt. ℂ Quarto oppo. ꝛ vr̃ ꝙ cõfeſſio extra iudicium diſponat ꝛ preiudicet. vñ vr̃ ob. ff. de pact. l. tale pactũ. in prin. vbi dicitur ꝙ ſi creditor cõfitetur debitorẽ nõ teneri, ꝙ vr̃ paciſci de non petẽdo, ꝛ ꝙ iſtud taciti pactum preſumif reale. qđ eſt no. Sol. ibi loquif in liberatione que pōt induci ſola volũtate, vt no. ff. de lib. leg. l. nõ ſolũ. §. ſi liberationis. ſz lex noſtra loquif in dñio, in quo non ſufficit ſola volũtas. ꝛ ſic nõ obſt. Ad iſtã rõnem facit. ff. de iure do. l. ſi ego. §. j. ꝛ. l. ſi ſponſalibus. §. j. ꝛ. j. de proba. l. cũ res. cũ ſi. ℂ Quinto ꝛ vltimo oppo. ꝙ cõfeſſio preiudicet in hoc, q2 inducit probationẽ: vñ transfert in confitentẽ onus pbandi. Contra vt. ff. de poſi. l. publia. §. fi. ꝛ. ff. de cõſti. pe. l. fi. Sol. fateor ꝯtrũ, ꝙ cõfeſſio preiudicat circa onus pbãdi: vt in cõtraria lege: ſed pbato cõtrario non
3 preiudicat, vt hic: ꝛ ita debet intelligi hec lex. ℂ † Cõcludo ꝙ ex cõfeſſione extraiudiciali nũq3 orif ius ꝛ pbatio: vt q̃n adeſt voluntas ꝛ actus: ꝛ pōt induci ſolo cõſenſu: vt. d. l. tale pactũ. in pñ. ad idẽ. ff. de cõſti. pe. l. quidã. ꝛ qđ no. p Dy. ff. de dona. l. ad eũ. q̃nq3 orif pbatio ꝛ nõ ius, vt q̃n adeſt volũtas confitẽtis ſed nõ pōt induci ſolo cõſenſu: vt hic ſm vnã lec. ꝛ in. d. l. fi. de cõſti. pec. q̃nq3 non orif ius nec pbatio, vt q̃n errat, vt hic ſm altã lec. ꝛ in. d. l. ſi. ſm vnã lec. Et aduerte: q2 nõ vr̃ bene dictũ ꝙ nõ oriat pbatio. nã imo orif, niſi ꝯtrũ pbef. Sol. pbatio cõtrarij declarat in pteritũ cõfeſſionẽ erroneã nihil pbaſſe. Nũc veniamus ad qõ. ꝛ quero primo qđ iudiciũ intẽtabaf in. l. nr̃a. dicit gl. ꝙ intẽtabaf hypothecaria ꝯ filiũ tanq̃ ꝯ poſſeſſorẽ bonorũ matris, puta cuiuſdã fundi, qui dr̃ remanſiſſe in bonis m̃ris p̃mortue. ſup quo fili9 extra iudiciũ interrogat9 cõfeſſus fuit ꝙ illa bona erant materna: cũ reuera fuiſſent paterna. adde tñ q̃ q̃ no. i. d. §. ſz ſi fundũ. ꝛ ex iſta. l. no. ꝙ lz iſte fili9 eẽt debitor agẽtis, q2 erat heres m̃ris: nõ obtinebit in hypothecaria male inſtituta ꝯ eum. ℂ Nũc venio ad materiã, ꝛ diuido eã in tres ptes. nã primo querã de cõfeſſione ſup dñio tñ: ſcđo de cõfeſſione ſup dñio ꝛ poſſeſſione: tertio de cõfeſſiõe
4 ſup poſſeſſione tm̃. ℂ † Redeo ad primã, ꝛ quero pone ꝙ confiteor rem meã tuã eſſe: querã nunquid p hoc mihi p̃iudicẽ: quidã diſtinguũt: aut cõfiteor per errorẽ, ꝛ errore cõperto mihi nõ p̃iudico. ff. de interro. act. l. de etate. §. pe. ꝛ fi. Aut ex certa ſcia: ꝛ tũc refert: aut in iudicio, ꝛ mihi p̃iudico. vt. d. §. ſz ſi fundũ. aut extra iudiciũ: ꝛ tũc aut cũ cã, ꝛ ſic formiter. aut informiter. i. ſine cã. Si cũ cã, puta cõfiteor rẽ meã eſſe tuã ex cã vẽditio-
d nis[d]: tũc mihi p̃iudico. Si aũt ſine cã: tũc mihi nõ p̃iudico: ad hoc qđ no. ff. de interro. act. l. j. in diſtinctiõe. gl. facit extra de trãſa. in. c. preterea. Iſta vltia diſtinctio de cõfeſſiõe vniformi nõ plz Pe. q2 in actiõe pſonali nõ p̃cedit iſta diſtinctio, i qua cã imediata eſt difformis. Sz in reali actiõe q2 cã imediata eſt vniformis, indiſtincte p̃iudicat. ad h̃ facit qđ no. ff. de edẽ. l. j. in pñ. in magna gl. qđ verũ credo quo ad p̃iudiciũ oneris pbãdi ſed nõ q̃ ad p̃iudiciũ dñij trãſferẽdi: q2 nõ transferf dñium niſi p̃cedat cã
5 vera, vel putatiua. vt. ff. de acq. re. do. l. nunq̃ nuda. ꝛ. ff. de publiciana. l.
e quecũq3. ℂ † Sup hoc quero[e]. dixi in ꝯſtẽte: qd in p̃ſtante[f] p̃ſto cẽſum
f eccle de re mea ppria q̃ apparet ppria ex inſtr̃is antiqs, nũqd ego transferã dñiũ: Bar. vr̃ hic dicere ꝙ ſic: q2 in ecctã pōt trãſferri dñiũ ſolo cõſenſu: vt. ſ. de ſac. ſan. eccle. l. fi. Breuiter ego dico ꝙ aut iſta p̃ſtatio fuit erronea, qđ p̃ſumif ex ipſis antiqs inſtr̃is teſtificãtib9 ꝯ ipſam p̃ſtationẽ, vel ꝯ ipm dñium: ꝛ tũc dico ꝙ nõ p̃iudicat, iuxta no. ff. đ vſur. l. cũ de in rẽ verſo. ꝛ. j. de pac. l. ſi certis annis. aut iſta p̃ſtatio fuit facta ex certa ſcia: ꝛ tũc aut eſt ibi exp̃ſſa recognitio dñij: q2 ille q ſoluit recognoſcebat ecctã in pprietariã, ꝛ trãſferf pprietas ex tacita donatiõe pprieta. vt. l. cui9 p errorẽ. de reg. iur. ꝯiũcta. l. vt inter diuinũ. ſ. de ſac. ſan. eccle. Aut nõ eſt ibi exp̃ſſa recognitio pprietatis: tunc vr̃ ꝙ p̃ſtatio ſit informis. ꝛ ideo nõ pbet ꝯctũ emphyteuticũ, tñ etiã hic dico idẽ qđ. ſ. qđ p̃ſtans ſibi p̃iudicat, p̃ſertim ſi diu p̃ſtitit. vt. l. litib9. de agri. ꝛ cẽſi. nã eoipſo ꝙ fit p̃ſtatio ſub noĩe pẽſionis, vr̃ fieri formiter: q2 de neceſſitate ſeq vr̃, ꝙ fuerit locatio, vel ꝯctus emphyteutic9. ad hoc facit qđ no. in. l. j. §. j. ff. de ſu
6 per. ꝛ. l. ſi qs añ. de acqr. poſ. ℂ † Vlteri9 quero. qd ſi emanat confeſſio ſup dñio ꝛ poſſeſſiõe: vt q2 recognoſco te dñm ꝛ poſſeſſorẽ rei mee: Rñ.
g ſi erraui, ꝛ pbo errorẽ, nõ p̃iudico[g] mihi. de cõdi. cã dat. l. iij. §. ſubtilius. Si aũt ex certa ſcia ſum cõfeſſus, ſi quidẽ in iudicio: p̃iudico mihi: nec admittor ad pbãdũ ꝯtriũ. vt. d. §. ſz ſi fundũ. Si aũt extra iudiciũ, aut loquimur in ecctia: ꝛ p̃iudico mihi ſm Bar. facit extra de ꝯſue. c. ex parte. Aut iter priuatos, ꝛ nõ p̃iudico niſi quo ad onus pbandi ꝯtriũ: q2 fictus titulus donationis, ꝛ ficta traditio poſſeſſionis nõ transferunt dñium:
h vt. d. l. ſi aliquam rem. ſm eum. ℂ † Ego dico ꝙ confeſſio informis[h] ſuper

per dñio nullum dat titulũ, preſertim ſpecialẽ. ꝛ ideo nõ eſt hic fictus titulus. ſed nullus. vñ cõcluſiue ſequit̃ ꝙ dñium nõ trãſfert̃, ſecus ſi eſſent verba diſpoſitiua. vt ſi dicerẽ, do tibi rẽ meã, ꝛ cõfiteor pro te poſſidere: q: tũc transfertur poſſeſſio ꝛ dñium. nec eſt verũ ꝙ ſit hic ficta donatio, imo eſt hic vera donatio, ꝛ verus titulus. ꝛ hoc tenet Pe. ¶ Sed pona
a mus[a] ꝙ ego cõfiteor quẽdã fundũ eſſe meũ ꝛ tuũ: vtrũ iſta cõfeſſio implicet ꝯdictionẽ, cũ res nõ poſſit eſſe duorũ inſolidũ: Rñdit Pet. ꝙ nõ: q: cõfeſſio debet interpretari ꝙ nihil cõtineat ꝯrietatis, ſm Pet. ꝛ Cy. pbat̃ ergo per iſtã cõfeſſionẽ cõio dñij: q: hoc mõ intellecta cõfeſſio, nihil cõtinet incõpatibilitatis, qđ eſt not. dignũ: q: quotidie videmus qñ rñdet̃ articulis, ꝙ rñſiones vident̃ eſſe ſibi ꝯrie: tñ ſm dictũ Pet. ſemp. debent ſic interpretari: ꝙ prima dicta trahãtur ad vltima, ꝛ vltima ad prima. Tene mẽti. ¶ Vltimo quero qđ ſi cõfeſſio ſit ſup poſſeſſiõe tm̃: rñ. vt. s. dixi in cõtrarijs: quia verba enuntiatiua nõ inducũt amiſſionem poſſeſſiõis, ſed diſpoſitiua ſic: vt. ff. de acqui. poſ. l. ſi qs ante. ſm Pe. ꝛc.

1 ☞ Cõfeſſio nõ nocet errãti, ſi cõſtat de errore facti añ ſñiam erroneã.
2 Error proprius poteſt reuocari vſqz ad ſententiam, ſed error aduocati intra triduum.
3 Error ſi cadit in latam culpam, non poteſt reuocari: ſecus ſi non cadat in culpam latam.
4 Cõfeſſio facta ſuper homicidio in actiõe legis aqlie, an poſſit reuocari.
5 Mulier ſi erret cõfitendo, non eſt neceſſe ꝙ probet errorem ad confeſſionem reuocandam.
6 Error an poſſit reuocari poſt ſententiam.
7 Ignorantia iuris an excuſet.
8 Ignorantia facti an noceat.
9 Error quod poſt ſententiã non poſſit reuocari, quando hoc ſit verum.
10 Error facti an poſſit emẽdari ante ſentẽtiam, diſtinctionem ponit hic.
11 Reus an poſſit errorem ſuum reuocare.
12 Error qualiter poteſt probari.
13 Iudex an poſſit errorem ſuum reuocare. nu. 14.
15 Heres an poſſit reuocare confeſſionem defuncti.

¶ Lex vij.

Error facti. Erronea cõfeſſio cũ erratur in facto, poteſt vſqz ad ſñiam reuocari, ſz poſt rem deciſam eſt irreuocabilis. Et habet duas partes. In prima parte loquitur de tpe ante ſentẽtiã. In ſcđa parte de tpe
1 poſt ſententiã, vel alio modo rẽ deciſam. ſcđa ibi, Nam cã. ¶ † No. duas regulas. prima regula eſt iſta, ſi cõſtat de errore facti ante ſententiã erroneam, cõfeſſio nõ nocet errãti. ſcđa regula eſt iſta. lz cõſtet de errore poſt ſententiã, vel rẽ deciſam: tñ error nocet erranti. ꝛ hoc dicit. Habetis hic
2 duas gl. magnas. pma gl. reſpicit primã regulã. ſcđa ſcđam. ¶ † Oppo. cõtra primã regulã. ꝛ videt̃ ꝙ error nõ poſſit reuocari niſi intra triduũ. vñ videtur ob. l. vlt. j. de erro. aduo. vbi dicitur ꝙ ſi aduocatus meus me preſente fuit cõfeſſus, ꝙ ego nõ poſſum illi cõfeſſiõi cõtradicere, nec reuocare niſi intra triduũ. Sol. dixit Placẽtinus, ꝙ propriũ errorẽ poteſt quis reuocare vſqz ad ſñiam, ſed errorẽ aduocati non poteſt reuocare niſi intra triduũ: q: veriſimile eſt ꝙ de errore alieno quis citiꝰ perpendat ꝙ̃ de errore proprio, ſicut patet in ludo ſchacorũ, ſm Placen. iſta eſt truffa. veritas eſt ꝙ ibi ſit mẽtio de triduo: q: in illo triduo lata erat ſentẽtia diffinitiua. vñ nõ cõſideraf ibi numerus dierũ, ſz ipſa diffi
3 nitiua ſñia, que eſt terminꝰ litis ſz Pe. Idẽ tenet Bar. ꝛ oẽs. ¶ † Secundo opp. dr hic ꝙ error poteſt reuocari vſqz ad ſententiã. imo nõ videtur ꝙ poſſit reuocari: vt. ff. de interrog. act. l. de etate. §. pen. Sol. aut error cadit in latã culpã: ꝛ tunc nõ poteſt reuocari, vt ibi. aut non cadit in latã culpã, ꝛ poteſt reuocari: vt hic. ꝛ ſic nõ ob. Ratio differẽtie eſt: q: allegans latã culpã, allegat ſuã turpitudinẽ. vel dic ꝙ ille. §. loquitur in his que ſunt adminicula qõnis, in quibꝰ nõ cõſiſtit magnũ preiudcium. hic loquimur in deciſiuis, in quibꝰ cõſiſtit magnũ preiudiciũ. ꝛ ideo eſt
4 magis ſubueniendũ. ¶ † Tertio opp. ff. de cõfeſſis. l. ſi is cũ quo. vbi cõ
b feſſio facta ſup homicidio, preiudicat[b]: nec põt probari ꝯriũ. Sol. ibi eſt ſpãle in actiõe legis aquil. arg. ff. de cõd. ind. l. ea que. ita tenet gl. ꝛ Pet.
5 ¶ † Quarto opp. ꝛ vr̃ ꝙ errãti nõ ſuccurraf de iure cõi: q: ſi ſpãle eſt in muliere, ergo in ꝯriũ eſt ius cõe: vt. ff. ad velle. l. ſi mulier in iure. Solu. in muliere eſt ſpãle, qđ nõ eſt neceſſe ꝙ pbet errorẽ. vbi ſua cõfeſſio eſt interceſſio: ꝛ ita loquit̃ ibi, ſz errore probato quilibet admittitur ď iure cõi: ꝛ
6 ita loquitur hic. ¶ † Modo venio ad ſcđam regulã, dr hic ꝙ error poſt ſñiam nõ põt reuocari: cõtra, imo videt̃ ꝙ poſſit reuocari. vñ videt̃ obſtare. j. ſi aduer. rẽ iud. l. j. Sol. aut ille qui eſt confeſſus eſt minor: ꝛ tunc põt cõfeſſus ope reſtitutionis in integrũ reuocare: vt in. l. ꝯria. Aut eſt maior: ꝛ tunc nõ põt reuocare cõfeſſionẽ: quia maioribus non cõpetit in integ. reſt. ꝛ ita loquit̃ hic. Sed ꝯ iſtã ſol. inſtat̃: q: lege aperte cauetur ꝙ ſi heres maior. xxv. ann. cõfeſſus eſt debere fideicõmiſſum ex quodã teſtamẽto, ꝛ eſt cõdẽnatus: ſi poſtea apparet ꝯriũ: q: in illo teſtamẽto legatarius ille nõ eſt noiatus: vel illud teſtm̃ apparet reuocatũ, ꝙ ſubuenit̃ heredi per reſtitutionẽ nõ in integrũ. vñ videt̃ ob. ff. de confeſ. l. cũ fideicõmiſſum. Sol. ibi cõfeſſio erat falſa per relationẽ quãdã. vñ ibi equiparatur ſñia lata ex cõfſſione ſñie late ex falſis pbationibus. ꝛ ideo merito datur ibi reſtitutio in integ. ꝛ ſic non obſt. vel ibi eſt ſpãle qñ ſñia eſt lata

ſub pretextu teſtamẽti, vel vltime volũtatꝫ: vt. j. de re. cre. l. fi. ꝛ arg. ff. de trãſac. l. de his cõtrouerſijs. Tertio opp. ad idẽ de. l. queſitũ. ff. qñ act. de pecu. eſt an. vbi dr qđ ſi creditor putabat filium mortuũ qui viuebat, ꝛ ideo agit actione annali de peculio: ꝛ Iudex credẽs filiũ deceſſiſſe retro vltra annũ abſoluit eum, qđ ſi poſtea apparet filium viuere, non obſtãte errore cõmiſſo, ꝛ ſñia lata ſuper eo etiã non obſtante, põt denuo agi, vel ipſo iure ſm vnã opi. vel implorato beneficio reſtitutionis in integruꝫ. ſcđm aliã opi. Sol. ibi error erat cõis: q: cõiter credebat̃ ꝙ filius ille deceſſiſſet: q: diu non comparuerat. vñ rõne cõis erroris ſubuenit̃ erranti: vt ibi, ſed rõne ſingularis a
erroris non ſubuenit̃ erranti poſt, ſñiam vt hic. Et eſt ratio: q: ſñia eſt terminus diſceptationis vnde nõ poſſunt poſtea probationes recipi ſuper errore. ꝛ ſi reciperent̃, non valerẽt: q: eſſent recepte ſine inſtantia, ſed vbi petitur reſt. in integrũ, ibi eſt inſtãtia, in qua nõ poſſunt recipi pbationes, ergo ꝛc. ſcđo modo ſoluit̃ iſtud cõtrariũ ſic, qđ aut eſt error in cõfitẽte, qui oritur ex dolo aduerſarij, q: induxit confitentẽ ad credendũ: ꝛ tũc ſubuenit̃ errãti beneficio reſtitutiõis in integrũ. vt. l. cõtraria. ꝛ arg. ff. ad treb. l. ſeruo inuito. §. cũ pretor. Aut non interceſſit dolus aduerſarij. et tunc non ſubuenit̃ erranti: vt hic dicit Bart. q: iſta ſol. eſt multũ no. nam ſi poſitioni facte ab aduerſarijs tu rñdens, credo, etiã poſt ſententiã potes reuocare errorẽ: q: fuiſti leſus: q: credidiſti perſuaſioni aduerſarij: ſecus ſi ſpõte confitearis, nõ eo ponẽte ſm Bart. ſcđm dictum ſimpliciter intellectũ eſt falſum. nam oĩs confeſſio rei habet in ſe poſitionẽ actoris, ſaltẽ incluſam in libello: ergo ſemper reus audiret̃. qđ eſt contra legẽ noſtrã: vt ergo ſalues Bar. intelligas qđ nõ ſolum actor poſuit, ſed vltra pceſſit dolo inducẽdo reũ ad ſic credendũ. ꝛ ſic ſaluat̃ opi. Bart. alias eſſet falſa. Ego reſpondeo tertio modo ad. l. queſitũ. ꝛ premitto quod actio de peculio perpetua, deſcendit ex illo edicto: quando actio de peculio eſt annalis. ꝛ per hoc videtur eſſe alia actio, vnde merito in lege contraria, ille qui intentauit actionem incompetentem, ꝛ cauſa incompetentie eſt ſecutus, conſtito de errore, non repellitur a perſonali actione competẽti. ꝛ ſic non obſtat.
7 ¶ † Quarto opponi. ad idem de. l. habebat. ff. de inſtito. vbi dicitur quod ſi quidam ſeruus habebat duo mandata a domino ſuo. vnum erat de mercibus emendis: aliud erat de pecunia mutuo accipienda: ꝛ illi ſeruo ego mutuaui pecuniam, ignorans de iſto mandato, ad mutuum recipiendum egi contra dominum inſtitoria, dicens me mutuaſſe ad merces emendas, et non b
potui probare de emptione mercium: ꝛ ideo ſuccubui, quod poſſum poſtea agere inſtitoria ratione illius mandati de pecunijs mutuo recipiendis: et ſic errorem retro commiſſum purgo, etiam poſt ſententiam: ergo error poteſt poſt ſententiam reuocari: ergo male dicit hec lex. Solu. conſiderandum eſt quod in. l. habebat. non fuit error in actionis genere: quia intentabatur inſtitoria: ꝛ re vera competebat ex illo mandato de mutuis pecunijs recipiendis, quãquam ſeruus non contraxit ſub figura illius mandati: quod eſt nota. dignum, ſed fuit ibi error in quadam qualitate: quia aſtrinxit ſe agens ad probandum quod ad emptionem mercium acceperat pecuniam. vt. l. vltima. ff. de exerci. hoc premiſſo quomod ergo procedit illa lex: nam ibi genus actionis non mutatur: quia vtrobique inſtitoria, in qua cauſa immediata, id eſt, cauſa mutui et obligatio mutui non mutatur, quomodo ergo ibi ſuccurritur poſt ſententiam: Reſpondeo quod licet ſit eadem actio in genere: tamen numero eſt diuerſa actio, que habet originem ex diuerſo mandato: vnde ſubtiliter intuendo, iſta actio que denuo proponitur, non eſt illa eadem actio numero que fuit proſecuta: nec eſt eadem in ſpecie, vel

quam Bart. ꝛ idem videtur velle hic Fulgo.

a ¶ Sed ponamus. Adde ꝙ ſi reſpondens eſſet ſibiipſi ꝯtrarius, quid iuris: vide no. p Bal. in. l. j. j. de fur. ꝛ in l. fi. in princ. j. de re. cre. ꝛ bene facit qđ no. in. l. inter ſtipulantẽ. §. j. ff. de ver. obli. ꝛ bar. in. l. ſcripture. j. de fide inſtru. ꝛ Pau. de ca. in. l. j. in princ. ff. ne qs eũ. ꝛ Sali. in. l. cũ precũ. j. de libe. can. plus etiam vr̃ velle Pet. de anc. in conſi. cclvij. ꝙ dꝫ fieri ĩterptatio, ne reſpondẽs poſitionibus contrarius videatur libello.

b ☞ Super homicidio piudicat. Adde Lanfrã. de oria. in. c. qm̃ contra falſam. §. ſtatuimus. verſi. confeſſiones. nu. xij. ꝛ qđ notaui i apoſtil. ad ipꝫ, in ver. ad defenſionem. vbi plene examinaui hunc arti. extra de pba. ꝛ dixi plenĩꝰ in apoſti. ad Guil. de cug. ĩ. l. oẽs. nu. ij. in apoſt. in verſicu. vt poſſit condemnari. j. quãdo prouoc. non eſt neceſſ. Celſus.

numero.⁊ ideo de equitate non obſt, exceptio rei
iudicate: merito illud quod non eſt incōpetenter
factū non obſt. in iudicio cōpetenti. ad hoc extra
7 de iudi.c.examinata, in rōne ſui. ¶ † Venio ad
qōnē, ⁊ quero circa legē noſtrā tria. primo circa
a ignorātiam iuris: vtrū excuſet[a] ſuper hoc ſic di-
ſtingue: qꝛ interdū allegabat᷑ iuris ignorātia ad
delicti excluſionē, interdū ad rei ſue retentionē,
interdū ad alicuius rei acquiſitionē. primo caſu
dic ꝙ ignorantia iuris prodeſt, vbi dolus exigit᷑
in delinquendo. de iuriſd.om.iud.l.ſi quis id qḋ.
§.doli.⁊.ff.ad ſyl.l.ſi quis i grani.§. ſi quis igno
rans.de adul.l.ſi adulteriū cū inceſtu.§.j.nec mi-
rum: qꝛ ignorātia facit dolū ceſſare: vt.ff.de peti.
here.l.ſꝫ ⁊ ſi lege.§.ſcire. Fallit propter clandeſti
nitatē: vbi preſumit᷑ dolus: vt.j.de interdi. ma.l.
j.⁊.l.fi.de ritu nupt. Item fallit propter ſuſpectā
falſitatē: vt in eo qui ſibi aſcribit, errans in iure.
vt.ff.de fal.l.diuus.ibi,⁊ ne vel eis venia det᷑, ⁊c.
qḋ fallit in milite, qui excuſatur propter legū im
peritiam, nam videt᷑ magis erraſſe, ꝙ malitia id
feciſſe.j.de his qui ſibi aſcri. l. ꝙ adhibitus. Itē
in delictis nō excuſat ignorātia ſupina, vel ſimu
lata: vt.ff.e.l.nec ſupina.⁊. ff.de abigeis.l.j.in fi.
⁊.j.eo.l.cōſtitutiones.ſecūdo caſu principali: qñ
ignorantia iuris ciuilis allegatur ad ſue rei re-
tentionē: tūc nō nocet: quia agitur de damno vi
tando: vt.ff.eod.l.iuris ignorātia. Item fallit in
iudicio: vt.ff.de cōfeſ.l.non fatetur. ſecūdo reſpō
ſo. Tertio caſu principali, quando allega᷑ igno-
rantia iuris ciuilis ad alicuius rei acquiſitionē:
refert, aut talis ignorātia eſt alteri damnoſa: vt
in vſucapione: ⁊ tunc ignorantia non prodeſt: vt
ff.de vſucap.l.nonnunꝗ, ſed vbi eſt ſine alterius
iniuria ⁊ damno: vt in hereditate, ⁊ bonorū poſ-
ſeſſione: tunc aut potuit conſulere peritiores, et
nocet. aut nō potuit, ⁊ nō nocet: vt.ff.de bo.poſ.
8 l.in bonorum. ¶ † Secundo principaliter queri
tur, an ignorantia facti noceat? Reſpondeo, ſic
diſtingue: nam interduꝫ allegatur ad delicti ex-
cluſionē: ⁊ tunc ignorantia excuſat: vt.ff.de adul
te.l.penult.de furtis.l.inter omnes.§.recte.⁊.l.ſi
is cui. Fallit quando eſt propoſitum delinquen-
di.ff.de iniur.l.eum qui nocentem.§.ſi iniuria.et
l.illud.⁊.j.de fur.l.falſus.in fin.hoc verū, niſi im
poſſibile ſit delinqui: vt.l.vltim.de crimine expi-
la.heredi. Interdum allegatur ignorantia facti
ad euitandum contrahendam obligationem: et
tunc ignorantia facti nō prodeſt: vt. ff. mandati.
l.ſeruum titij. Fallit quando ignorātia eſt in cau
ſa fina. quia tunc prodeſt: vt.l.vltima, de conſtit.
pecu. Item fallit quando contractus eſt nullus.
vt.j.loca.l.qui rem propriam. Interdum allega-
tur ignorantia facti ad euitandā dominij tranſ-
lationem: ⁊ tūc ſi error ſit in perſona, impeditur
dominij trāſlatio: vt.ff.de furt.l. ſi quis vxori. §.
cum Titio. Idem ſi erratur in dominio: vt.ff.de
acqui.re.dom.l.ſi procurator.⁊ de condi.ob cau-
ſam.l.dedi.§.penul. Fallit hoc fauore liberatio-
nis: vt.l.eius qui in prouincia.ff.ſi cert.peta. ſed
error in cauſa non impedit tranſlationem domi
nij: quia nō impedit conſenſum: vt per to.tit. de
condictio.indebi.⁊ precipue in.l. damus. Inter-
dum facti ignorantia allegatur ad vſucapionē.
⁊ tunc aut ad faciendum vſucapionē, aut ad eui-
tandum. primo caſu prodeſt: vt.ff.de vſuca. l. Cel
ſus. ſecundo caſu non prodeſt: vt.j.de preſcript.
long.temp.l.nec petētem.⁊. l.ſi partem. §.j.quē-
admodum ſer.amit. Interdum facti ignorantia
allegatur ad reuocandam confeſſionem: tūc aut
negotium eſt finitum, ⁊ non prodeſt: aut non eſt
finitum, ⁊ tunc prodeſt: vt in.l.noſtra. ¶ Aduer
b te, licet lex[b] noſtra faciat mentionem de ſentētia:
c idem dicas ſi eſt concluſum in cauſa[c]: nam con-
cluſio in cauſa eſt terminus diſceptatiōis: vt no
ta. Ioan.mon.⁊ Ioan.an.in.c.fi. de in integrum
reſtitutione.lib.vj.in nouella. Interdum allega
tur ad omiſſam probationē, ⁊ ſimiliter non pro-
deſt facti ignorantia: vt.l.ſub ſpecie.j.de re iudi.
Fallit in milite.§.eodem. l.j. ſecundum Iacob.
de Are. Item fallit ſi iudicium eſt retro nullum: vt not.j.de excep.l.fin.
ſecundum hoc non prodeſt alicui ſi poſt terminum datum ad proban-
dum, ſuperuenit ſibi notitia veritatis: ſecus tamē videtur in termino ad
excipiendum: vt extra de exceptionibus.c. paſtoralis. ſed ego vtrobiꝗ
credo idē: nam ignorātia facti eſt iuſtū impedimentū: ⁊ ideo debet dari
9 noua dilatio. ¶ † Tertio queritur: qꝛ hic dicitur ꝙ poſt ſententiā non
poteſt error reuocari: quādo hoc ſit verū: circa hoc ſic diſtingue: aut refri
catur eadē lis reſpectu rei ⁊ cauſe: ⁊ tunc error nō poteſt emēdari: vt hic.
iſtud eſt verū quādo error deprehēditur in ipſo litē refricāte: ſecus ſi er-
ror deprehēdatur in aduerſario, verbi gratia: errauit reus in primo pro
ceſſu: lata diffinitiua cōtra reū, actor demū intētat veterē actionē: certe
poterit reus errorē ſuū corrigere: vt.ff.de except.rei iudic.l.duobus. vbi
leg.⁊ not. Itē predicta regula eſt vera, niſi minoris etatis ſuffragiū, vel
aliud equitatis ſubſidiū afferat reſtit.in integ. vt.ff. de confeſ.l. cū fidei-
cōmiſſum.j.reſpon.⁊.l.queſitū. quādo actio de peculio eſt annalis ſcḋm
vnū intellectū: vel niſi lex ipſo iure reſtituat: vt.l.j.§. eod. ⁊.ff.ad ſena-
tuſconſ. Maced.l.tamē ſi nō. vel niſi aliquid in primo iudicio omiſſum
ſit tale quod cōpatiatur ſe cū ipſa ſentētia. verbi gratia, lata eſt ſentētia
cōtra heredē ſuper reſtitutione fideicōmiſſi: in executione ſentētie appa
ret nihil eſſe in bonis: certe licet heres hoc nō allegauerit ante ſentētiā,
poteſt allegare etiā poſtea coram delegato: ⁊ per hoc poterit delegatus
pronūtiare nō exequendū: nō ex defectu teſtamēti, vel obligationis, ſed
ex defectu bonorū. iſte eſt caſus in.d.l. cū fideicōmiſſum.in.ij.parte.⁊ ibi
not. Itē fallit in cauſa appellatiōis: vbi poteſt emēdari error cōmiſſus
in prima inſtātia. Ratio eſt: quia lis eſt ſub diſceptatione: vt.j. de erro.
aduo.l.fi.⁊ not.ff.de appel.l.creditor.§.iuſſus. aut nō eſt eadē lis ratiōe
perſone: tūc ſentētia nō excludit correctionē erroris. Ratio eſt quia illi
tertio nō fuit queſitū ius ex pceſſu: vt.j.de in.delib.l.fi.§.ſin aūt dubius.
Idē ſi eſt alia lis ratione diuerſe rei: vt.j. de iud.l.ij. Idē ſi ratione cauſe.
ff.de inſtit.l.habebat. Si aūt nō eſt diuerſitas cauſe, ſed qualitatis, pro
pter hoc nō poteſt poſt ſentētiā error emēdari. Ratio eſt: quia qualitas
per ſe, ſine principali non poteſt refricari in iudicio: quia non poteſt eſſe
accidens ſine ſubiecto. iſte eſt caſus.ff.de nox.l.in delictis.§. ſi detracta.
10 ¶ † Quarto queritur, vtrū ante ſententiā error facti poſſit emēdari: ſu
per hoc ſic diſtingue: aut eſt cōcluſum in cauſa. ⁊ idē per omnia, ac ſi eſſet
pronūtiatū: vt dixi.§. Ex hoc apparet ꝙ falſa eſt opi. Bar. qui dicit ꝙ ſi
iudex fecit preceptū in cōfeſſuꝫ, ꝙ poteſt poſtea reuocari cōfeſſio, vt ipſe
dicit hic, ⁊ in.l.nō fatetur.ff.de cōfeſ. qꝛ videtur fieri ad executionē, non
ad condēnationē, ſm eū. Nam iſtud nō eſt verū propter tria. primo: quia
iſtud preceptū eſt terminus diſceptatiōis, ſicut cōcluſio in cauſa. ſecūdo:
quia iſtud preceptū tranſit in rē iudicatā: vt.l.ſi debitori. de iud.⁊.l.debi
tori tuo. de re iud.⁊ de minor.l.ait pretor.§.permittitur. tertio: qꝛ ex illo
precepto naſcitur obligatio, ⁊ actio: vt not.in.l. cū nō ſolū.§. neceſſitate.
de bo.que lib. ⁊ ſic per oīa habet vim diffinitiue. Iſtud eſt verū in prece-
pto habēte naturā iuriſdictiōis cōtentioſe. ſed in precepto qḋ fit in con-
tractu a tabelliōe, qḋ appellatur preceptū guarētigie, ſto cū Bart. qꝛ in
iſto precepto, nec augetur, nec inducit᷑ obligatio, ſꝫ datur quidā modus
exequēdi, ⁊ ſic obligatio eſt inefficax ⁊ ceſſat executio. Eſt enī iſtud pre-
ceptū acceſſoriū cōtractus: ⁊ nō ſtat per ſe. ſecus quādo iudicial'r preci-
pitur: qꝛ fit tūc principal'r per ſe, ⁊ ſtat per ſe: vt.d.§.permitti᷑. Aut non
eſt cōcluſum in cauſa p renūtiationē, ſed per reſcriptū. tūc refert: aut eſt
erratū in impetratione, aut in petitione. primo caſu: aut eſt erratū cōtra
ſeipſum, ⁊ nocet error, ſi vtatur reſcripto: vt.j.de lib.cā.l. cū precū. Aut
eſt erratū cōtra aduerſariū: tūc dic, vt in.l.preſcriptiōe.j.ſi cōtra ius vel
d vtil.pu. ſcḋo caſu qñ eſt erratū in petitiōe[d], dic ꝙ ante lit.conteſt. poteſt
error corrigi: qꝛ qui errat, nō pōt cōfiteri, nec intelligitur cōfitri etiā ꝙ
ponit in libello: vt.ff.fa.erc.l.qui familie. Aut poſt lit.cōteſt.⁊ nō poteſt
emēdari error petitiōis: qꝛ per cōteſt. lit. trāſiuit in quaſi cōtractū inter
e partes: vt in.l.edita[e] actio.j. de eden. Azo dixit ꝙ donec iurēt de calū-
nia: etiā poſt lit.cōteſt. pōt error emendari, quod non eſt verū. loquor in
errore petitionis. Aut loquimur in errore pſecutiōis: ⁊ tūc poteſt error
emēdari quādiu poteſt in cauſa probari. ⁊ ita loquit᷑ lex noſtra. ⁊ loquor
11 de errore agētis. ¶ † Sed vlterius quero quid de errore cōuēti? R. ſic
diſtingue: aut reus errauit ad litis preparationē, aut ad lit.conteſt. aut
poſt lit.cōteſt. ⁊ tūc aut circa cōfeſſionē, aut circa omittēdā probationē.
primo caſu qñ errauit circa preparatoria litis. dic vt.ff.de rei vend.l.ſin-
autē.⁊.l.is qui ſe obtulit.⁊ de interro.act.l.de etate.§.pen.⁊ fi. Secūdo
caſu quādo errauit in cōteſt.lit. iſtud poteſt eſſe dupliciter. primo modo
confitēdo: ⁊ tūc credo ꝙ error nō poſſit reuocari ſine ope reſtitutiōis in
integ. vt.ff.de confeſ.l.certū.§.minorē. ſcḋo modo quādo errauit negan
f do[f]: ⁊ tūc aut vult cōfiteri ad beneficiū cōſequēdū, aut ad dānū pene vi-
tandū. primo caſu nō pōt emēdari: ⁊ ideo qui in cōteſt.lit. negat malefi-
ciū, nūꝗ poſtea cōfitēdo hꝫ ſtatuti beneficiū: vt.ff.de fideiuſ.l.ſi dubitet.
⁊.ff.ad leg.fal.l.hereditatē.§.fi. Rō eſt: qꝛ cū illud beneficiū det᷑ ſub con
ditiōe, cōditio que prius exiſtit diſponit negotiū: vt.ff.de ver.obl.l.ſi ita
quis ſtipulet᷑ ſiue nauis. Si autē tractatur de dāno vitādo. i. de obliga-
tione nō augēda, nō dico diminuēda: tūc poteſt penitere re integra, ⁊ cō
fiteri. iſta eſt gl.not.inſtit.de act.§.itē mixta eſt actio. facit.ff. de iniur.
l.eū qui.in prin. Aut reus poſt lit.cōteſt. errauit confitēdo: tūc ſunt due
opi. vna eſt opi. Iac. de Are. ꝙ aut confitetur aliquid deciſiuum totius
cauſe:

a ☞ Utrum excuſet. Adde qḋ notaui i apoſtil.ad Guil.de cug.poſt eū in.l.error iuris. nu. iij. in verū. error iuris.j. de rei vēd. Celſus.

b ¶ Aduerte lꝫ lex. Not. paria eſſe fore latā ſententiā, ⁊ cōcluſum in cā. vide gl.in.c.dilectus.de fide inſtru. ⁊ Bal. in.l.j.C.de deli.defun. And. Barba.

c ¶ Concluſum in cauſa. Not. ꝙ error nō poteſt reuocari poſt concluſionē in cauſa. p hoc, adde qḋ dixit Bal.in.l. quāuis.in fine.j.de adult. vbi dicit qḋ exceptio ꝗ reddit iudicium retro nullum, nō pōt opponi poſt concluſionē in cauſa.
☞ Adde qḋ notaui in app. ad Lanfran.de Oria. in.c. qm̄ cōtra falſam.§. ſtatuimus.verſi.cōfeſſiones. nu. xxxj. ⁊ ver.nō dimittendū ibi p cōplemento.extra de probatio. Celſus.

d ¶ In petitione. Adde Bald.in.l.ſi magnū.in fin.j.qui acc.non poſſ. ⁊ per Bar.in.l.ex hac.in fin.ff.de dona.

e ¶ Edita. voluit allegare Spec.in tit. de lib. cōcep. §. nūc oſtendimus. verſi. emendari. ⁊ que ibi poſt Io. an. ſcripſi. ⁊ hic adde, quid ſi actor, vel reus errauit in poſitionib⁹, an poſſit corrigi? ⁊ quō, ⁊ an preſumatur error, vide ſingulariter Bald. in l. edita. verſic. ſepe accidit.j.de eden.

f ¶ Negādo. vide p Bar. i. l. ꝫ negātē. j.ad.l.Aquil.

cauſe: ⁊ nō pōt reuocari niſi ope reſtōnis in integ. q̄ꝛ habeꝛ ꝓ cōdēnato: vt.l.poſt rē.de re iudi.aut nō eſt qd deciſiuum,ſ3 quid adminiculatiuū: ⁊ tūc q̄ꝛ nō hꝛ pꝛo condēnato,pōt reuocare.vt.l. cū falſa.s.e. Alij dicūt, ⁊ iſtud eſt verius,ꝙ pōt reuocare allegando errorem, ⁊ ꝓbando ꝯ̄triū, etiā non petita reſtōne.⁊ in iſta opi.eſt gl.in.l.creditor.in.§.iuſſus.ff.de app.⁊ in.l.ij.⁊ fi.de erro.aduo.Nō ob.l.poſt rem. q̄ꝛ illa loquiꝛ in ꝯfeſſione ex certa ſciētia, nō in ꝯfeſſiōe erronea,ſm Bar.⁊ iſta eſt veritas.aut reus errauit omittēdo ꝓbationē:⁊ tūc q̄ꝛ nō eſt materia iſti⁹ legis, ideo
12 dic vt in.l.j.s.e.❡†Deinde q̄ro qualiter ꝓbeꝛ error: Ja.de are.in q̄dā ſuo tractatu ſentit ꝙ ꝓbeꝛ ꝑ iuramentū.alleg.l.fi.de his q ad eccle.cōfu. ⁊.j.de iur.deli.l.fi.§.licētia.qd̄ eſt verū,ſi tn̄ cū iuramento cōcurrat ꝓbatio facti aliter ſe habētis,vt.l.ſi poſt diuiſionē.s.eo.q̄ꝛ probato ꝯ̄rio cō
a feſſio[a] eliſa eſt, ſicut ⁊ preſumptio eliditur ꝑ cōfeſſionē cōtrariā: vt.ff.de iure dot.l.ſi nuptura.⁊ de fideic.lib.l.gn̄aliter.§.ſi petitū.ſm Jac.de are. Alij dicūt ꝙ ex qualitate facti ⁊ coniecturis probaꝛ error.⁊ qd̄ in facto proprio nō preſupponiꝛ error,ſed in alieno ſic:vt.ff.de noua.l.ſi qs delegauerit.q̄ loquiꝛ in errore ꝯ̄ctus.Jdē tn̄ i errore iudicij: q̄ꝛ eadē eſt ratio
b ſm Bar.❡Tertij dicūt[b] ꝙ aut quis rn̄det prehabita deliberatione[c]:⁊
c tūc preſumiꝛ error.aut nō prehabita deliberatione:⁊ tūc ſecus. extra vt eccle.bene.c.vt noſtrū.d̄ diuor.⁊.c.ex literis.Archi.i.c.fi.de iureiu. li.vj. Vn̄ iſti dicūt ꝙ ille q habuit terminū ad deliberate reſpōdendū, ⁊ deli
d berate rn̄dit,maxime ſub iur̄o[d],non pōt reuocare cōfeſſionē, nec errorē ſuum perimere:poſſet tn̄ eam ꝓbabiliter exponere:vt extra de accu.c. cū dilect⁹.tn̄ illud.c.loquiꝛ in ꝯfeſſione ꝑ quā fit lit.cōteſ. ⁊ fundaꝛ iudiciū. Credo mediam opi. veriorē:q̄ꝛ etiā in deliberādo qs pōt decipi.vt.ff.de interrog.act.l.de etate.§.ex cā.bn̄ cōcedo vnū, qd̄ ille q deliberate rn̄dit, nō dꝫ allegare errorē in genere:ſed dꝫ ſpecificare cām erroneā, ita ꝙ cō
13 cludat iudici ꝑ.d.§.ex cā.❡†Vltimo dictū eſt.s. de errore partis, q̄ro
e qd de errore iudicis[e]:Rn̄.nc diſtingue.Aut iudex errauit in ordine iudicij:⁊ nō tꝫ iudiciū.vt.l.ꝓlatam.j.de ſen.niſi litigātes renunciarēt ordini iudiciorū:vt no.in.c.de cauſis.de offi.deleg.vbi videas: q̄ꝛ nō ſimplr̄ loquor,ſ3 ſm qd,vt ibi diſtinguiꝛ in glo.ordi. Aut iudex errauit in ꝓlatione ſn̄ie:tūc refert,aut errauit in ꝓferēdo aliter ꝙ̄ volebat:⁊ cōſtat de errore:tūc non vꝫ ſn̄ia:vt.ff.de arbi.l.q̄ꝛ arbiter.ſed in dubio nō p̄ſumiꝛ error:vt.l.labeo.de ſup.le.Aut errauit in ꝓferēdo aliter ꝙ̄ debebat:tūc aut errore iuris expreſſo:⁊ ſn̄ia eſt nulla, etiā ſi fundaꝛ ſuper cōfeſſione:
14 vt no.in.l.nō fatetur.de cōfeſ.⁊.l.ornamētorū.de au.⁊ arg.leg.❡†Et eodē modo ſi fundetur ſuper cōſilio alicuius iuriſperiti,q̄ꝛ conſiliū non defendit ſn̄iam ꝯ̄ nullitatē erroris expreſſi.Dico etiā ꝙ ſi eſſet lata de volūtate partiū:adhuc eſſet nulla.nō ob.l.ij.cōia vtriuſq3 iudi. q̄ꝛ ibi nō
f loquiꝛ in caſu erroris expreſſi.Ratio[f] eñ predictorū eſt: q̄ꝛ ius cōſtitutionis nō pōt mutari pactis priuatoꝝ:vt.ff.ad.l.falci.l.qd̄ de bonis.§.j. ⁊.l.ſcius ⁊ augerius.aut nō fuit error expreſſus: ⁊ tunc ſn̄ia diffinitiua emendari non pōt:vt.l.qd̄ iuſſit.ff.de re iudi.cū fi.ſiue loquamur in ciuili,ſiue in criminali.vt.ff.de pen.l.diui fratres.Jtem vtrum cōfeſſio ficta poſſit elidi ꝑ probationes cōtrarias:dic vt.j.de iur.calū.l.fi.§.ſin autē reus.ꝑ Jac.de are.⁊.j.de reb.credi.l.gn̄aliter.§.j.Tu dic:aut fundaꝛ ſup actu inualido,aut ſup banno inualido:⁊ tūc nō eſt ꝓprie ficta confeſſio, ſed nulla:vt not.Bar.in.l.abſentē.de penis.Aut fundaꝛ ſuper actu valido:tunc aut ſtatutū vltra procedit, ꝙ non poſſit ꝯ̄trium probari.⁊ ſtamus ſtatuto:vt no.Dy.in.l.diuus.de cuſto.reo.Aut nō vltra ꝓcedit, ⁊ tunc refert,aut ficta confeſſio fundaꝛ in ſola preſumptione:⁊ pōt ꝓbari ꝯ̄trium:⁊ ſic intelligit Jac.de are.facit.d.l.diuus.in tex.⁊ in aut. de exhiben.reis.§.ſi vero.Aut fundaꝛ in veritate:⁊ non pōt probari contrariū.vt.ff.de infa.l.qm̄.⁊.l.ſi tutor.j.de interdi. ma. Vel dic quod in illis
g legibus erat lata ſn̄ia[g] ipſo iure per legē:⁊ ideo non pōt probari cōtra
15 rium.qd̄ eſt not.dignū.❡†Jtem vtrū heres poſſit reuocare confeſſionem defuncti,eſt caſus.j.eo.l.nō idcirco.que eſt no.ad hoc.❡Jtē vtrū pater poſſit reuocare confeſſionē filij,habes gl. ordi. in.l.ij.ff. ſi ex noxa. can.agatur.Jtem nūquid procurator poſſit reuocare confeſſionē domini,dic ꝙ ſic ex cauſa. vt.ff.man.l.ſi hominem:hic non ſunt alia.

1 ❡Timor iuris an proſit circa debitum repetendum.
2 Falcidia qn̄ reſecat legata,an id quod reſecatur,naturaliter debeatur.
3 Falcidiam detrahentes,vel Trebellianicam,non peccant,etiam in foro conſcientie.
4 Obligatio naturalis,an oriatur ex vltima voluntate nō ſolenni. nu.5.
6 Retentio non oritur legatario ex voluntate non ſolenni,nec liberatio.
7 Probatio aliqua an poſſit fieri contra ſententiam.
8 Preſcriptio an tollat ipſo iure obligationem ciuilem.
9 Solutum ex teſtamento non ſolenni an repeti poſſit.
10 Liberatus per preſcriptionem,ſi ſoluat,an repetat.
11 Confiſcatus ſi ſoluat,an repetat.
12 Abſolutus per ſententiam ſi ſoluat an repetat.
13 Exceptio doli obſtat petenti,⁊ non repetenti.
14 Lex poſitiua an obliget in foro penitentie.
15 Pactum nudum parit naturalem obligationem,non ciuilem.
16 Pactū nudum eſt,qn̄ interuenit ſola promiſſio cōſentiēti ⁊ recipienti.
17 Forma verborum nō requiriꝛ de iure canonico,dummodo ſubſit cauſa.
18 Debitum ciuile tantum quale ſit,⁊ de exemplo.
19 Recipiens chirographum ab aliquo,eſt obligatus ad ei mutuandum: ergo faciens chirographum, non eſt obligatus ad ſoluendum.
20 Chirographum an ſit ſufficiens ad aliquē obligandum.
21 Chirographum an obliget aliquem naturaliter ⁊ ciuiliter poſt biennium.
22 Quid autem de iure canonico?
23 Solutum virtute chirographi, an poſſit repeti.
24 Pactū de non petēdo,an poſſit tollere obligationē naturalē ſine eliſione ciuilis obligationis.
25 Debitum quando aliquid eſt naturaliter ⁊ ciuiliter,ſed ope exceptionis indebitū,quid iuris?
26 Tutus exceptione fauorabili,an repetat,qualitercunq3 errauerit?
27 Exceptio rei iudicate,non eſt exceptio fauorabilis,nec odioſa,ſed eſt tertij generis,⁊c.
28 Soluens ante tempus,dicitur plus ſoluere.

a ❡Cōfeſſio.Vide apoſtil.i verbo,edita.s.ea.l.ibi.⁊ hic adde qd ſi actor
b ❡Tertij dicūt.Vide Bald.in.l.cū precū.j.de lib.cauſa.vbi tranſit cum gl.d.c.ex literis.de diuor.⁊ idem firmat in.l.ſi quidem.s.de except.ſed in.c.fin.de confeſ.tenet contra illam gl.hic vero aliter loquitur.ego ibi tenui illam gloſ.reſpondi ad Bald.hic,⁊ in.d.c.fin.And. Barbatias.

❡Lex decima.

Cum quis. Debitū naturaliter tm̄, inde bitum ciuilr̄,ſolutū tn̄ per ignorātiam iuris,nō repetiꝛ:ſ3 ſi ꝑ ignorātiam facti,repetitio ꝯcediꝛ.h.d.ſm intellectū gl. Et tex. iſte primo ponit dictū,ſcdo ponit quandā diſtinctionē bimēbrē.ſcda ibi,per ignorātiā.Dictū eſt s.de diuerſis errorib⁹: ſ3 nō erat dictū de errore ſoluētis,vtrū repetitionē pariat: ⁊ ideo in hac.l. tractaꝛ de iſto errore:⁊ ꝓprie iſta lex tractat d̄ ma
1 teria cōditionis indebiti.❡†No.duo neceſſaria: primū eſt,ꝙ error iuris nō pōt ꝓdeſſe circa repetitionē debiti naturalis tm̄:ſcdꝫ eſt,ꝙ error facti ꝓdeſt circa repetitionē debiti naturalis,⁊ ſic non dabiꝛ retētio:nō obſtāte ꝙ ſit naturaliter d̄bitū. de hoc no.ff.de cōd. inde.l.interdū.⁊.l.cū is.§.j. ⁊.j.dicā in hac lege.❡Jncipio a quibuſdā.q.q̄ꝛ primo quero exēpla.vbi eſt exēplum,ꝙ aliqd debeaꝛ naturaliter,⁊ nō ciuiliter.Rn̄det gl.ꝙ exēplū eſt in beneficio.l.falci.q̄ꝛ lex falcidia impedit obligationē ciuilē,ſed nō impedit naturalē.h.d. gl.probat.j.ad.l.fal.l.error.ſcdo dicit gl.ꝙ eſt exēplū in vltima volūtate nō ſolēni, vbi deficit ciuilis obligatio.tamē ratione ꝯſenſus adeſt obligatio naturalis,qd̄ gl.latius fuit viſa probare,in.l. ſi poſt diuiſionē.s.e.dicit Pet.ꝙ in iſta materia
2 valde erratur.❡†Reuertor ergo ad primum,⁊ quero qn̄ falcidia reſecat legata, vtrū id qd̄ reſecaꝛ naturaliter debeaꝛ:glo. dicit ꝙ ſic.pro hoc.j. ad leg. fal.l.j. ibi dū dicit non videri plus debito ſolutū eſſe. Jdē etiā dici poteſt in trebellianica.

c ❡Deliberatione. Adde Bal.in.l.cū precū.j.de lib.cā et vide que.j.dicam.
d ❡Juramēto.No. de cōfeſſione iurata,an poſſit reuocari.⁊ ꝙ poſſit, vide Bal.in.l.j.j.de cōfeſ.⁊ qd̄ ipſe no.i.l. de tutela.j.de reſti. in ite.⁊ Ant.d̄ bu. i.c.fi.ex̄ d̄ ꝯfeſ.⁊ bn̄: q̄ꝛ non d̄r qs piur⁹ ſi iurat falſum qd̄ credidit eſſe verū. c.ꝙ̄to.ex̄ de iureiu. ⁊.xxij.q.ij.c.hoīes. nec ob.c.cū dilect⁹. ex̄ de accu.q̄ꝛ ibi nō ꝓbaꝛ errorē probabilē interueniſſe in ꝯfeſſiōe.⁊ ita ſignāter trāſit Lu.ro.i.l. ſi vero.§.de viro.in xxxi.fallē.ff.ſo.ma. dicēs ſe ita conſuluiſſe Florētie.⁊ in quantum dixit hic Bal.cōfeſſionē factā rn̄dēdo poſitionib⁹ precedēte termino ad deliberandū poſſe reuocari, q̄ꝛ etiā deliberādo qs errat.§.ex cā.hic alleg.ꝑ hoc etiā facit: q̄ꝛ ſequereꝛ al'ſ ꝙ cōfeſſionē factā poſt lit.ꝯte.ꝑtextu erroris qs reuocare nō poſſet:q̄ꝛ preceſſerūt īducie deliberatorie,iuxta auten. auferaꝛ.j.de lit.ꝯte.⁊ i hac.l.cū ſilibus.⁊ hoc tenet latı⁹ Bal.i.l.iuſiurandum ⁊ ad pecunias.ff.de iureiur. ꝯcludit tamē circa hoc Jo.an.in.d.c.fi.de iureiur.in.vj.⁊ Bal.hic admitti hoc caſu reuocationē cū maiori cauſe cognitiōe.⁊ ita ēt firmat Lud.ro.in.d.§.de viro. dicēs ſe ita cōſuluiſſe Florētie:ſ3 Bal.in.l.cū precū.j.de li.cā.alr̄ dixerit. ⁊ vide que ibi dixi:ſed tenendo gl.in.c.ex literis.extra de diuor.ꝙ talis cōfeſſio etiā erronea nō poſſit reuocari dato termino ad reſpōdendū,ſequeretur idē eſſe in cōfeſſione geminata: q̄ꝛ iuratio preſupponit deliberationē.c.ſi quis iuratus.ij.q.iij.⁊ probatur in.l.ſi mulier.j.ad velleia.q̄ꝛ repetita cōfeſſio preſupponit inde venire id quod ſatis validū,ſatiſq3 firmū eſt:vt.s.de emen.iuſti.cod.l.cordi. ver.cū nemini. ſed quia reprobata eſt ſuperius opi.gl.in conſequentiam hec ſecunda concluſio corruit.⁊ pro hoc vltimo allego in terminis Bal.in.l.j.in princ.j.de errore calcu.
e ❡Judicis.De correctione erroris iudicis,vide in.l.actorum. de re iud.
f ❡Ratio. Sed tamē placet:quia ratio Bal. nō oſtēdit diuerſitatis rationem in caſu.d.l.ij.adde tamen Bald. idem dicētem in.l.j.j.de iuriſd. om.iud.⁊ Abb.in.c.examinata.de confir.vtili vel inutili.vbi tenet contra Bal.⁊ idem Abb.in.c.j.extra de re iud.Ant.in conſilio ſuo.cc.non idem tenet quod Bald.⁊ Bart.in.l.non fatetur.ff.de confeſſ.⁊ in.l.ij.§. quod obſeruaui.j.de iura.calum.dum querit de reſponſione facta poſitionibus iuris.
g ❡Lata ſententia.Eſt contra.l.ij. cum ibi not.j. qui teſtam. facere poſ. vbi ille qui poſt accuſationem ſe occidit,habetur pro confeſſo.l.fin.ff.de bonis eorum.⁊ habetur pro damnato, vt ibi per Bartolum, ⁊ plenius per Angel.in.d.l.ij.per illum textum.⁊ tamen ibi non requirebatur ſententia:vt dicit Bald.in.d.l.finali.

vt. ff. que in frau. credi. l. debitorē. ibi, fideliter fa-
cere. iſtas duas leges allegat Bar. Sed ego alle-
go alias: nā lege aperte cauet, ꝙ ſi lex falcidia in-
terueniat: tñ debetur relictū. qđ non põt intelligi
ꝙ debeat niſi naturaliter tñ. iſte eſt tex. rotūdus.
ff. ad. l. fal. l. lex falcidia ſi interueniat. ¶ Preter
ea ꝓbo per aliā legē. dicit lex ꝙ ſi heres confitet
ſe debere: tamē põt opponere beneficiū legis fal-
cidie: qꝛ nõ venit cõtra confeſſionē: ergo cõfeſſio
vera. iſte eſt tex. ff. de cõfeſ. l. cū fideicõmiſſum. in
ſecūda parte. Preterea hoc ꝓbo, falcidia nõ de-
betur naturaliter heredi: qꝛ eſt cõtra volūtatē de
functi: vt. ff. ad. l. fal. l. titia. ergo debetur natura
liter legatario: qꝛ hꝫ cõſenſum defuncti. ¶ Pre
terea iſtud eſt ius gentiū, ⁊ hoc dictat naturalis
eq̄tas, ergo eſt immutabile: vt. ff. de cap. dimi. l.
legatū. ⁊. l. eas. ⁊ inſtit. de iur. na. §. ſed naturalia.
ad idē optime facit qđ no. ff. de cõdi. ⁊ demon. l.
plautius. contrariū tenet Pet. ꝙ legatū per fal
cidiā reſecatū, in eo qđ reſecatur naturaliter non
debeatur. Et ꝓbatur ſic, vbi lex nõ aſſiſtit cõſen-
ſui, ſed potiꝰ reſiſtit, nõ oritur obligatio natura-
lis: vt. ff. de fideiuſ. l. cū lex. ſed legāti vltra dodrā
tē, lex nõ aſſiſtit. imo poteſtati legādi reſiſtit: vt
ff. ad. l. fal. l. j. poſt pn̄. ergo nõ orit obligatio na-
turalis. Scđo hoc probat: qꝛ lege aperte cauetur
ꝙ lex falcidia reſecat ipſo iure: vt. ff. ad. l. fal. l. li-
neam margaritarū. ⁊. l. plautius. ⁊ expreſſiſſimū
eſt eo. ti. l. in ratione. §. quid ergo. optime ergo ſe
quitur ꝙ ſi ipſo iure reſecat, ꝙ nullo modo debe-
tur: iſta eſt opi. Pe. ¶ Sed ego validioribus ar-
gumentis confirmo. primo enim ſic probo. ſi te-
ſtator legat alicui liberationē, ⁊ imminet lex fal.
ille nõ liberatur quatenus imminet lex fal. nec a
naturali, nec a ciuili: imo efficaciter conuenit: vt
ff. ad. l. fal. l. Neſenniꝰ. §. fi. ⁊. l. querebatur. Si er-
go nõ liberat a naturali: multo fortius nõ obli-
gat heredeꝫ naturaliter: qꝛ facilior dꝫ eſſe libera
tio q̄ obligatio. ⁊ hoc ꝓbat, qꝛ ſi eſſet naturalis
obligatio, legatario liberationis daret exceptio
doli, ⁊ retētio: qꝛ iſta eſt natura obligatiõis natu
ralis, ⁊ eſt efficax in retinēdo: vt. ff. de compen. l.
etiā. ſed hoc eſt falſum, ⁊ cõtra caſum predictarū
legū. ¶ Tertio hoc probatur: qꝛ ſi debetur natu
raliter: ergo deducēdo in ſtipulationē mandatū
defuncti, debet naturaliter ⁊ ciuiliter. qđ eſt fal-
ſum: vt. ff. ad. l. falci. qđ de bonis. §. j. ¶ Quarto
probatur ꝙ cõſenſus defuncti reprobet in hoc, ꝑ
l. ff. ad. l. fal. l. ſeius ⁊ augerius. ¶ Quinto vr ex-
preſſe ꝓbari per. l. ſi heres. eo. ti. ¶ Sexto proba-
tur: qꝛ falcidia ⁊ trebel. eſt ꝑmiſſa a iure canoni-
co: vt extra de teſta. c. raynutius. ⁊. c. raynaldꝰ. ⁊
eo. tit. c. ſi pater. lib. vj. ſed ſi eſſet naturaliter debi
ta, eius retētio nõ eſſet ꝑmiſſa: qꝛ induceret pecca
tum: vt in. c. j. extra de pac. facit ad hoc qđ no. Jn
no. extra de immu. eccl. c. qꝛ pleriqꝫ. vl' ſaltē nõ eſ
ſet permiſſa in foro ꝯſcientie. qđ eſt abſurdū di-
cere. ¶ Septimo ⁊ vltimo probat per ſimile: naꝫ
ius canonicū inducit quaſdā quartas: ⁊ dicit qđ
illi qui deducūt quartas, nõ ſunt ad ipſas quar-
tas naturaliter obligati legatarijs: vt pꝫ extra đ
teſta. c. req̄ſiſti. ⁊. c. officij. ⁊ de ſepul. c. dudū. §. ve-
rū. in cle. Jn hac ergo q̃one ſic diſtinguo: aut he-
res vtit falcidie beneficio: ⁊ tunc iſtud nõ eſt vllo
modo debitū, ⁊ hoc modo eſt vera opi. Pe. ⁊ ita
loquitur. l. lineā margaritarū. cū ſi. aut non vtit,
ſꝫ integraliter ſoluit: ⁊ tūc ſi ex certa ſciētia, ⁊ tūc
cēſentur naturaliter ⁊ ciuiliter debita legatario,
cū ipſe heres poſſit ipſi falcidie renuntiare: aut
ſoluit per errorē. ⁊ iſto caſu nõ cēſet ciuiliter de-
bitū: qꝛ teſtamentū iſto caſu nõ eſt cõſenſu here-
dis roboratū impediēte errore, tñ eſt bene natu-
raliter debitū: qꝛ heres eſt vſus beneficio iuris. ⁊
ſecundū hūc intellectū loquitur glo. ⁊ alij qui ſe-
quūtur eā, ⁊ etiā ipſe tex. in. l. error. j. ad. l. falc. vel
põt dici ꝙ eſt naturalis obligatio, ſtās in ſuis fi-
nibus, non approbata, nec roborata iure ciuili: ⁊
tñ iſta naturalis operatur multū in materia con
dictiõis indebiti, que debet vti ſuprema equita
3 te: vt pꝫ ī ſi. ff. de fideiuſ. l. ſi teſtamēto. §. j. ¶ † Ex

a ¶ Falcidiam. Vide. j. ꝑ Bal. etiaꝫ in aut. ad hec. j. de vſuris.

a predictis apparet, ꝙ detrahētes falcidiā[a] vel trebellianicā non peccant
in foro cõſcientie: de legitima debita iure nature eſt certū, qꝛ nõ debetur
illõ legatario naturaliter, nec ciuiliter: ⁊ quocūqꝫ errore ſolutū repetit:
vt. ff. de dona. l. ſi patronus. vbi eſt tex. quē alle. Bart. nā filiꝰ reputatur
creditor: vt. ff. de fal. l. ſi quis legatū. §. vl. ſed iura creditorū diminuūt le
gata, etiā quo ad naturalē obligationē: vt. ff. ad. l. falci. l. maritꝰ. §. fi. ⁊. l.
eris alieni. ⁊. l. pater. ⁊ in infinitis locis: ergo idem operatur legitima.
4 ¶ † Scđa queſtio eſt, nūquid ex vltima volūtate non ſolenni orit obli-
gatio naturalis? Gl. dicit ꝙ ſic: tamen nihil allegat: ſed in. l. ſi poſt diui-
ſionem. ſ. eo. nititur hoc probare tali ratione. ex volūtate ſolenni oritur
ciuilis ⁊ naturalis obligatio: ergo ex nõ ſolenni orit ſola naturalis. pri
mum ponitur pro cõſtanti, ſed conſequētiā ſic ꝓbat: ſicut ſe hꝫ ad obli-
gationē cõtractus nõ ſolēnis, ſic ſe habet vltima volūtas non ſolennis:
ſed cõtractus nõ ſolēnis parit naturalē obligationē: vt pꝫ in pacto nu-
do, in. l. ſi vnus. §. pactus ne peteret. ff. de pac. ergo idē in vlti. voluntate
nõ ſolēni. hāc opi. gl. tenēt vltramõ. Sed Pet. tenet cõtrariū, ⁊ arguit
ſic: voluntas nõ ſolēnis eſt ipſo iure nulla: vt. j. de fideic. l. ſi veritas. ⁊ eſt
ipſo iure nulla, ergo nullam parit obligationē. ¶ Secūdo arguit ſic: ſi-
cut ſe habet defectus forme in cõtractu: ſic ſe habet in vltima volūtate:
ſed in cõtractu impedit naturalē obligationē oriri. ff. de ꝯſti. pecu. l. j. §.
eū qui. ergo ſimiliter in vltima volūtate. ¶ Tertio hoc probat ex gene
rali natura forme: quia forma eſt que dat eſſe rei: ⁊ ſine forma res nõ in-
cipit eſſe: vt. l. ſi is qui quadringenta. §. quedā. ff. ad. l. fal. ecce contrarias
opi. ¶ Modo videamus que ſit verior. ⁊ pro hac gl. inducūtur quedaꝫ
rationes, ⁊ quedā leges. Ratio prima eſt iſta, vbi eſt cõſenſus: ibi eſt na
turalis obligatio: ſed hic eſt cõſenſus teſtatoris, ⁊ etiā heredis, qui fin-
gitur eadē perſona: ergo oritur obligatio naturalis. ar. ff. de ſo. l. ſtichū.
§. naturalis. ¶ Scđo arguit ſic: naturalis obligatio eſt de iure gētium:
vt. l. cū amplius. §. is natura debet. de reg. iur. ſed ius gentiū nõ requirit
ſolennitatē: vt. l. j. de mil. teſta. ⁊ de ver. ſig. l. verbis legis. ergo reſpecto iu
regentiū orit obligatio naturalis. preterea lex vr expreſſa. ff. de fideicõ.
lib. l. in teſtamēto. ⁊. l. fi. de reb. eo. l. ij. de fideic. Preterea iſta equitas eſt
iure ciuili approbata: vt. j. de fideicõ. l. queſtionē. ⁊ inſti. de fideic. her. §.
fi. Nõ ob. ratio Pet. dicit Petrꝰ, vbi deficit ſolēnitas: ibi deficit natu
ralis obligatio. illõ eſt verū, vbi deficit ſolēnitas intrinſeca ⁊ ſubſtātia-
lis: ſed in teſtõ minus ſolēni nõ deficit ſolēnitas intrinſeca ⁊ ſubſtātia-
lis: qꝛ nõ deficit cõſenſus. ⁊ ſic ſubeſt cauſa immediata ⁊ proxima: vnde
poſito ꝙ deficiat numerꝰ teſtiū, nõ deficit ſubſtātia vel ſolēnitas: ſꝫ ſo-
lēnitas ꝓbatoria, cuius defectus nõ impedit obligationeꝫ naturalē: vt
ff. de pig. l. ꝯtrahitur. ⁊. l. q tabernā. §. idē queſijt. ſm vnū intellectū. ⁊ ꝑ
hūc modū defendit gl. ſm Jac. but. ⁊ Bar. Sed ego impugno glo. mul-
tis modis ⁊ rationibus. ⁊ primo ſic: ille qui põt adhibere ſolennitatē, ⁊
nõ adhibet, nõ videtur velle: vt. ff. de cõdi. inſti. l. qꝛ ratio. Non ob. ar. de
pac. nudo: qꝛ ibi ſunt due ſpecies ꝯtrahendi ſolēniter ⁊ nõ ſolēniter: ſed
in vltima volūtate nõ eſt niſi vna ſpecies. ſ. ſolēnis. ¶ Secūdo ꝓbatur
ſic: naturalis obligatio legatorū orit mediāte aditione hereditatis: vt. l.
ſi nemo. de reg. iur. ſed ex teſtamēto nõ ſolēni nõ põt hereditas adiri: er
go nõ oritur obligatio naturalis. ¶ Tertio probat ſic: aditio heredita
tis eſt ꝯfirmatio teſti: ergo vbi deficit cõfirmatio, deficit actus, cū confir
matio ſit de ſubſtātia: vt patet. ff. de cõfirm. tut. l. qui a patre. ⁊ de excu.
tut. l. caius. cū ſimi. ¶ Quarto probat ſic: ſpeciale eſt in. l. queſtionē. j. de
fideicõ. ⁊ inſti. de fideicõ. her. §. fi. ꝙ ꝓpter accommodatā fidē teſtatoris,
⁊ ſubſecutū deinde mandatū heredis debeat ex minus ſolēni volunta-
te: vt ibi patet: ergo in contrariū eſt ius cõmune. ¶ Quinto ſic probat:
in teſtamēto nõ ſolēni deficit forma ſubſtātialis: vt ꝓbabo: ergo nõ orit
obligatio: probo maiorē. illa eſt forma ſubſtātialis per quā datur diffi-
nitio. Unde dicit Ariſt. ⁊ Boetiꝰ qđ diffinitio claudit eſſentiā: deſcri-
ptio demõſtrationes: ſed in diffinitiõe teſtamēti ponit ſolēnitas. vt. ff.
5 de teſta. l. j. ergo ſolēnitas eſt de ſubſtātia. ¶ † Sexto probat ſic: triplex
eſt forma. quedā que requirit ad eſſe, ⁊ ad probationē eſſe: vt in teſtamē
to. ⁊ iſta eſt forma ſubſtātialis ⁊ ꝓbatoria. quedā requirit ad eſſe tñ: vt
in ſtipulatione. ⁊ iſta eſt forma ſubſtātialis, nõ ꝓbatoria: vt. l. j. §. j. ff. de
cõſti. pec. quedā que requirit ad ſolā probationē, nõ ad eſſentiā. ⁊ iſta eſt
forma ꝓbatoria, cuius defectus nõ impedit naturalē vel ciuilē obliga-
tionē: ſed elidit probationē minus ſolēnē: vt. j. ſi cert. pet. l. fi. Ex iſta di-
ſtinctione apparet ꝙ Bar. falſum dicit: qꝛ ſi in teſtamēto deficeret ſolē-
nitas ꝓbatoria, ita ꝙ nõ eſſet ꝑfectus numerus teſtiū: eſſet nata ciuilis
⁊ naturalis obligatio. qđ eſt falſum. probat primū: qꝛ ibi nõ deficit ius,
ſed ꝓbatio. vtraqꝫ naſcit obligatio: vt. l. duo ſunt titij. de teſt. tu. ⁊. l. ſi qs
ſeruū. §. ſi inter duos. de leg. ij. Preterea hoc euidenter apparet in teſta
mento in ſcriptis, vbi ex ſolēnitate nõ orit ꝓbatio, ſed demū cū publica
tur: vt no. in. l. ij. quēad. teſta. ape. ergo ſolēnitas nõ eſt ꝓbatoria, ⁊ per cõ
ſequēs relinquit, ſeu apparet ꝙ ſit ſubſtātialis. ¶ Septimo probat: qꝛ
teſtamentū nõ ſolēne deficit ꝓpter ſuſpectā falſitatē: vt. j. de fideicom. l.
queſtionē. ergo nõ orit obligatio naturalis: vt. l. diuꝰ. ff. de fal. ⁊. l. ij. de
bis que ꝓ nõ ſcrip. hab. ¶ Octauo hoc probat lex ciuilis in hoc diſtin-
guit legem diuinā: vt. l. fi. j. ſi contra ius vel vti. publ. ſed hoc non poſſet
facere, ſi obligatio naturalis oriretur: qꝛ obſeruantia iuris ciuilis eſſet
peccatū. ⁊ lex que inducit peccatū, eſt ipſo iure nulla: vt in. c. erit autem.
iiij. diſt. ¶ Nono probatur: qꝛ naturalis obligatio requirit cõſenſuꝫ nõ
remotum

remotū a iure cōi:ſed cōſenſus nō ſolēnis eſt remotus a iure cōmuni:er
go ex eo nō orif obligatio.ar.ff.de leg.j.l.nemo pōt.⁊.l.ſi qs inquilinos.
6 §.vlt.⁊ de leg.ij.l.codicillis.§.fi.❡†Decimo ⁊ vltimo pbaf:ex teſtamē
a to nō ſolēni nō orif legatario retentio[a],nec liberatio:ergo nō orif obli-
gatio naturalis.ad hoc facit qō no.ff.de cōpenſa.l.quecūq3.⁊ p hoc in-
fertur ꝙ ſi ſtatutū dat certā formā teſtādi mulieribus,vel adultis,ꝙ o-
miſſa illa forma nō orif obligatio naturalis.Ex hoc inferf aliud,ꝙ he-
b res nō pōt denūtiari[b] corā epō ratione peccati:qō bene poſſet fieri ſi eſ-
ſet obligatio naturalis.❡Tu autē ſic diſtingue:aut loqmur vtrū ex te
ſtamento non ſolēni oriaf naturalis obligatio inter coheredes:⁊ dic vt
dixi.ſ.eo.l.ſi poſt diuiſionē.Aut vtrū oriaf obligatio iure inſtitutionis
⁊ directe ſubſtitutionis:⁊ dic qō nō:qꝛ directa ſubſtitutio nō preſuppo-
nit obligationē:vt.ff.de vul.ſub.l.verbis ciuilib⁹.⁊ no.ff.qui ſatiſ.cog.
l.inter oēs.Aut tu loqueris inter inſtitutū ⁊ legatarios vel fideicōmiſ-
ſarios:⁊ tūc refert aut teſtamētū eſt nō ſolēne quantū ad inſtitutionē ⁊
legata,aut quātū ad inſtitutionē tantū,aut quātū ad legata tm̄.primo
caſu refert aut ſuccedit alius ꝙ grauatus,⁊ nulla orif obligatio:quia ab
alio nō eſt relictus.arg.ff.de iure codicil.l.is qui.de lega.l.ij.cū pater.§.
cū exiſtimaret.ff.ad.l.fal.l.j.§.ſi coheredis.⁊ qō no.in.l.q̄ cōditio.de cō-
di.⁊ de.aut ſuccedit ipſe idē grauatus ab inteſtato:tunc aut eſt rogatus
tanquā ex teſtamēto,⁊ nullo modo tenef:vt.j.de teſta.l.non codicillu3.
aut eſt rogatus non ſolū tanquā ex teſtamēto,ſed tanquā ab inteſtato:
tūc de eqtate naturali nō ſcripta naturaliter tenef:vt.l.in teſtamēto.de
fideicō.lib.ſed de ſcripta equitate nō tenef naturaliter,ex quo iuris ob-
ſeruātia deficit:vt.l.ſi poſt diuiſionē.ſ.e.Sin autē alius ſuccedit ꝙ gra
uatus,de quo teſtator nō cogitauit:ille nullo modo obligaf.ar.ff.de le-
g.a.iij.l.j.§.fin.⁊.l.ſi fuerit.cū.l.ſeq.Aut teſtm̄ eſt nullum quo ad inſtitu-
tionē,ſed nō quo ad legata:tūc ex vtraq3 orif obligatio:vt in aut.ex cā.
de libe.pte.aut teſtamentū nō eſt ſolēne quantū ad legata,ſed v3 quātū
ad inſtitutionē:tūc dico ꝙ de eqtate nō ſcripta eſt naturalis obligatio:
ſed de eqtate ſcripta eſt ſecus:vt.l.hac cōſultiſſima.§.ex imperfecto.j.de
teſta.ibi dū dicit,p nullo haberi.dices tu,nōne eſt ſcripta eqtas per.d.l.
in teſtamēto?Rn̄.nō:qꝛ illa lex facit mētionē de eqtate nō approbādo
eā,ſed ſuadēdo:vnde illa nō eſt equitas ſcripta.⁊ per hoc apparet quid
iuris ſit qn̄ codicilli ſunt nō ſolēnes,⁊ teſtamentū eſt ſolēne:nā non orif
obligatio diſpoſitiua,ſed perſuaſiua.⁊ ita teneo tertiū exemplū,in quo
reperif naturalis obligatio ſola ſine ciuili.ita ponif p gl.in.l.j.ff.de cōd.
inde.vc3 in ſnia abſolutoria,q̄ tollit ciuilē obligationē:ſed nō tollit na
turalē.iſta ſunt verba gl.❡Sed cōtrariū te3 Pe.dicēs ꝙ obligatio ciuilis
nō tollif ipſo iure,ſed elidif.⁊ arguit ſic:ſnia iudicis nō operaf vltra ꝙ
iudex velit.ad hoc.ff.de arbi.l.qualē.in pn̄.ſed iudex nō vult nec debet
velle tollere obligationē,ſi q̄ eſt:ergo ſnia abſolutoria non tollit aliquā
obligationē.Secūdo ſic,ſi obligatio ciuilis ipſo iure tolleret:tolleret ēt
actionē,que fundaref in obligatione ciuili:ſed iſtud eſt falſum:qꝛ durat
actio,ſed obſt.exceptio rei iudi.Preterea iſtud eſt expreſſum.inſtitu.de
excep.§.itē ſi qs in iudicio.vbi glo.dicit ꝙ ciuilis tollif.i.elidif.ita expo
nit gl.ibi,⁊ inſti.de obl.in prin.Preterea omne agēs fortius agit in id
qō ſibi eſt propinquū,ꝙ in id qō ſibi eſt remotū:ſed certū eſt ꝙ propin-
quius ſentētie eſt actio ꝙ obligatio.qō p3:qꝛ per actionē cōcludif iudi-
ci ⁊ parti,nō per obligationē.ideo actio de iure ciuili eſt in libello ppo-
nēda.Si eīm obligatio cōcluderet iudici ⁊ parti:fruſtra eſſent actiones
introducte.Tūc arguo,ſentētia que eſt de iure ciuili:qꝛ oīa iudicia ſunt
de iure ciuili,nō tollit actionē:que ſimiliter eſt de iure ciuili,⁊ prima cā
cōcludēdi:ergo multo minus tollit obligationē ciuilē,q̄ eſt cā mediata
concludēdi:qꝛ(vt dixi)nullū agēs pōt efficacius agere in remoto,ꝙ in
primo:vt naturaliter p3.❡Alij dicūt cōtrariū,inter quos eſt Bart.ſ.
qō ſnia abſolutoria tollat ipſo iure ciuilē obligationē.⁊ arguit ſic:pmo
per tex.ff.de cōdi.indeb.l.iulianus.vbi abſolute natura debitor permā-
net,quaſi dicat nō ciuiliter.Preterea ſentētia cōdemnatoria inducit ci-
uilē:vt.ff.de fun.inſtr.l.nepoti.ergo multo fortius abſolutoria tollit ci-
uilem:qꝛ eadē eſt potētia contrariorū:⁊ qꝛ fauorabilior eſt liberatio.nō
ob.dicit ipſe,ratio Pe.ꝙ iudex nō intēdit ius auferre,ſed declarare:qꝛ
licet hoc nō intēdat:tn̄ tacite hoc ineſt ō neceſſitate ex natura abſolutio
nis.⁊ ſic nō ob.Et cōcludendo dicit,ꝙ ſi abſolutoria fertur:qꝛ nō pro-
batū:tollif ciuilis.Idē ſi qꝛ nō debitū.ar.in.l.vl.§.ſed ⁊ ſi actore.Si au
tem qꝛ nō contractū:tūc ciuilis tollif,⁊ naturalis occultaf.i.fingif non
eſſe:qꝛ ppter vigorē ſentētie nō pōt pbari contrariū:vt.l.res iudicata.
de reg.iur.Pro iſta opi.facit:qꝛ vnūquodq3 in ſuo eſſe operaf quanto-
magis pōt ſm ſuā naturā:vt.l.ſi vnus.§.pactus ne peteret.ff.de pact.⁊
de accep.l.an inutilis.ſed vnū ius ciuile.i.ſentētia,pōt tollere aliud ius
ciuile ipſo iure:tollat ergo.❡Ego teneo aliā opi.diſtiguo tn̄ ꝙ quedā
eſt ſentētia diſpoſitiua,vt illa que ferf in querela inofficioſi teſtamēti,⁊
illa ipſo iure tollit naturalē ⁊ ciuilem obligationē,vnde teſtamento re-
ſciſſo per querelā ipſo iure ſm legē digeſtorū,heres erat liberatus a na-
turali ⁊ ciuili obligatiōe:vt.ff.de inoffi.teſt.l.titia.Et eſt ratio:qꝛ talis
ſentētia reſcindit ⁊ annullat ipſum factū.ff.de inof.teſta.l.poſthumus.
§.ſi quis ex his.quedā eſt ſentētia declaratiua.⁊ hec pōt eſſe duplex:nā
aut loquimur in mero reali iudicio.⁊ hic nō eſt tractandum de obliga-
tione:vt inſti.de act.§.omniū.Et ideo in reali heres nō cōuenitur vt he
res:vt.ff.ad exhib.l.de eo.§.fi.qꝛ nō intentatur tanquā cōtra obligatū:
vt.ff.de pret.ſtip.l.ij.Aut loquitur in actione p-
ſonali:⁊ hic eſt ſubſtinguendū:aut tēdit ad vin-
dictam,⁊ ipſo iure tollitur per abſolutoriā:vt.ff.
de iniurijs.l.ſed ⁊ ſi vnius.§.ſi ante.aut oritur ex
cōtractu,vel quaſi,ſeu ex vltima volūtate:⁊ tunc
non tollit ipſo iure,ſ3 eliditur:vt.d.§.itē ſi quis
in iudicio.Hoc ſic probo:nō tollitur actio ipſo
iure ſm oēs:ergo nō tollitur ciuilis ipſo iure.ſic
probo cōſequentiā:qꝛ ſi tollitur obigatio ciuilis,
non poteſt pactū ſubſiſtere:quia non haberet ma
teriam ex qua cōſtat.conſtat enim ꝙ cauſa mate-
rialis eſt cauſa eſſendi,vnde ea deficiente,neceſſa
rio deficit effect⁹ ipſo iure.⁊ ideo nō eſt bona re-
ſponſio Bart.dicit ipſe,filius nō poteſt produci
ſine patre:tamen productus durat.ſic dicit ipſe,
actio non poteſt produci ſine ciuili obligatione:
producta tamen durat,quod exemplū nil valet:
qꝛ eſt de cauſa extrinſeca ⁊ efficiēte,non de cauſa
intrinſeca ⁊ materiali:⁊ ideo ſua reſpōſio nō pro-
7 cedit.❡†Predicta ſunt vera quātum ad eſſen-
c tiam:ſed quantum ad probationē[c] refert,aut ſen-
tentia fertur ſuper facto,⁊ nō pōt probari cōtra-
rium,niſi per partis cōfeſſionē:quia ſentētia que
tranſit in rem iudicatā omnē probationē exclu-
dit cū ſit terminus litis,niſi fiat probatio per cō-
feſſionē:ſicut dicimus alibi in.§.aliud.in aut.de
equali.dot.aut ſentētia fertur ſuper obligatiōe:
tūc aut ſuper vtraq3.⁊ idē eſt acſi ſuper facto,aut
ſup ciuili ſola:vel ſimpliciter pferf abſolutoria:
qꝛ nō fuit probatū:tūc nō poteſt vlterius refrica-
ri:niſi facto debitoris interueniēte:puta:qꝛ poſt
ſententiā ſoluit:nam faciēdo hūc actū cōtrariu3
ſentētie,aperit viā probationi naturalis obliga-
tionis:vt.ff.rē ra.hab.l.procurator.ad exhib.§.j.
nam iſta probatio nō eſt cōtra ſententiā,ſed pre-
ter ſententiā:⁊ ideo interueniēte facto debitoris
poſt ſententiā non excluditur per ſententiā.arg.
eius qō no.in ſimili,in.l.duobus.de excep.rei iu
di.Dicit aliquis,in actione perſonali nō fertur
ſentētia declaratoria.Rn̄.imo poteſt ferri p ver-
bum,videtur.⁊ per verbū,credo.qō eſt no.vt no.
ff.de arbit.l.qui tamē.§.pen.⁊.l.diē proferre.§.ſi
plures.vbi eſt gl.ord.mēti tenenda.adde qō legi.
⁊ not.ff.de dolo.l.cū a te.❡Quartū exemplū de
naturali ſola ponitur in gl.ff.de fideiuſ.l.vbicun-
que.in preſcrptione.Dicit ibi glo.ꝙ preſcriptio
tollit ipſo iure ciuilē obligationē,⁊ remanet na-
turalis in illa:ſed non remanet efficaciter,ſed eſt
8 eliſa:vt.l.fi.§.fi.ff.rē ra.ha.❡†Videam⁹ de iſtis
duobus:primo vtrum preſcriptio tollat ipſo iu-
re ciuilem obligationē,⁊ videtur ꝙ ſic:quia pre-
ſcriptio eſt de iure ciuili,⁊ ciuilis obligatio eſt de
iure ciuili,⁊ ſunt oppoſita:igitur poſterius tollit
antecedēs.❡Secundo probatur ſic:text.in.l.ſi-
cut.§.que ergo.de preſcrip.xxx.an.dicit viuendi
vlterius nō habeāt facultatē.ergo,⁊c.❡Tertio
probatur per.d.§.ſi autē iudex.vbi dicit ꝙ obli-
gatio tempore aboletur.❡Quarto probatur:qꝛ
in ſeruitutibus quibus ineſt oblgatio,videmus
ꝙ preſcriptio tollit ſeruitutem ipſo iure:vt ple-
ne leg.⁊ not.j.de vſufruc.l.corruptionē.In con-
trariū facit:quia exceptio preſcriptionis eſt exce-
ptio iuris,vnde preſupponit actionē:vt inſtit.de
excep.in princip.Si preſupponit actionem:ergo
preſupponit immediata actiōis principia.i.ciui-
lem obligationem.Preterea hoc probatur per
regulam,que dicit ꝙ tempus non eſt modus tol
lende obligationis.ff.de act.⁊ oblig.l.obligatio-
num fere.§.placet.Sol.actiones ⁊ obligationes
ad vindictam tollūtur ipſo iure:ſed ille que ſunt
ex contractu,vel quaſi,vel ex vltima volūtate nō
tolluntur,ſed eliduntur.ad hoc facit quod no.ff.
de compen.l.quecunq3.⁊ ideo gl.l.vbicunq3.di-
xit falſum in duobus.primo,qꝛ dicit ciuilē ipſo
iure tolli,quod eſt falſum.ſecūdo,quia dicit na-
turalem non elidi,quod ſimilter eſt falſum:qꝛ eli
ditur propter moram non petentis.ad hoc.ff.de
conſt.pecu.l.item illa.§.j.⁊.ff.de neg.geſt.l.at qui
natura.⁊.l.diuortio.§.ſed nec redhibitorie ſpe-
ciem.E iſtud eſt verum:tamen quedam lex vide-

a ❡Retentio.hoc eſt contra.l.militis codicillis.§.veteranus.ff.de teſta.mi.⁊ no.Bar.in.l.nemo poteſt.de leg.j.⁊ per Bar.in rep.l.j.ſ.de ſac.ſan.eccl.

b ❡Denūtiari.Vide quod no.Bald.in.l.j.j.de teſta.⁊ in q.ſua incip.Statuto cauetur ꝙ fenerator.in.l.ſi poſt.in fi.ſ.eod.⁊ quod ibi dixi.⁊ Ang.in diſputatione incip.Aſtenſis miles.

c ❡Probationem.Contra ſentētiam probatur per confeſſionem.Adde Bal.in authen.ad hec.j.de vſuris.

a ¶ Non ſolẽni. Ad
de Bal. in.l.i.ſ. de
teſtam. vbi dicit ꝙ
in foro conſcientie
nullo modo repe-
tetur. ꝛ facit ad no.
ſ. priori.
b ☞ Et nõ repeten-
ti. Adde eundem
Bar. i.l. ſi ſocer. §.
fi. ff. ſo. mat. ꝛ in al-
lega. l. cum is. ꝛ ibi
omnino Alexã. ff.
de condi. indebit. ꝛ
iſtum in. l. ij. ſ. ſi ad
uerſus ſol. Celſus.
c ¶ Fratrum. Iſta
addit Bal. in auť.
ad hec. ſ. de vſur. ꝛ
que no. Bart. i. l. ſi
pene. ff. de condict.
inde. ꝛ Bart. ſ. ea.
d ¶ Forma verbo-
rum. De iure eniꝫ
canonico, ex pacto
nudo oritur actio.
vide Bald. in auť.
ad hec. ſ. de vſur. ꝛ
iſtam opinio. tenet
Dy. in regula, nõ
eſt in mora. in fi. de
reg. iur. in. vj. ꝛ ad-
de Bald. in. l. ſiue
apud acta. ſ. õ trãſ-
actio.
☞ Adde Panor.
in proe. decretaliũ.
ꝛ quod ibi notaui
in apoſt. ad ipſum
poſt alios in verſi.
actio. Fel. in. c. que
in eccleſiarum. ver.
declara limitando
dictum. extra de
conſti. ꝛ melius in
c. eccľia ſancte ma-
rie. verſ. tertius ef-
fectus. extra eo. ti.
de cõſti. bo. text. cũ
ibi not. in. c. quali-
ter. extra de pac. de
quo dicam plenius,
Deo duce, i addi.
ad iſtũ, in alle. auť.
ad hec. vide etiam
Bartholo. ſozi. in
ſuo trac. fallen. re-
gu. ix. fallen. ix. ꝛ
do. meum do. Iaſ.
de May. in. l. iu-
riſgentiũ. §. ſed cuꝫ
nulla. ff. de pact. ꝛ
Alex. de Imo. cõſi.
xvi. ver. quid autẽ.
vol. ij. Celſus.

tur dicere cõtrariũ. ſ. ꝙ naturalis non elidať. ſic
enim ait lex quanquã tẽpore liberatus ſoluit: ta
men fidẽ impleuit: vt. l. ſi fideiuſſor. §. fi. ff. mand.
¶ Breuiter dico ꝙ obligatio naturalis eſt eliſa,
ſi preſcribẽs vult vti cõmodo preſcriptionis. ſe-
cus ſi nõ vult vti cõmodo legalis preſcriptiõis:
qꝛ tũc naturalis obligatio nõ elidiť, ꝛ ſic loquun
tur cõtraria. Non ob. qđ no. in. l. corruptionẽ, qꝛ
ibi loquitur in iure reali, quod ipſo iure tollitur
per preſcriptionẽ: ꝛ tũc ſimiliter tollitur obliga-
tio, que eſt eius ſequela: ꝛ ſic nõ ob. ¶ Quintum
exemplum ponitur in gl. l. vbicũq3. ff. de fideiuſſ.
in debitore cõfiſcato: nam ademptis bonis, dicit
glo. ꝙ remanet obligatus naturaliter, non ciuili
ter. dicit do. Dy. ꝙ ille qui nudus exulat, nullo
modo remanet obligatus: qꝛ omnis obligatio
transfertur in fiſcũ: vt eo. tit. l. ſi debitori. ꝛ. ff. de
cap. di. l. tutelas. §. ſi libertate. nam iſta ſententia
ipſo iure omnia bõa trãsfert actiue ꝛ paſſiue: vt
ff. ad. l. fal. l. in ratione. §. cũ quidã. Preterea ex-
preſſum eſt, ꝙ perſona eximitur a naturali ꝛ ciui
li obligatiõe. ff. de duob. reis. l. fi. Preterea hoc
eſt expreſſum: nam ſi remaneret naturaliter obli-
gatus, illa naturalis poſſet nouari. qđ eſt falſuꝫ:
vt. ff. de noua. l. quoties. §. vl. Breuiter ego dico
ꝙ aut fiſcus agnoſcit bona: tũc eſt vera opi. Dyn.
aut nõ agnoſcit bona: tunc in deportato eſt vera
opi. gl. ꝙ remanet naturaliter obligatus, nõ ciui
liter: qꝛ habetur pro mortuo. Hoc probo per id
quod no. in ſimili. ff. de leg. j. l. ſi ſeruus pluriũ. §.
ſi quis autẽ. ꝛ ita teneo. ¶ Sextum exemplũ po
nit glo. in eo qui ceſſit bonis: qui eſt liberatus a
ciuili, ꝛ tenetur naturaliter ſm gl. vt. l. vbicunq3.
ff. de fideiuſ. ad hoc. ff. de arbit. l. item ſi vnus. in
prin. ſed iſtud eſt falſum: qꝛ vtraq3 durat obliga-
tio: ſed modificatur exactio: vt inſti. de act. §. fin.
¶ Viſis exemplis de naturali ſola, queritur per
ordinem, primo an ſolutum vltra falcidiam poſ
ſit repeti: Solu. diſtingue: vt. l. error. ſ. ad. l. fal. ꝛ
9 hic. ¶ † Secundo queritur, an ſolutum ex teſta-
a mento nõ ſolennis repetatur: ꝛ diſtinguo ſimili-
ter: aut eſt error iuris, ꝛ non repetitur: aut error
facti ſupinus, ꝛ idem: aut probabilis, ꝛ tunc re-
petitur: vt hic. ꝛ no. in. l. j. de cõdi. inde. ꝛ hoc eſt
propter equitatẽ que in primis duobus caſibus
impedit repetitionẽ: nõ ꝙ ibi proprie ſit natura-
10 lis obligatio iure approbata: vt dixi. ſ. ¶ † Ter
tio queritur, an liberatus per preſcriptionẽ ſol-
uens, repetat. Dyn. ꝛ Cy. dicunt quod ſic: quo-
cunq3 errore ſoluerit. ff. de fideiuſſ. l. ſi quis poſt-
quam. ꝛ. l. fina. rem ratam habe. quia preſcriptio
elidit naturalem obligationem, ſecundum Dy.
non tamen tollit ipſo iure: quia ille cõtra quem
preſcribitur, nõ conſentit: vt no. in. l. j. §. pe. ff. de
dolo. vbi habes no. gl. Bar. diſtiguit inter erro-
11 rem iuris ꝛ facti. tu teneas Dy. ꝛ Cy. ¶ † Quar
to queritur in cõfiſcato ſoluente, an repetat: di-
ſtingue: aut ſoluit nomine obligationis: aut no-
mine ſue perſone. primo caſu non repetit. ſecun-
do ſubdiſtingue: aut remanſit naturaliter obli-
gatus: tunc diſtinguitur inter erroreꝫ iuris ꝛ fa
cti: vt. l. noſtra. aut non remãſit naturaliter obli-
gatus: tũc indiſtincte repetit: qꝛ nullo iure obli-
gatus ſoluit, vnde non diſtinguitur hic inter er-
12 rores. ¶ † Quinto hic queritur, an abſolutus
per ſententiam ſoluẽs repetatur. gl. hic in fi. in-
diſtincte videtur tenere quod non, per. l. Iuliã.
Bar. dicit quod repetit ſi per errorem facti pro-
babilem ſoluit: exemplum habes. ff. man. l. ſi fide
iuſſor. §. j. Si autem per errorem iuris, vel ſupi-
num errorem facti: tunc non repetit, dummodo
ſimus in caſu in quo de naturali obligatione poſ-
ſit doceri. ꝛ ita intelligitur. l. iulianus. ſm Bart.
quod eſt menti tenendum. Pet. tenet quod non
poſſet repeti, etiam per errorem facti: nam cum
durat obligatio naturalis, repetenti poterit op-
poni exceptio compenſationis, vel doli mali, ſe-
cundum Pe. Sed in eo quod dicit de exceptio
ne compenſationis, videtur male loqui: qꝛ na-
turalis ex qua opponitur compẽſatio, erat ſub-

lata ſolutione eiuſdem debiti. ¶ Sed in eo quod dicit de exceptione do
li, videtur bene loqui. arg. inſti. de act. §. in bonefidei. qui dolo facit qui
13 petit quod reſtituturus eſt ſecundum Bart. ¶ † Sed Bartol. dicit ꝙ
b exceptio doli obſtat petenti, ꝛ non repetentib: vt no. ff. de cond indeb. l.
interdum. ꝛ. l. cum is. §. j. ſicut non obſtat ſpoliato qui petit reſtitui ſm
Bartol. opinio Pet. videtur verior per. d. l. procurator. ad exhib. §. j.
rem ratam hab. ꝛ quia in. l. Iulia. non diſtinguit circa repetitionem: er-
14 go nec nos diſtinguimus. ¶ † Poſt hoc ſciatis quod Bononie fuit
c queſtio talis in ſcholis fratrum c predicatorum diſputata. Queritur an
lex poſitiua excuſet, vel obliget in foro penitentie. ꝛ corã Doc. ꝛ ſchola-
ribus vniuerſis publice reſpondit do. Pet. de vltamon. auditor domi
ni Cardinalis Raynaldi, apoſtolice ſedis legati, in hunc modũ: vide-
licet quod erat diſtinguendum inter legem iſtam humanam, de qua in
preſenti queſtione tractatur. ꝛ dicendũ quod aut lex humana dicit con
tra legem diuinã, aut ſecundum eam, aut preter. primo caſu dicit nõ ex-
cuſare in foro penitentie, ꝛ poſuit exemplũ in vſuris: nam ſi lege aliqua
permittatur, dicit illam legem nõ valere. Prima ratio eſt: quia cõditor
legis humane non poteſt tollere legem ſuperioris. ff. ad trebellia. l. ille a
quo. §. tempeſtiuum. Secunda ratio eſt: quia conditor legis humane ſi-
ue ſit papa, ſiue imperator, eſt conſtitutus a Deo: ꝛ ab eo habet poteſta-
tem legem condendi: ſed ille qui alicui mandat, non intelligitur mãda-
re vt quicquam fiat contra ſe. alleg. ff. man. l. ſi hominem. ergo cõcludi-
tur, ꝙ non eſt data poteſtas condendi legem humanam contra legem
diuinam, cum legem diuinã condat ipſe Deus. ¶ In ſecundo vero ca-
ſu, quando ſcilicet lex humana eſt ſecundum legem diuinam: tunc di-
cunt legem humanam in foro conſcientie ligare: ꝛ etiam a peccato exc-
ſare, cum ſit condita ſm legem Dei: imo punire magis debet tranſgreſ-
ſorem huius legis, quam ſi eſſet ſimplex lex diuina, vel humana. ꝛ hoc
arg. ff. de arbit. l. ſi cum dies. §. fin. ꝛ. l. Celſus. eod. tit. ꝛ illa etiam ratio-
ne, quia duplex funiculus difficillime rumpitur. In tertio caſu, quando
lex humana condita eſt preter legem diuinam, ipſe ſubdiſtinxit, ꝙ aut
lex humana fundata eſt ſuper preſumptione, aut ſuper veritate. ꝛ certe
primo caſu dixit non excuſare. poſuit exemplum de re ind. nam ſi teneo
fundum alienum quem ſcio alienũ eſſe, ꝛ petitur a me in iudicio, ꝛ pro-
pter defectuꝫ probationum, vel aliam cauſam abſoluor: certe dicit ipſe,
quod licet de iure poſitiuo ꝛ humano iſta ſententia faciat ius, vt poſtea
non tenear reſtituere: tamen in foro conſcientie non excuſor. Itẽ poſuit
exemplum de mutuo: nam ſi cõtra inſtrumẽtum mutui aliquando non
poſſit excipi de iure poſitiuo: tamẽ non excuſor de iure, ꝛ in foro cõſcien
tie ꝛ penitẽtie quoad Deum. ꝛ hoc ea ratiõe: quia iſtud ius humanum
eſt fundatũ ſuper preſumptione, ꝛ ſuper incerto. ſuper hoc vide Dyn. ꝛ
in. c. locupletari. de reg. iur. lib. vj. ꝛ Inn. in. c. quia pleriq3. de immu. eccl.
In ſecundo vero caſu quando ius eſt fundatũ ſuper veritate vel certo:
tunc bene excuſat in foro penitentie. ꝛ poſuit exemplum in preſcriptio-
ne, in qua eſt bona fides ꝛ iuſtus titulus: tunc dicit quod excuſat in fo-
ro conſcientie ꝛ penitentie, etiam ſi preſcriptor ſciat poſtea rem alienam
eſſe. ꝛ hoc ea ratione: quia cum cauſa poteſt auferri dominiũ. Item poſ
ſunt auferri actiones: ſic ergo qui legitime preſcripſit, tutus eſt, non ſo
lum in via fori: ſed etiam in via poli, ſecũdum eum: iſtam apoſtillam ha-
beo ſuper libro, ꝛ facit multum ad materiam noſtram: quia iſta equitas
que in via poli multum conſideratur in materia condictionis indebiti,
15 etiam conſideratur in via fori. ¶ † Ulterius poſſunt poni alia exempla
de debito naturali tãtum, puta in pacto nudo: qꝛ parit naturalẽ ꝛ non
ciuilem obligationem: naturalem enim parit ratione conſenſus, qui eſt
de iuregentium. ciuilem autem non parit: quia deficit ſolennitas: ꝛ cum
ex tali pacto agitur, dicitur agi de facto, non de iure: vt. ſ. de contrahen.
ſtipul. l. nuda. niſi in caſibus in quibus pactum nudum parit efficacem
16 actionem: vt not. ff. de pac. l. iuriſgentium. §. igitur nuda. ¶ † Eſt enim
pactum nudũ quãdo interuenit ſola promiſſio cõſentienti ꝛ recipienti.
Item interdum preſumpta ſtipulatio eſt pactum nudum: vt. ff. de pa-
ctis. l. iuriſgentiũ. §. quod fere. Item vera ſtipulatio poteſt eſſe pactum
nudum: verbi gratia, ſi dico promittis mihi decem nudo pacto, ꝛ ego
reſpondeo promitto nudo pacto. iſta eſt ſtipulatio quoad ordinem ver-
borum: ſed non quoad ſubſtantiã cõtractus, per. d. §. quod fere in ratiõe
litere. Item interdum ſtipulatio peccãs in forma, eſt nudũ pactũ. ſ. quia
hoc agitur expreſſe: verbi gratia: Ego dico promitto tibi decẽ nudo pa
cto, ꝛ tu dicis, ꝛ ego ita interrogo ꝛ recipio. hic eſt ordo prepoſterus: ꝛ
in dubio nõ eſſet nudũ pactum: vt. ff. de cõſti. pec. l. j. §. j. ſed quia hic ex-
preſſe dicitur ꝙ ſit nudum pactum. Item interdum ſtipulatio inutilis:
qꝛ inter abſentes eſt nudum pactum: verbi gratia: ego ſcribo tibi quan-
dam literam, in qua ſic continetur: promittis tu mihi decem nudo pa-
cto: ꝛ tu mittis mihi literam reſponſiuam, dicendo promitto: erit ne nu-
dum pactum: cum ſtipulatio inutilis nõ valeat vt nudũ pactũ: ¶ Rñ.
verum eſt quando agebatur de nuda ſtipulatione: qꝛ ſi cõtractus nõ va
let in ſua ſpecie, nõ valet in alia ſpecie: vt. ff. ſi cer. pet. l. ſi ego. ſed hic taci
te propter abſentiam partium agebatur de ineundo pacto nudo, vnde
nõ requiritur ſolennitas. ꝛ per iſta verba ſaluatur tota glo. que eſt in. d.
17 §. igitur nuda. cõtra omnes modernos. ¶ † Sed de iure canonico dũ-
d modo ſubſit cauſa, non requiritur forma verborum d. ¶ Et ideo ex pa-
cto nudo quod habebat in ſe equitatem preſtationis, oritur de iure ca-
nonico

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

nonico naturalis ⁊ canonica obligatio: ⁊ ꝑ cõſequens actio: vt extra de
pac. c. j. Si aũt nõ haberet in ſe equitatẽ preſtationis: vt in cõtractibꝰ in
nominatis ante impletionẽ: vt. j. d rer. pmu. l. ex placito: tũc etiã de iure
canonico nõ orit actio: q2 non eſt ibi naturalis obligatio. extra de elect.
18 c. cũ inter. R. ſeniorẽ. ❡ † Dicto de debito naturali tñ: dicamꝰ de debi
to ciuili tantũ. ⁊ primo querit exẽplũ de debito ciuili inefficaci, ſcd̃o de
debito ciuili ⁊ efficaci. Breuiter rñdeo ad primũ, ⁊ dico ꝙ eſt exemplũ
in chirographo ante bienniũ: q2 cõtractꝰ literarũ ante bienniũ obligat
ciuiliter, nõ naturaliter. nã eſt ibi obligãdi forma: ideo orit ciuilis. ⁊ nõ
eſt ibi obligandi cã vel materia vñ debeat oriri naturalis obligatio iſta
eſt opinio glo. vbiq3. Sed Ja. de rauẽ. tz qd̃ obligatio literarũ ante bien
nium ſit nulla. facit. j. de cõpenſa. l. neq3. Et ꝙ iſta opi. ſit vera, ſic probat
obligatio literarũ habet in ſe tacitã ꝯditionẽ, ſi ſequat numeratio: vt. j.
de nõ nu. pecu. l. ſi. ergo antequã interueniat numeratio vera, vel ficta ꝑ
lapſum biẽnij, ipſo iure nõ naſcit obligatio: vt legi. ⁊ no. ff. de pac. l. itẽ
q2. ſcd̃o probat: q2 deficit conſenſus: ſed naturalis ⁊ ciuilis obligatio re
quirit cõſenſum: vt. ff. de pact. l. j. §. cõuentionis. ⁊ de act. ⁊ obl. l. nõ ſolũ.
qd̃ autẽ deficiat cõſenſus, probo: q2 ꝯſenſus ordinat ad certũ finẽ. ⁊ de-
ficit ſi ceſſat finis: vt. ff. de acq. poſ. l. ſi quis abſenti. ſed hic cõſenſus or-
dinabat ad finẽ recipiendi mutuum. ergo ceſſante fine: ceſſat conſenſus.
19 ❡ Tertio hoc probat: q2 ille qui recipit chirographum, eſt obligatus
ad mutuandũ: vt. l. iij. j. de do. promiſ. ergo faciens chirographũ non
eſt obligatus ad ſoluendũ: q2 due cõtrarie obligationes nõ poſſunt eſſe
ſimul. ❡ Quarto probat per caſuz pluriũ legum: nam tex. in. l. qui pecu
niam. ff. ſi cer. pe. dicit in poteſtate hz ne accipiẽdo, ſe ei obſtringat: ergo
non obligat, niſi recipiat pecuniã. hoc etiã confirmat p. l. pen. ff. que res
pig. obli. poſſ. que dicit ꝙ numeratio initiũ preſtat obligationi ꝑſonali
⁊ hypothecarie. hoc etiã dicit tex. in. l. j. in ſi. ⁊. l. potior. in pñ. qui pot. in
pig. hab. ⁊ confirmat: q2 initium numerationis, nõ initiũ conuentionis
inſpicitur: vt ius querat. ff. de verb. obliga. l. quidã cum filiũ. §. vlt. Con
trariũ dicit Pe. ꝙ interim ſit nata ciuilis ⁊ naturalis obligatio, ita ꝙ
ſi loquit de naſcẽdi origine, nata eſt, licet nõ ſit efficax. Et hoc ſic pro-
batur. iſte contractus literarũ a principio habet formã eſſe: ⁊ vocat mu-
tuum ciuile, cui natura non cooperat: vt no. in. l. ij. ff. ſi cer. pet. ſed data
forma datur eſſe: ⁊ ſic operatio eſſe: ergo ſtatim naſcit vtraq3 obligatio.
Scd̃o hoc probatur: q2 in tali forma contractus, obligandi forma cõſi-
ſtit: ergo eſt hic obligatio naturalis. Tertio hoc probat: q2 licet deficiat
cauſa: tñ obligatio orit mero iure: lz de eqtate ob. exceptio: vt. ff. de act.
emp. l. iulianus. §. offerri. Quarto probat: q2 in dubio preſumit cauſa,
non cõditio: vt. ff. loca. l. quero. §. inter locatorẽ. Bar. tenet opi. gl. ⁊ ad
illam rationẽ de cõſenſu, reſpondet ꝙ cõſentit in cõtrahenda ciuili obli
gatione, ſed nõ in contrahenda naturali. Diceret aliquis ruſticus: nõ
cognoſcet iſtam diſtinctionem in cõſentiendo: q2 neſcit quid ſit ciuilis
obligatio: ergo nõ eſt generalis predicta reſpõſio: Rñ. iſte cõſenſus in-
eſt ex natura rei, ⁊ ideo nõ eſt neceſſarius cõſenſus explicitus. Quid di-
cemus, quanquã rationes pro parte glo. itẽ alie rationes ꝑ parte Jaco.
de rauen. multũ vrgeant: tamen a Pet. nõ diſſentio per hanc rationẽ,
ſicut ſe habet chirographum: ſic ſe habet ſtipulatio ſpe future numera-
tionis. hoc dixit tex. ad literã. ff. de act. ⁊ obli. l. nõ figura. Sz ſtipulatio
ſpe future numerationis parit interim ciuilẽ ⁊ naturalez obligationẽ:
20 licet obſtet excep. ff. d exce. doli. l. ij. §. circa. ❡ † Preſuppoſita vero opi.
ꝙ ſtipulatio ſit apta ad naturaliter obligandũ: vt not. in. l. j. de pac. ⁊ de
condi. inde. l. ſi fideiuſſor. ergo idẽ dicemꝰ in chirographo. nec ob. ꝙ ta-
lis obligatio nõ ſit de iuregẽtium: q2 aut conſideramus cõſenſuz in ge-
nere: ⁊ omnis conſenſus eſt de iuregẽtium: ⁊ ita hic. Aut conſideramus
conſenſum in ſpecie certi cõtractus: tũc iſta diſtinctio ſpecifica nõ eſt de
iure gentium: vt in ſtipulatione, vt in chirographo, vt in ꝯtractu feuda
li, ⁊ in emphyteutico: vt. ff. de iuſti. ⁊ iure. l. ex hoc iure. in ſi. ⁊ tñ non eſt
dubium ꝙ attẽta generali materia in ipſo cõſenſu in genere, oritur obli
gatio naturalis in cõtractibus incognitis a iuregentium. Nõ ob. ratio
nes Jaco. de rauen. q2 cum dicit ꝙ ineſt cõditio, hoc nego: q2 ſi ineſſet,
ſemper requireretur vera numeratio, nõ ficta: qd̃ eſt falſum. Jac. tamen
de rauẽ. ſentit ꝙ vbi nõ eſt vera numeratio, ibi ſit magis ꝑſumptio obli
gationis quã vera obligatio. Item nõ ob. l. qui pecuniam. cũ ſimi. alle.
quia ibi agebatur inter partes de cõtrahendo mutuo naturali, non de
mero ciuili mutuo, qui eſt contractus alterius generis ⁊ forme: ⁊ ſic nõ
ob. dicte. ll. Concluſiue ergo teneo cum Pe. dummodo confeſſio chiro
graphi contineat certum, alias non naſceretur obligatio aliqua: vt. ff.
de verborum oblig. l. triticum. Adde ꝙ quandoq3 res eſt cauſa volun-
tatis: vt in mutuo naturali: tũc ante rẽ nõ oritur obligatio: vt inſti. qb.
mod. re cõtrahi. obli. in prin. ⁊ ibi no. Quandoq3 voluntas eſt cauſa rei:
tunc ante rem cauſatur obligatio: vt dixi in chirogra. ⁊ pbat in. d. §. of-
ferri. Quandoq3 res eſt cauſa forme cõtractus: tunc ante rem non ori-
21 tur obligatio: vt. j. de rerum permut. l. ex placito. ❡ † Iuxta hoc quero
quid poſt biennium: Rñ. tenendo cum Pet. qd̃ eſt ibi ciuilis ⁊ natura-
lis obligatio per biennium roborata: tamen erat bene ante nata ſecun-
dum Pe. ſed ſecundum Jac. de rauen. eſt ibi obligatio ciuilis vera: ſed
naturalis preſumpta, vel ficta: ſed ſecundũ gl. nulla eſt ibi naturalis, ſed
ciuilis habẽs effectũ ciuilis ⁊ naturalis. Tu vero dic qd̃ naturalis obli
gatio oritur dupliciter: nam quedã eſt naturalis que oritur naturaliter
ex conſenſu ⁊ re ſimul iũctis: ⁊ iſta oritur ex vero
mutuo. Quedã eſt naturalis, que oritur natura-
liter ex cõſenſu: tamen re inſpecta q̃ non interue-
nit, non poteſt dici ꝙ nõ oriatur naturalis. Di-
co ergo ꝙ in chirographo eſt orta naturalis na-
turaliter inſpecto cõſenſu: ſed non eſt naturalis
orta naturaliter inſpecto rei interuẽtu. Iſte ſub-
tilitates ſunt bone: q2 ſi cõtra chirographum ſe
quatur ſententia abſolutoria, tenẽdo ꝙ pareret
ſolam ciuilem, ⁊ quod ſentẽtia tollat ciuilẽ: eſſet
in totum ſublatum ⁊ annullatuz chirographũ.
tenendo alias opi. eſſet aliter: vt tetigi ſupra, dũ
22 tractaui de ſentẽtia abſolutoria. ❡ † Et iſta pro
a cedunt de iure ciuili: ſed de equitate canonica[a]
etiã poſt bienniũ non eſt obligatio naturalis nec
etiaz ciuilis efficax: vt no. Dy. in. c. locupletari.
de reg. iur. lib. vj. vbi videas omnino. Intelligas
tamen dictũ Dyn. quantũ ad veraz eſſentiã: ſed
quantũ ad probationem non admittitur etiã de
iure canonico exceptio non numerate pecunie
poſt biennium. Et ita quidã papa pronuntiauit
in queſtione quorundã mercatorum. ⁊ ita refert
Spec. in tit. de excep. vt mihi videtur. ⁊ adde qd̃
23 no. ff. de cõſti. pec. l. quod ſi maritus. §. j. ❡ † Iux
ta predicta quero. vtrum ſolutũ vigore chirogra
phi poſſit repeti: Rñ. ante bienniũ quocunq3 er-
rore ſolutum repetitur ſm omnes: ſed poſt bien
nium non: q2 cuz daretur creditori efficax actio:
multo fortius datur retẽtio. vnum ſcias, ꝙ licet
chirographũ ad obligandum obliget: chirogra-
phum tamen ad liberandũ non liberat, ſed pro-
bat liberationem: vt. ff. de acceptil. l. ſi acceptila-
tum. §. apocha. ⁊. ff. de ſol. l. ſi ex pluribus. ⁊ ſic eſt
reperire contractũ literarũ: diſtractum tamen li-
terarum non eſt reperire. qd̃ eſt no. ⁊ ita intelligi-
tur qd̃ no. j. de nõ nu. pecu. l. generaliter. Ponit
⁊ aliud exemplum de ciuili ſola. ſ. quãdo natu-
ralis eſt ſublata ſola per pactũ de non petendo.
dicit Guil. de cug. ꝙ pactũ de nõ petendo nõ tol
lit obligationem naturalem: ⁊ nõ tendit ad hoc.
gl. dicunt cõtrariũ: nam cum finis obligationis
ſit petere id quod opponitur fini: videt cõtraria-
ri omnibus que ſunt ad finẽ. Item eſt contra na
turam obligationis: ergo ⁊ cõtra obligationem.
⁊ videtur hoc expreſſuz. ff. de pac. l. ſi vnus. §. ſed
ſi ſtipulatus. ibi dum dicit, ita quoq3 pacto con-
uento de vna re non petenda interpoſito, totam
obligationẽ ſubmoueri: ⁊ iſta eſt veritas, non ex
nuda figura verborũ: ſed magis ex mente paci-
ſcentium. Inn. facit differentiã inter pactum de
non petendo, ⁊ pactum de nõ agendo: quod dic
vt no. Jo. an. in. c. exceptionis perẽptorie. de lit.
conteſt. lib. vj. Sed glo. in. l. ſi poſtea. de pecu. ſen
tit ꝙ petere ⁊ agere ſunt idem: tamẽ hoc non eſt
24 verum: vt. l. amplius. rem rat. ha. ❡ † Unũ que-
ro hic, vtrum pactũ de non petendo poſſit tolle-
re naturalẽ ſine eliſione ciuilis obligationis: cre
do ꝙ nõ, niſi hoc agatur expreſſe inter partes ꝙ
ſola naturalis tollatur, ⁊ ciuilis nõ elidatur. nã
licet de hoc nõ habeamus legẽ expreſſam: tamẽ
credo hoc pactũ valere ex regula gñali. Circa re
petionẽ iſtius ſolu. dic ꝙ omne naturaliter in-
debitum, licet ſit ciuiliter debitum: ſi tamẽ illa ci
uilis eſt eliſa, repeti põt, quocunq3 errore ſoluat:
vt. ff. de cõdi. indeb. l. ſi nõ ſortem. §. indebitũ. ſm
25 omnes. ❡ † Reſtat examinare modo quãdo eſt
aliquid ciuiliter ⁊ naturaliter debitũ, ſed ope ex-
ceptiõis indebitũ. In hoc glo. ſic diſtinguit: aut
eſt exceptio fauorabilis: vt velliani, ⁊ quocunq3
errore ſolutũ repetitur: quia talis exceptio equi-
tate naturali fouebatur: aut eſt exceptio odio-
ſa, vt macedoniani: tunc diſtinguitur, aut eſt er-
ror iuris, ⁊ nõ repetit: vt. ff. de cõdi. inde. l. qui ex
ceptionem. aut eſt error facti probabilis: tunc re
petitur: vt. ff. ad mace. l. fin. hec vera in exceptio-
ne perpetua, vel dubia: vt. l. ſufficit. de condi. in-
debi. ſecus in exceptione temporali. vnde tutus
exceptione dilatoria ſolutionis, ſoluẽs quocũq3
errore nõ repetit: quia debitum ſoluit: vt. l. quod
26 in diem. de cõdi. inde. iſta ſunt verba gl. ❡ † Mo

a ❡ Canonica. An de iure canonico admittatur exceptio poſt biẽniuz, Adde Cano. in. c. fin. de ſolu. ⁊ Bar. in vlt. q. ⁊ Bal. in. l. ſi ex cautione. j. de non nume. pecu. ☞ Adde omnino Feli. in. c. ſi cautio. ⁊ ibi plene notaui in apoſt. ad ipſum, in ver. modo fallit primo. extra de ſide inſtru. Celſus.

do cõtra iſta ſic op.gl.dicit quod tutus exceptio ne fauorabili repetit, qualiter cũqꝫ errauerit. Cõtra: qꝛ lege aperte cauet̃ ꝙ epiſtola diui adriani eſt beneficiũ fauorabile, tamen eo tutus ſi ſoluat, nõ repetit. ff. de fideiuſ. l. ſi teſtamẽto. §. j. Idẽ eſt in beneficio aut̃. de fideiuſ. ar. ff. mãda. l. ſi fideiuſſoꝛ. §. ſi. Idẽ eſt in beneficio cedẽdarũ: vt. ff. de ſolu. l. Modeſtinus. Rñdit Bar. iſte exceptiones de quibus tu opponis, ſunt inducte ad iuris rigoꝛem cõſeruandũ. iſtud nil eſt dicere: quia imo habent in ſe naturalem equitatẽ. ⁊ ideo tu dic ꝙ quedã eſt exceptio ſiue beneficiũ impugnationis qꝛ infringit ipſaꝫ obligationẽ. ⁊ in iſta loquitur lex, qui exceptionẽ. Quoddã eſt beneficiũ quod nõ impugnat obligationẽ: ſꝫ magis reſpicit modum procedẽdi, ſeu ipſam litẽ: tũc tutus tali beneficio nõ repetit: qꝛ efficaciter debitũ eſt ſolutũ. ⁊ ideo tunc beneficio cedendarũ, vel beneficio diuiſionis, vel beneficio oꝛdinis nunquã repetit, licet errauerit. Idẽ de tuto beneficio electionis: vt
27 ff. de leg. ij. l. is cui. ¶ † Secũdo opp. cõtra iſtud membꝛum. ff. de condi. indeb. l. Julianus verum debitoꝛẽ. Reſpõdit gl. ꝙ exceptio rei iudi. nõ eſt exceptio fauoꝛabilis, nec odioſa: ſed eſt exceptio tertij generis, que eſt introducta propter rigoꝛẽ iudicij cõſeruandi: nam rigoꝛ iudicij eſt vt ſit terminꝰ litis: vt. l. nulli. j. de iudi. ita quod lex iulianus loquitur in exceptiõe alterius generis: ⁊ ſic nõ ob. imo debet fieri membꝛũ per ſe ſm gl. Modo venio ad illud de exceptione odioſa: certũ eſt ꝙ exceptio doli interdũ eſt ſubſidiaria exceptionis pacti: vt. ff. de pac. l. reſcriptũ. §. ſi. ⁊ nõ eſt dubium ꝙ eſt odioſa: nam ſoluens quocunqꝫ errore repetit: vt. l. ſi non ſoꝛtem. §. indebituꝫ. Ergo male dicit. l. qui exceptionẽ. ⁊ gl. ſuper hoc membꝛo. reſpõdit Pet. aut exceptio odioſa eſt introducta de iure ſpeciali: vt in maced. tunc eſt vera gl. aut eſt introducta de iure communi: vt. d. l. reſcriptum. §. ſi. ⁊ no. de lib. leg. l. nõ ſolum. §. ſi liberationis. ⁊ tũc quocunqꝫ erroꝛe ſolutum repetit̃:
28 quod eſt no. ¶ † Tertio ⁊ vlti. opp. contra id qđ dicitur de dilatoꝛia ſolutionis: nam qui ante tẽpus ſoluit, dicit̃ ſoluere plus re: ſed illud eſt totaliter indebitũ, qđ plus re ſoluit̃: ergo dicendũ vr̃ qđ repetit, ad hoc. ff. ad. l. fal. in. l. falcidia non hꝫ ꝑ puro. cũ ſimi. Sol. dicit Bar. qđ ſi plus re, iſto caſu ſoluere vr̃. iſtud eſt ꝓpter fictionẽ, ſcꝫ ꝓpter interuſuriũ medij tẽpoꝛis. qđ interuſuriũ cõſiſtit in lucro: ⁊ ideo nõ habet̃ eius ratio: vt. ff. de act. empti. l. ſi ſterilis. §. ſi per venditoꝛẽ. Iſta reſponſio eſt bona in indebito quãtitatis. Sed pone ꝙ debebat̃ fundus, qui hꝫ naturales acceſſiones. iſta ratio ſua ceſſat, vnde nõ bene ſoluit̃ ↄtrariũ. Solue ergo, ꝙ dies nõ elidit aliquo modo obligationẽ: ⁊ ideo in ſe obligatio eſt efficax, ⁊ p̃ſuppoſita obligationis efficacia, ceſſat repetitio ⁊c. non habetis hic alia. vadamus ad ſolatia.

a ¶ Premiũ. Adde Bart. i. d. l. ſi qs in graui. §. vtrũ. in ſi. ⁊ vide ſing. Bal. in l. libertas. ff. de ſtatu ho. in ſi. ⁊ limita, niſi occidẽs eſſet particeps eiuſdem criminis, prout ille quẽ occidere vult vt colligitur ex dictis p Bar. in. l. iij. §. ſi. ff. de condi. ob turpẽ cãm. ⁊ an bãnitus poſſit bãnitum impune occidere, vide p Bald. in. l. j. §. Offilius. i pe. col. ff. ne qs euꝫ qui in ius voca. eſt vi. exi. ⁊ adde hic Bal. in. l. cum mulier. ff. ſol. mat. cuꝫ quo trãſit ibi Rapha. qui alleg. not. per Bal. hic. ⁊ adde Bal. in. l. rogaſti. in prin. ff. ſi certum petatur.
☞ Adde Guil. de cug. in. l. j. in prin. ⁊ ibi not. in apoſt. ad ipſum. in ver. poſſit occidi. ff. de iuſt. ⁊ iure. ⁊ Felin. in. c. duobus. el. j. extra de ſen. excom. Cel.

b ¶ Secũdo not. in ver. que dicit̃ pemptoꝛia exceptio, ⁊ que perẽptoꝛia defenſio, vid Bal. in l. peremptoꝛias. C. ſent. reſcin. nõ poſ. Inno. in. c. cum veniſſent. de inſtit. ⁊ tex. ibi. ⁊ no. in. c. j. de oꝛdi. cog. And. Barba.

¶ De precibus Imperatoꝛi offerendis. Rub.

¶ In gl. Rubꝛice cõtinua ſic. Tractaturus de magiſtratibꝰ, incipit a pꝛincipe, qui eſt ſupꝛemꝰ omnium magiſtratuum, ⁊ in quo cõſiſtit ſumma poteſtas. Cetera dic vt in glo. ⁊ per Odofre.

1 ☞ Fides laudat̃, ⁊ facit de non capace capacẽ.
2 Cauſa ſanguinis per quem poteſt committi.

¶ Lex prima.

Licet ſeruilis. Laudabilis fidei exemplum, ⁊ atrocitas criminis, faciũt inhabilẽ pꝛo habili reputari ad impetrandũ, ⁊ etiã ad pſequendũ impetrata. h. d. In hac. l. antequã lr̃e exirẽt de cãcellaria pꝛincipis corã auditoꝛe contradictoꝛũ, opponebat̃ ꝙ lr̃e nõ debebãt exire de cãcellaria ratiõe impetrãtis: qꝛ ſeruus. ſuper hoc pꝛinceps ↄſultꝰ permiſit ꝙ litere emanarẽt: qꝛ iſte ſeruus erat dignus audiri, ꝓpter exemplũ laudabilis fidei: ⁊ ꝓpter demeritũ occiſoꝛis dñi iſtius ſerui.
1 h. d. ¶ † No. ꝙ laudatur fides: ⁊ facit de nõ capace capacẽ. qđ eſt mẽti tenendũ. ¶ Scđo no. ꝙ ꝓpter enoꝛmitatẽ delicti nõ cõcedẽda cõcedũtur: ⁊ licitũ eſt leges trãſgredi. vide qđ no. Inn. in. c. j. de cõſti. ¶ Tertio no. ibi dũ dicit, auditis his que in libello. ꝙ ꝓceſſus cauſe dꝫ fundari ſuper reſcripto. dicit Inn. ꝙ reſcriptũ habet̃ pꝛo libello: qđ eſt verũ ad cõcludendũ iudici: ſꝫ nõ ad cõcludendũ parti. vnde qñ reſcriptũ nõ dirigitur parti, nec ↄcludit parti cõtra partẽ, requirit̃ libellus q fundetur ſup reſcripto: vt in aut̃. offeratur. de lit. cõte. ⁊ aut̃. qui ſemel. j. quõ ⁊ qñ iudex.
2 ¶ † Quarto ⁊ vltimo no. cauſam ſanguinis cõmitti. hoc verũ: qꝛ cõmittitur a pꝛincipe: vt. j. qui pꝛo ſua iuriſ. l. j. in ſi. vel hic nõ erat cõmiſſio, ſꝫ erat mandatũ: qꝛ emanebat ad illũ qui al's habebat iſtã iuriſdictionẽ: vt in aut̃. de mã. pꝛin. §. neqꝫ autẽ. facit qđ not. ff. de off. p̃ſi. l. ſepe. ⁊ extra de off. deleg. c. licet. p Inn. ¶ Op. ⁊ vr̃ ꝙ hoc nõ ſit ſpeciale: nã nõ curat̃ qs impetret, ſed quo noĩe: vt. j. eo. l. vniuerſis. Sol. hic ↄparebat oppoſitoꝛ in limine imperatoꝛis: ibi autẽ erat impetratio iã facta, ⁊ litere exiuerãt de cãcellaria. ita dicit gl. ad hoc. ff. ad muni. l. titio cũ eſſet. vbi vꝫ impetratũ a falſo nũtio: ⁊ qđ plus eſt, meret̃ ille ſalariũ. ſed tu dic: aut impetratio nõ tẽdit ad alterius pꝛeiudiciũ: ⁊ tũc nõ curatur a quo fiat. ſufficit enim ei cõceſſio: vt. l. vniuerſis. verbi gratia: ſi Titiꝰ impetrat ꝙ Seius reſtituat̃ ad famã: aut tẽdit in alterius pꝛeiudiciũ: ⁊ tũc aut cõſtat de inhabilitate pſone impetrãtis: ⁊ nõ vꝫ. fallit ꝓpter laudabilis fidei exemplũ, ⁊ enoꝛmitatẽ criminis: vt hic. Aut nõ cõſtat de inhabilitate: ⁊ tunc refert: aut qs impetrat ſibi, ⁊ pꝛeſumit̃ habilis. de ꝓba. c. ab ea parte. aut impetrat alteri: ⁊ tũc pꝛeſumit̃ inhabilis, niſi habeat mandatũ: vt. c. nõ
3 nulli. ⁊. c. ex parte decani. de reſcript. ¶ † Quero hic nũquid ille qui põt
a ꝓduci ad libertatẽ, cõſequatur pꝛemiũ[a]: In materia huius legis reſpõdeo ſic: vt. ff. ad ſilt̃. l. ſi quis in graui. §. hi quoqꝫ. ⁊ ideo ſi dicat ſtatutũ ꝙ capiens exbannitũ lucretur centum: quilibet ad iſtud lucrũ eſt habilis: etiam ſi ipſemet capiẽs eſſet bannitus: qꝛ tale ſtatutũ non recipit reſtrictionem de habilitate. ita no. Guil. de cu. in. l. j. in pꝛin. ff. de iuſt. ⁊ iure.

1 ☞ Exceptio peremptoꝛia dicitur illa que abſoꝛbet totuꝫ negotium, id eſt totum ius actoꝛis. Et illa dicitur replicatio peremptoꝛia que eneruat totam defenſionem rei.
2 Debitoꝛ ſtetit per. xxv. annos quod non ſoluit, impetrauit dilationem quinquennalem. elapſis. xxx. annis, an creditoꝛ poſſit petere?
3 Preſcriptio inchoata non intermittitur in curſu ſuo propter impedimentum iuris.
4 Reus impetrauit dilationem iudicij, vel obligationis, an qui renuntiauit beneficio de fideiuſſoꝛibus, poſſit ea vti?
5 Fideiuſſoꝛi licet non pꝛoſit dilatio rei, pꝛodeſt tamen oppoſitio rei.

¶ Lex ſecunda.

Quoties. Preſcriptũ per qđ dilatio dat̃, vl̃ remouet̃, valet: ſed reſcriptũ per qđ pemptoꝛia exceptio dat̃ vel remouet̃, nõ vꝫ: qꝛ eſſet nimis pꝛeiudiciale, ⁊ nimis exoꝛbitaret a rõne. h. d. Diuiditur in duas partes. pꝛima loquit̃ in reſcripto qđ cõcernit dilationẽ iudicij, vel ſolutionis. ſcđa loqtur in reſcripto qđ cõcernit deciſionẽ litis, ⁊ ipſum pꝛincipale negotiũ. ſcđa ibi quod aũt. ¶ No. ꝙ pꝛima pars legit̃ duobꝰ modis: vno modo i reo impetrante remotionẽ: alio mõ in actoꝛe impetrãte remotionẽ dilationis rei, vtraqꝫ impetratio vꝫ: qꝛ eſt ſuper accidẽtibus ⁊ nõ ſuper
1 ſubſtãtialibus. ⁊ hoc pꝛimo. ¶ † Scđo no.[b] in ver. qđ aũt. ꝙ illa dr̃ per
b emptoꝛia exceptio que abſoꝛbet totũ negotiũ. i. totũ ius actoꝛis: ⁊ illa dicitur pemptoꝛia replicatio q̃ eneruat totã defenſionẽ rei: ⁊ hoc bene no. ¶ Tertio ⁊ vltimo no. ꝙ in impetrãdo idẽ cõceditur ⁊ denegat̃ actoꝛi ⁊ reo. ⁊ qđ nõ eſt impetrabile vni, non eſt impetrabile alteri. ¶ Opp. ad pꝛimum de. l. antepe. j. de pac. inter emp. So. aut dilatio includit in ſe negotiũ p̃ncipale, ſꝫ eſt ꝓhibita impetratio: vt ibi. aut nõ includit in ſe negotiũ pꝛincipale, ſꝫ ſolius dilationis: ⁊ tũc nõ eſt ꝓhibita: vt hic. dices tu, quõ hoc cognoſcã? Rñdeo ſi ex tpe pẽdet exitꝰ ↄtrouerſie: vt. d. l. antepe. que incipit, ſi a te. ſed qñ ex tpe nõ pẽdet abſolutio, vel ↄdẽnatio: tũc ap
2 paret ꝙ tp̃s ſit quoddã accidẽtale, nõ ſubſtãtiale. ¶ † Iuxta ergo pꝛimã partẽ q̃ritur. quidã debitoꝛ ſtetit p. xxv. an. ꝙ nõ ſoluit dbitũ: poſtea ĩpetrauit a Ceſare dilationẽ qnquẽnij: elapſis ergo. xxx. an. creditoꝛ petit. q̃ritur nũqd poſſit? ⁊ vr̃ ꝙ nõ: qꝛ ſunt. xxx. anni elapſi, ex quibꝰ nõ fuit petitũ debitũ: vt. j. de p̃ſcri. xxx. an. l. ſicut. ⁊. l. oẽs. In ↄtrariũ vr̃: qꝛ iſta dilatio qnquẽnij reſpectu differẽde petitionis vꝫ: ſed reſpectu euacuande petitiõis nõ vꝫ: vt h. Preterea ĩpedito agere nõ currit p̃ſcriptio: ſed in iſto qnquẽnio fuit creditoꝛ impeditꝰ agere: ergo p̃ſcriptio nõ currit: vt. j. de anna. excep. l. j. §. ſi. ⁊ in aut̃. de app. §. vl. coll̃. viij. So. vr̃ ſꝫ Pe. ꝙ ſi ↄcedit̃ dilatio a ↄhẽte, nõ currit p̃ſcriptio: qꝛ is demũ p̃ſcribit q vtitur, credẽs vti iure ſuo: vt. ff. d iti. actuqꝫ pꝛi. l. vl. ſꝫ iſte quaſi pcario vtit̃ dilatione ſm Pe. In ↄtrariũ vr̃: nã aut qs impedit̃ agere pp impedimẽtũ iuris, aut ꝓpter impedimẽtũ facti. pꝛimo caſu refert: aut impedimẽtum fuit ab initio p̃ſcriptiõis. ⁊ nõ incipit currere. d. l. j. in ſi. Aut ſuperuenit poſt inchoatã pꝛeſcriptionẽ: ⁊ tũc currit, ſed dat̃ reſtitutio in integrũ: vt ff. ex q. cau. ma. l. ſꝫ ⁊ ſi p pꝛetoꝛẽ. §. ſi ferie. Nũc ad ꝓpoſitũ: hic eſt impedimẽtũ iuris emergẽs p̃ſcriptione currẽte: ergo nõ impedit curſum eiꝰ. iſta eſt theoꝛica Pe. in impedimẽto iuris: ſꝫ in impedimẽto facti diſtinguit. Aut impedimentũ accidit pp factũ tertij: ⁊ tũc currit: nec dat̃ reſtitutio, niſi iſte tertius fuiſſet nõ ſoluẽdo: vt. ff. d eo p quẽ fac. erit. l. ſi poſt pꝛin. aut

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN